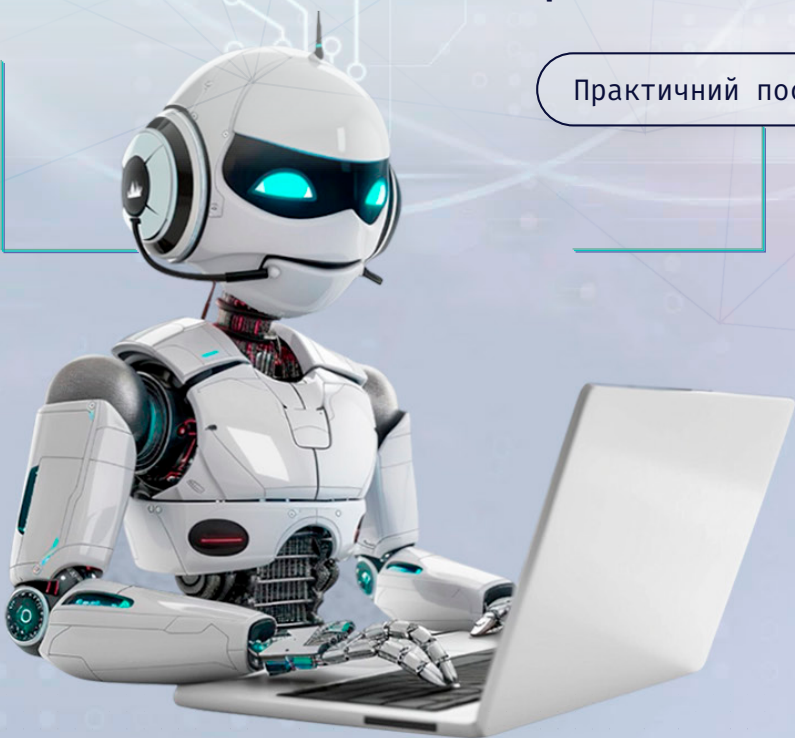

Тетяна Іванова
Любов Цукор

EDU-AI:

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ШІ
ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ
КОМУНІКАТИВНОГО ЦИКЛУ

Практичний посібник

Київ
Академія української преси
Центр вільної преси
2025

Тетяна Іванова

Любов Цукор

EDU – AI :

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ШІ
ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ
КОМУНІКАТИВНОГО ЦИКЛУ

Практичний посібник

Київ
Академія української преси
Центр вільної преси
2025

УДК: 378.4.091.33:004.89(07)

DOI:10.71262/AUP- 978-617-7370-75-7

I-20 Іванова Т., Цукор Л.

EDU-AI: методика використання ШІ для викладачів комунікативного циклу : практичний посібник/ за загал. ред. В. Іванова. К. : Центр вільної преси, 2025. 186 с.

ISBN 978-617-7370-75-7

Посібник пропонує методичні рекомендації, практичні кейси, сценарії занять та лайфхаки щодо ефективного й етичного використання інструментів ШІ, таких як ChatGPT, генератори зображень, аналітичні системи тощо.

Він буде в пригоді освітянам, викладачам предметів гуманітарного циклу, студентам, аспірантам, науковцям, які досліджують вплив штучного інтелекту на сучасну реальність, усім, хто прагне інтегрувати технології ШІ у свою щоденну педагогічну практику.

УДК: 378.4.091.33:004.89(07)

Візуальні матеріали в посібнику — це скріншоти з презентацій, вебсемінарів, платформ, цифрових сервісів і навчальних інструкцій, які були надані авторками.

Gefördert durch die Bundesrepublik Deutschland
За підтримки Федеративної Республіки Німеччина

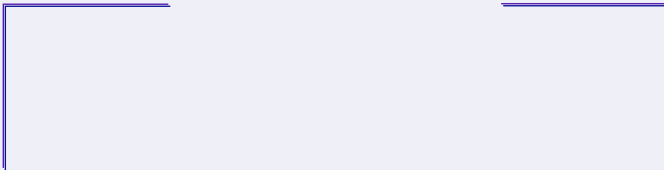
ISBN 978-617-7370-75-7

© Академія української преси, 2025
© Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, 2025
© Центр Вільної Преси, 2025
© Іванова Тетяна, Цукор Любов, 2025

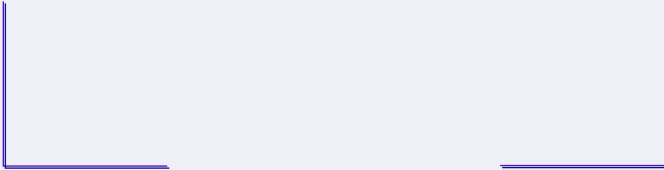
ЗМІСТ

- 5 Валерій Іванов.
Штучний інтелект в освіті: виклики, можливості, орієнтири
- 6 Сучасні виклики викладання дисциплін комунікативного циклу
- 7 Штучний інтелект у медіаосвіті: можливості та ризики
- 9 Як працювати з посібником: структура й практичні поради
- 11 Глава 1. Планування та розробка методології тренінгу за темою EDU-AI
- 12 1.1. Формування цілей та завдань тренінгу
- 13 1.2. Структура тренінгу: складання програми та сценарію
- 16 1.3. Реклама та анонс тренінгу. Створення рекламного ролика
- 25 1.4. Вступна частина тренінгу
- 31 Глава 2. Методика створення навчального курсу «ШІ для комунікаційника: виклики та загрози»
- 34 Штучний інтелект в освіті: на межі інновацій та викликів
- 55 Основи створення навчального курсу: від ідеї до реалізації
- 58 Використання ШІ для генерування програм, назв і навчального контенту

72	 Візуалізація матеріалів: ресурси та алгоритми
74	 Контроль та оцінювання знань студентів за допомогою ШІ
79	 Практичне завдання. Планування та розробка навчального курсу (робота в групах)
82	 Глава 3. Медіаграмотність та ШІ: контролювати не можна довіряти!
83	 Що таке ШІ? Метод алегорій та асоціацій
84	 Вправа «Метафора» як метод усвідомлення феномену ШІ
87	 Правдивість інформації, згенерованої мовними моделями
92	 Подвійна перевірка: як аналізувати контент, створений ШІ
94	 Казкотерапія в тренінгу. Ресурс Kazka.fun у медіаосвіті
98	 Практичне завдання. «Медіаграмотні казки» (робота в групах)
105	... Глава 4. ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати!
106	... Етика використання ШІ в журналістиці
108	... Гра «Шкідливі поради журналісту»
110	... Квіз та тести на ресурсах штучного інтелекту. Тест «Ей, ШІ, чи розумніший ти за тостер?», квіз «Журналістські стандарти та ШІ»
113	... Сторителінг у журналістиці: як покращити тексти за допомогою ШІ
119	... Голос за кадром: проведення інтерв'ю з ШІ (практика з ресурсом Gemini)
126	... Квест «Один день у редакції»
139	... Дебати: «Чи замінить ШІ журналіста?»
146	... Додаткові ресурси

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ, ОРІЄНТИРИ

Валерій Іванов,
доктор філологічних наук, професор

Сучасні виклики викладання дисциплін комунікативного циклу

“ Коли світ змінюється, іноді для того, щоб впоратися з цими змінами, потрібна нова мова. ... Коли ви будете світ, вам потрібно вирішити, яку мову ви будете використовувати. ”

Джонатан Харріс, медіахудожник

У світі, що стрімко трансформується під впливом цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту (далі – ШІ; англ. artificial intelligence, AI), традиційні підходи до викладання дисциплін комунікативного циклу, таких як журналістика, філологія, соціальні комунікації, лінгвістика та педагогіка, уже не задовольняють ані потреб студентів, ані вимог сучасного ринку праці. Комунікація перестала бути виключно людським актом: тепер вона відбувається між людиною й алгоритмом, між штучним інтелектом і масовою аудиторією, між даними й сенсами.

І в цих умовах викладачам доводиться адаптуватися до нових умов: вони мають не лише опанувати нові цифрові інструменти, а й критично переосмислити ролі, функції та цілі комунікації у світі постправди, гіперреальності та глибоких фейків. Особливу складність становить потреба поєднати гуманітарну чутливість з технологічною грамотністю, адже саме на перетині гуманітарного й технічного народжується сучасна комунікативна практика.

Ще одним викликом є необхідність інтеграції штучного інтелекту не лише як об'єкта вивчення, а як інструменту викладання, який сьогодні є партнером, співтворцем, а іноді й критиком. Це змінює не тільки методику, а й саму педагогічну філософію: більше немає «викладача-джерела знань» є наставник, фасилітатор, модератор складного й динамічного освітнього діалогу.

Таким чином, постає потреба у створенні нових методик викладання, які відповідатимуть викликам часу, зберігаючи водночас гуманістичну сутність освіти. І саме тут починається наш шлях: у просторі EDU-AI, де викладачі дисциплін комунікативного циклу отримують нові орієнтири, натхнення й інструменти для викладання в епоху ШІ.

Штучний інтелект у медіаосвіті: можливості та ризики

“ Алгоритми не є незалежними істинами – вони відображають наші рішення, страхи й упередження. ”

Кеті О'Ніл,
авторка книги «Weapons of Math Destruction»

У сучасному інформаційному середовищі штучний інтелект дедалі частіше стає не лише інструментом, а й учасником медіакомунікаційного процесу. Його інтеграція в медіаосвіту відкриває широкі можливості для вдосконалення навчання: автоматизація рутинних завдань, створення персоналізованих траєкторій освіти, генерація навчального контенту, аналіз аудиторій та комунікативних патернів. За допомогою ШІ майбутні журналісти, редактори, комунікаційники можуть експериментувати з форматами, симулювати кризові комунікації або моделювати медіаканали в умовах реального часу.

Так, наприклад, **BBC** вже впроваджує інструменти на основі штучного інтелекту для автоматичного написання спортивних новин на основі статистики матчів. А видання **The Washington Post** використовує свою внутрішню розробку **Heliograf** – бота, який генерує короткі новини, особливо під час виборчих кампаній. Водночас медіаплатформа **BuzzFeed** експериментує зі створенням персоналізованих вікторин і розважального контенту за допомогою генеративних моделей, схожих на ChatGPT.

Проте, разом з потенціалом приходять і серйозні етичні, методологічні та соціальні ризики. ШІ в медіа не є нейтральним. Він вбудований у контексти, які можуть закріплювати упередження, спотворювати інформацію або навіть сприяти поширенню дезінформації. Згадати хоча б скандали довкола **deepfake-відео**, які активно поширюються в соцмережах, або випадки автоматично згенерованих фейкових новин, які збирають мільйони переглядів і дезорієнтують громадськість.

Тож, у процесі навчання важливо не лише використовувати ШІ, а й критично осмислювати його роль: Хто створює алгоритми? За якими логіками вони працюють? Чию правду вони відтворюють?

Особливу небезпеку становить ризик втрати критичного мислення у студентів, якщо ШІ сприймається як «усезнавець, джерело істини». Медіаосвіта має поставити перед собою завдання — навчити користуватися ШІ не як паличкою-виручалочкою, а як партнером, інструментом аналізу, генератором ідей, але не авторитетом, що не підлягає сумніву.

Зважаючи на це, викладачі комунікативного циклу мають не просто ознайомити студентів з функціоналом ШІ, а й формувати навички етичного, критичного й креативного його використання. Саме ця здатність взаємодіяти з розумними технологіями без втрати людської свідомості, емпатії та відповідальності і є головним викликом та водночас місією сучасної медіаосвіти.

Як працювати з посібником: структура й практичні поради

“ Освіта — це не наповнення відра,
а розпалювання вогню. ”

Вільям Батлер Єйтс

Посібник «**EDU-AI: методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу**» створено як відповідь на потребу часу — дати викладачам гуманітарного профілю не лише знання про штучний інтелект, а й практичний інструментарій для його інтеграції у власні курси. Ми розуміємо, що перехід до AI-орієнтованої освіти — це не просто оновлення контенту, це зміна філософії викладання. Тож ця програма створена для того, щоб бути вашим партнером, порадиником і джерелом натхнення в цьому процесі.

Цей посібник створений на основі досвіду проведення циклу тренінгів для викладачів комунікативного циклу. Авторки намагалися врахувати всі нюанси, які були відрефлексовані ними на основі думок та зворотного зв'язку учасників тренінгу.

Вправи та ігри, які рекомендовані тренерками, пройшли апробацію та довели свою ефективність.

Отже, EDU-AI — це авторська програма для викладачів, яка допоможе:

- **розібратись у можливостях ШІ** для медіа, реклами та PR;
- **опанувати ефективні методики викладання AI-тем** у межах дисциплін комунікативного циклу;
- **адаптувати традиційні педагогічні підходи** до сучасних цифрових реалій;
- **сформувати власний набір інструментів** для інтерактивного та практичного навчання.

Посібник структуровано логічно та функціонально. Він складається з теоретичних розділів, кейсів, прикладів з медіаіндустрії, поетапних методик, а також практичних завдань і шаблонів, які можна використовувати безпосередньо на заняттях.

Як користуватись цим посібником?

- Читайте вступ, щоб зануритись у філософію змін.
- Обирайте модулі за темою Вашого курсу.
- Користуйтеся шаблонами й завданнями для занять.
- Створюйте власні варіації – цей посібник дає свободу.

Усередині ви знайдете теоретичні блоки, приклади з медіаіндустрії, кейси, готові вправи та рекомендації для оцінювання студентських проєктів. Ми не даємо шаблонів – ми пропонуємо інструменти для створення **вашого унікального викладацького голосу** в епоху штучного інтелекту.

Пропонуємо працювати з матеріалами послідовно або за модулями, залежно від ваших потреб. Ви можете:

- прочитати вступ і зануритись у філософію проєкту;
- обрати розділ, який стосується вашого курсу;
- скористатися готовими інструментами для практичної роботи зі студентами;
- застосовувати завдання, адаптуючи їх під конкретну аудиторію.

Цей посібник – це більше, ніж текст. Це **запрошення до спільного пошуку**, до спроб, помилок і перемог. Ми не даємо готових відповідей – ми відкриваємо простір, у якому кожен викладач може знайти свій шлях і створити власний стиль викладання у світі, де технології більше не майбутнє, а теперішнє.

ГЛАВА 1

ПЛАНУВАННЯ ТА РОЗРОБКА МЕТОДОЛОГІЇ ТРЕНІНГУ ЗА ТЕМОЮ EDU-AI

“

Навчання без чіткого плану – це подорож без карти: ти можеш рухатися, але навряд чи дістанешся туди, куди слід.

”

Джером Брунер,
американський психолог і теоретик освіти

1.1 Формування цілей та завдань тренінгу

Успішний тренінг починається з чітко сформульованої мети. У випадку програми «**EDU-AI: методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу**», центральним завданням стало не лише ознайомлення учасників з технологіями штучного інтелекту, а й надання дієвих інструментів для їх інтеграції у власну педагогічну практику.

Тренінг було розроблено як **практико-орієнтовану платформу**, яка має на меті активізувати критичне та творче мислення, надихнути на інноваційні підходи до викладання та сприяти формуванню освітнього середовища, де штучний інтелект стає партнером, а не викликом.

Загальна мета тренінгу:

сприяти підвищенню цифрової та педагогічної компетентностей викладачів комунікативного циклу через ознайомлення з можливостями використання ШІ у викладанні, медіааналітиці, журналістиці, рекламі та PR.

Ключові цілі:

- ❖ ознайомити учасників із сучасними концепціями ШІ та його впливом на сферу освіти й медіа;
- ❖ розвинути здатність критично аналізувати інформацію, створену за допомогою ШІ, зокрема — її правдивість, маніпулятивність, авторство;
- ❖ навчити проєктувати освітні курси з використанням інструментів ШІ (від структури до форм контролю);
- ❖ поглибити розуміння етичних аспектів застосування ШІ в комунікативних професіях;
- ❖ надати практичні методики, ігрові та інтерактивні вправи для формування міждисциплінарних і soft skills;
- ❖ сприяти формуванню у викладачів авторських підходів до інтеграції ШІ в освітній процес.

Очікувані результати тренінгу:

Учасники

- 🎯 зможуть **самостійно формулювати навчальні цілі**, пов'язані з ШІ;
- 🎯 розроблять **прототип власного навчального курсу або модуля** з використанням ШІ;
- 🎯 опрацюють реальні **кейси використання ШІ** в журналістиці, рекламі та PR;
- 🎯 отримають **інструменти для формування цифрової медіаграмотності** студентів;
- 🎯 стануть учасниками спільноти викладачів, відкритої до співтворення та експериментів у сфері AI-освіти.

1.2. Структура тренінгу: складання програми та сценарію

Ефективне навчання — це не лише передача знань, а й грамотне планування досвіду.

Тренінг **EDU-AI** побудовано як **дводенну інтенсивну освітню подію**, у якій гармонійно поєднано теорію, практику, групову взаємодію, ігрові елементи та рефлексію.

Структура тренінгу була розроблена за принципом поступового занурення — від мотиваційного старту до глибокої розробки власного контенту. Кожна частина сценарію відповідає певним дидактичним цілям, а також дотримується **логіки розвитку компетентностей** викладача в цифровому середовищі.

Загальна логіка структури:

ДЕНЬ 1 — «Від ідеї до проєкту»

- 🎯 Фокус на плануванні, медіаграмотності, критичному аналізі ШІ-контенту.

- ❖ Практика: створення навчального курсу, розробка контенту за допомогою ШІ, аналіз правдивості, верифікація, дипфейки.

ДЕНЬ 2 – «ШІ в професійній діяльності викладача»

- ❖ Фокус на інтеграції ШІ в журналістику, рекламу, PR, етику, сторителінг, стандарти.
- ❖ Практика: дебати, кейси, ігри, створення власного контенту та навіть пісні на тему тренінгу.

Отже, якщо висловитися алегорично, то представлений *сценарій* – це не просто план, це *мапа взаємодії між учасником і знаннями*. І ШІ тут не маршрут, а компас.

Основні блоки тренінгу:

ДЕНЬ ПЕРШИЙ.

1. Вступ та мотивація. Привітання, цілі тренінгу, очікування учасників

- Актуалізація теми: «Чому EDU-AI?»

Завдання блоку: створити емоційний контакт, пояснити цінність теми та окреслити рамки навчання.

2. Планування освітнього контенту за допомогою ШІ. Створення назви, програми навчального курсу, методів візуалізації, форм контролю

- Робота в групах з презентацією результатів

Завдання: надати учасникам інструменти ШІ для конструювання курсу та стимулювати колаборацію.

3. Медіаграмотність і ШІ. Аналіз правдивості контенту, створеного ШІ

- Практичні вправи: «Подвійна перевірка», «Декодування інформації», «Медіаграмотні казки»
- Робота з поняттями: метод асоціацій, гра «Метафора»

Завдання: навчити розрізняти якісний і маніпулятивний AI-контент; розвивати навички фактчекінгу.

- Мінілекція «Правдивість інформації мовних моделей. Практичні кейси».
- Анонс виконання вправи «Подвійна перевірка або ШІ перед мікроскопом».
- Як створюються дипфейки: «Декодування інформації та їх верифікація».
- Казкотерапія в тренінгу. Ресурс Kazkofan, вправа «Медіаграмотні казки» (робота в групах).

Висновки першого дня. Домашнє завдання учасникам.

Завдання: відрефлексувати основні меседжі та смисли тренінгу. Мотивувати учасників до виконання практичного домашнього завдання, яке сприяє закріпленню отриманих знань та навичок.

ДЕНЬ ДРУГИЙ.

Вступ. Перевірка зв'язку. Презентація учасниками домашнього завдання та обговорення.

4. Використання ШІ в професійній діяльності журналіста.

- ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати
- Жартівлива вікторина Kahoot «Ей, ШІ, чи розумніший ти за тостер?»

Мінілекція «Журналістика: етика, редагування, стандарти в епоху ШІ»

- Гра «Шкідливі поради журналісту».
- Квіз «Журналістські стандарти»: технологія створення та виконання
- Опанування методики сторителінгу в журналістській діяльності за допомогою ресурсів ШІ.
- Голос за кадром: практикуємо інтерв'ю з ШІ. Проведення вправи.
- Квест «Один день у редакції». Методика та хід проведення.

Завдання: показати можливості та обмеження ШІ в журналістській діяльності.

5. Рефлексія та творче закриття тренінгу Дебати «Чи замінить ШІ журналіста?»

- Створення пісні про тренінг з допомогою ШІ.
- Оцінювання, обмін враженнями, фінальне слово.

Завдання: зафіксувати досягнуті результати, підсилити емоційне завершення й зібрати фідбек.

Коментар до побудови сценарію

Програма тренінгу створена з урахуванням **різноманітних форматів активностей**, що чергуються з короткими виступами.

Таке планування:

- підтримує увагу учасників упродовж усього дня;
- враховує потреби у відпочинку, зміні активності та зниженні навантаження;
- дозволяє комбінувати інформаційний та практичний контент, що забезпечує глибше засвоєння матеріалу.

1.3. Реклама та анонс тренінгу: значущість і стратегічна роль у брендуванні авторського курсу

У сучасному освітньому середовищі, де конкуренція за увагу аудиторії зростає щодня, **реклама та анонс тренінгу** стають не лише способом інформування, а **ключовим інструментом позиціювання викладача** як експерта, мислителя та лідера змін.

Навіщо це потрібно викладачу-тренеру?

1. Формування унікального освітнього бренду

Створення рекламного контенту — це момент, коли тренер не просто «продає» курс, а **розповідає історію про себе та свою методику**.

У цьому меседжі вже закладено стиль, цінності, підхід до навчання. Це також шанс показати, що курс має неформальний, доступний, але ґрунтовний характер — саме це привертає довіру.

2. Вплив на мотивацію учасників ще до старту

Грамотний анонс і ролик запускають **мотиваційний механізм до моменту входу в навчання**. Потенційні слухачі починають асоціювати себе з цінностями тренінгу, а тренера — з наставником, який допоможе опанувати складне.

3. Репутаційний капітал і професійна візитівка

Власний промоційний матеріал — це **інструмент, що працює на тренера навіть після завершення програми**. Його можна показати на конференціях, у портфоліо, подати разом із заявкою на грант чи до ЗВО-партнера.

4. Конкурентна перевага в професійному середовищі

Серед великої кількості однотипних курсів та семінарів, **візуальна подача, емоційність і чіткий меседж** дають авторському курсу шанс вирізнитися, а тренеру — закріпитися як новатору.

Що має «говорити» реклама?

- Тренер-викладач розуміє потреби аудиторії.
- Курс — актуальний, практичний, структурований.
- Атмосфера — натхнення, безпека, взаємодія.
- Продукт — інтелектуально та емоційно «заряджений».

Отже, наводимо можливі варіанти анонсу тренінгу на прикладі двох тем:

1. «Медіамайстерність 4.0: викладання крізь призму штучного інтелекту».
2. «EDU-AI: методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу».

Тема 1. Медіамайстерність 4.0: викладання крізь призму штучного інтелекту».

ВАРІАНТ 1. Медіамайстерність 4.0: викладання крізь призму штучного інтелекту

Від дошки з крейдою до Padlet... А тепер — крок у нову еру. 🚀
Еру 4.0, де викладання та навчання стають ще більш інновацій-
ними завдяки штучному інтелекту.

🔥 Як зробити ШІ вашим найкращим помічником у викладанні?

Ви вже чули про штучний інтелект, але не знаєте, як інтегру-
вати його у свою викладацьку практику? Саме для цього
ми створили тренінг, який допоможе вам стати лідером у
сучасному навчанні!

📖 Академія української преси запрошує всіх, хто прагне вдоско-
налити свої навички та підняти рівень викладання до нових
висот.

➡️ Що буде на тренінгу?

🎥 Дізнайтеся більше у нашому відеоанонсі

🔗 Приєднуйтеся до навчання у світі ШІ вже зараз!

📅 Коли?
30–31 січня 2025 року

💻 Де?
На платформі Zoom

★ Поспішайте, кількість місць обмежена!

Зробіть перший крок до медіамайстерності 4.0 і відкрийте для
себе нові горизонти викладання!

ВАРІАНТ 2. «Медіамайстерність 4.0: викладання крізь призму штучного інтелекту».

Ви вже пройшли шлях навчання/викладання від дошки з крейдою до padlet(a), але тепер нас зустрічає ера 4.0. Ера штучного інтелекту.

 Тож як працювати з ним на максимум?

І Ви вже так багато чули про ШІ, але не знаєте, ЯК використувати його у своїй викладацькій діяльності? Тоді цей тренінг саме для вас!

 Академія української преси запрошує на нього всіх, хто прагне бути найкращим!

★ Ми — експерти з досвідом у впровадженні ШІ — розповідаємо про новітні інструменти, реальні кейси та практичні поради, які змінять ваш підхід до звичних завдань у підготовці майбутніх фахівців комунікаційного циклу.

 І покажемо вам, як штучний інтелект може стати вашим найкращим методистом-порадником і помічником.

 Дивіться наш короткий відеоанонс, щоб дізнатися більше! [Додати покликання на ролик]

 Приєднуйтеся до викладання у світі ШІ вже зараз і зробіть перший крок до медіамайстерності 4.0!

Коли й де?

 Дати тренінгів:

30-31 січня 2025, платформа Zoom

 Поспішайте, кількість місць обмежена!

Тема 2. «EDU-AI: Методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу»

ВАРІАНТ 1.

❏ Хочеш навчати журналістів, рекламистів та піарників мовою майбутнього?

❏ Не знаєш, як інтегрувати штучний інтелект у свою програму?

Тоді цей тренінг — саме для тебе!

EDU-AI — це авторська програма для викладачів, яка допоможе:

- розібратись у можливостях ШІ для медіа, реклами та PR;
- опанувати ефективні методики викладання AI-тем;
- адаптувати традиційні підходи до сучасних цифрових реалій;
- сформувати власний набір інструментів для інтерактивного та практичного навчання.

Це не просто тренінг.

Це — апгрейд вашого педагогічного підходу на рівень 5.0.

EDU-AI: Навчай тих, хто творить майбутнє комунікацій.

EDU-AI: Методика, що виводить викладання на новий рівень.

EDU-AI: AI + Педагогіка = Прорив у журналістиці.

EDU-AI: Викладай з ШІ — сучасно, змістовно, впевнено.

ВАРІАНТ 2 — ДРАЙВОВИЙ, ЯСКРАВИЙ

EDU-AI 🌀 Навчай майбутнє!

- 📌 Викладаєш журналістику, рекламу чи PR?
- 📌 Хочеш інтегрувати штучний інтелект у навчання?
- ➡ Ми покажемо **як**.
- ➡ Дамо **інструменти**.
- ➡ І зарядимо методикою, яка працює.
- 💡 **EDU-AI — тренінг для викладачів, які не бояться бути першими.**
- 👉 Поринь у нову еру освіти вже зараз!

ВАРІАНТ 3 — СТИЛЬНИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ

EDU-AI: Методика викладання штучного інтелекту для викладачів журналістики, реклами та PR

- ❏ Інноваційні практики
- ❏ Робота з кейсами
- ❏ Готові рішення для курсу

🕒 **Освіта змінюється — час викладати по-новому.**

Створення рекламного ролика за темою тренінгу.

Гарна реклама не просто привертає увагу — вона занурює. Це не просто афіша, а вхід у світ, де щось відбувається, а отже, рекламний ролик має бути історією, яку хочеться прожити. Це має бути:

30–90 секунд освітньої магії, де:

- голос тренера стає голосом ідеї;
- образи — уявленням про стиль курсу;
- динаміка — ритмом майбутнього навчання;
- фінальний слоган — точкою входу в нову реальність.

Пропонуємо варіанти рекламних роликів, які ми створили до тренінгів за двома темами:

Тема 1. Медіамайстерність 4.0: викладання крізь призму штучного інтелекту.

Автори та розробники ролика – Тетяна Іванова, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри соціальних комунікацій Маріупольського державного університету; Артур Чулков, студент спеціальності «Журналістика» Маріупольського державного університету.

Переглянути ролик можна за покликанням
<https://www.youtube.com/watch?v=RhCA9mwHID8>

Текст ролика.

Промова Тетяни Іванової. Вітаю Вас, дорогі колеги! Ось ми й увійшли в привабливу та незвідану еру 4.0.

Еру четвертої промислової революції, цифрових технологій та штучного інтелекту.

То.., яким тоді має бути процес навчання сучасних фахівців комунікаційного циклу? А яким має бути сам викладач? Його педагогічна майстерність?

У Академії української преси є на це відповідь.

Я, Тетяна Іванова, і моя колега Любов Цукор радо запрошуємо вас на тренінг «Медіамайстерність 4.0: викладання крізь призму штучного інтелекту».

І ми вам обіцяємо, що на цьому тренінгу не будемо розповідати про штучний інтелект... А разом з вами будемо його використовувати для створення власних освітніх проєктів.

Отже, чекаємо на вас!

Тема 2. Авторки ролика – Тетяна Іванова, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри соціальних комунікацій Маріупольського державного університету, та Оксана Єфремова, старший викладач кафедри соціальних комунікацій Маріупольського державного університету.

Переглянути ролик можна за покликанням:

<https://youtu.be/5ZHxYIBv-7E>

Текст ролика

Промова Тетяни Іванової. Ми готуємо журналістів, рекламистів, комунікаційників. Але як бути актуальним, коли штучний інтелект вже переписує правила гри?

Ми створили EDU-AI, щоб викладати ці теми впевнено, цікаво й на практиці.

Не просто навчати – а **навчати по-новому**.

Промова Любові Цукор. EDU-AI – це авторська методика для викладачів комунікативного циклу.

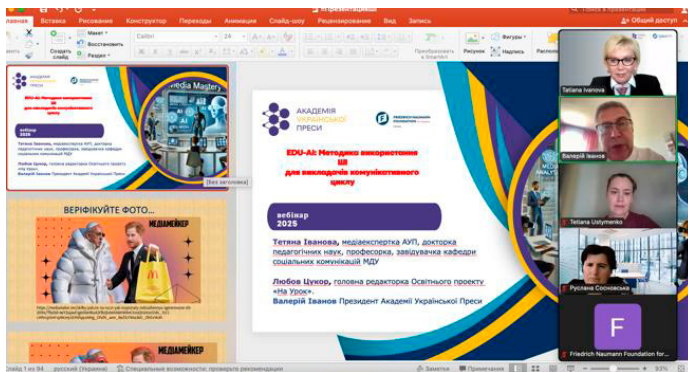
У програмі – AI-інструменти, адаптація під навчальні плани, робота з кейсами.

Глава 1. Планування та розробка методології тренінгу за темою EDU-AI

*Ви отримаєте готові рішення, практику й підтримку колег-однодумців.
Ми покажемо, як інтегрувати штучний інтелект у навчання.
Дамо конкретні методи та інструменти.
Ми зарядимо вас методикою, яка, дійсно, працює.*

Промова Валерія Іванова. Отже, запрошуємо Вас на тренінг «EDU-AI: методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу», тому що EDU-AI – це освіта, яка розуміє, куди рухається світ.

1.4. Вступна частина тренінгу «EDU-AI: методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу»

Метод «Перевірка зв'язку». Вправа «Верифікуйте фото».

Час виконання: до 5 хвилин.

Мета вправи:

- Сфокусувати увагу учасників та «запустити» навчальний процес.
- Мотивувати їх до вивчення теми тренінгу.

- Показати, наскільки є важливим критичне мислення, особливо в епоху штучного інтелекту, бо саме на прикладі цього фото учасники бачать ознаки фейковості та неправдивості.
- Показати, наскільки є важливим дотримання екологічності інформаційного простору та обережність з поширенням неперевіреної інформації.

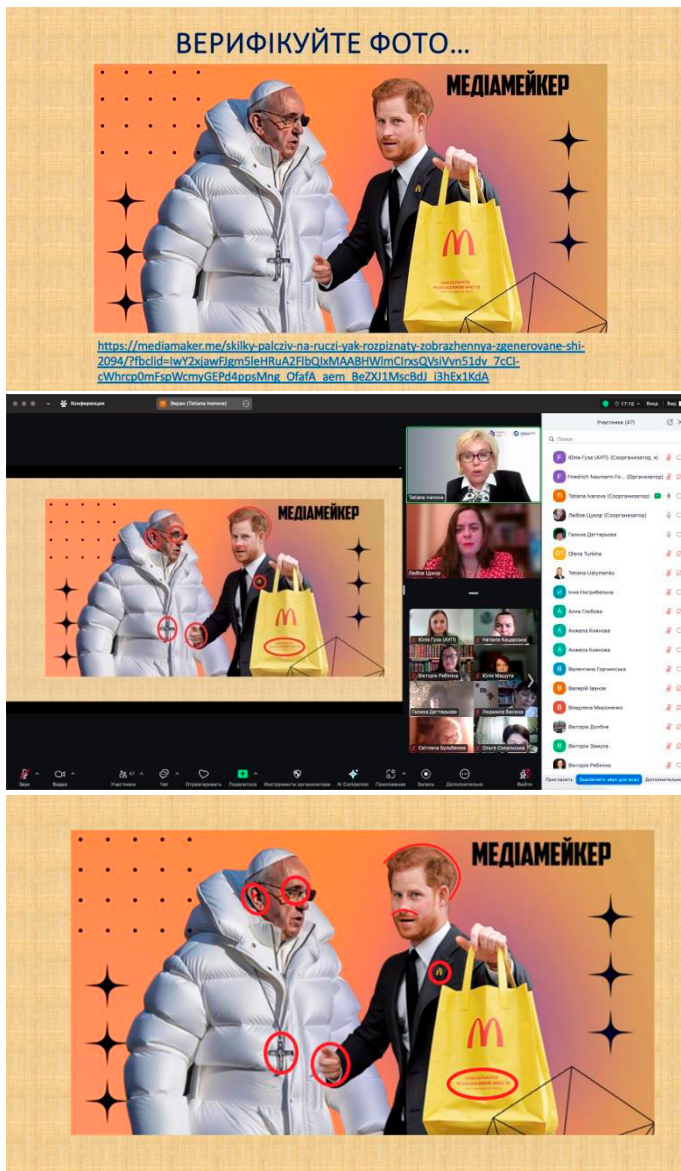
Перебіг вправи

Тренер розшерює екран та звертається до учасників з питанням «Чи правдиве це фото?». Варіанти відповідей та свої думки учасники пишуть у чаті.

Варіанти відповідей учасників:

1. У папи Римського різноколірні окуляри.
2. Дужка окулярів не заправлена за вухо.
3. Вухо має незвичну форму.
4. Папа Франциск у максіпуховику бренду (про цей стильний лук понтифіка в Італії кажуть: «è molto swag» (дуже крутий), йому позаздрив би будь-який репер); одяг, що абсолютно не вписується в його звичний гардероб.
5. Білий колір одягу та великий Хрест, який висить на одязі папи, викликали довіру до фото, не дивлячись на те, що зображення хреста розмите.
6. Фото, на якому зображений папа, не збігається з реальним фото Папи Римського.
7. Рекламування принцом Гаррі торгівельної марки «McDonald's» є вельми сумнівним. Немає джерел, які вказують на цей product placement цього бренду.
8. Пальці рук Гаррі на фото розмиті. Пальців рук – чотири.
9. Надпис на сумці теж розмитий і невідомо якою мовою.
10. Є проблеми із зображенням волосся та вусів принца Гаррі, що також є ознакою зображення, яке зроблене за допомогою штучного інтелекту.

Глава 1. Планування та розробка методології тренінгу за темою EDU-AI

Коментар тренера: насправді це картинка, зроблена за допомогою нейромережі Midjourney, яка генерує зображення за текстовим запитом. Зображення вийшло настільки переконливим, що в опитуванні, яке провів блогер **Хенк Грін**, майже половина тих, хто проголосував, зізналася, що повірила в нього (на Гріна підписано **1,5 мільйона** користувачів Twitter, в опитуванні взяли участь понад 240 тисяч осіб).

Висновок: це фейкове фото, зроблене штучним інтелектом, АЛЕ(!), дописувачі йому повірили, створили дописи, додали легенди та завірували.

Тренер: отже, ви здогадалися, чому буде присвячена тема сьогоднішнього вебінару і чим ми будемо займатися протягом цих двох днів.

Актуалізація теми тренінгу

Чому саме «EDU-AI»?

Ідея бренду тренінгу народилася завдяки виходу у світ книги «Nexus: коротка історія інформаційних мереж від кам'яного віку до штучного інтелекту» історика Юваль Ной Харарі.

У своєму інтерв'ю медіа Wired Ювал Ной Харарі розповів, чого очікувати людству від штучного інтелекту, про важливість [регуляції ШІ](#) та чи зможе суперінтелект захистити демократію.

Він попереджає про ймовірну загрозу штучного інтелекту людству й про те, що вперше людство ділить планету із суперінтелектом.

«ШІ здатен створювати власний контент і приймати рішення, – наголошує автор. – Це є абсолютно новим явищем в історії. І людство не стає мудрішим з появою нової інформації. Тому що більшість цієї інформації – не є корисною».

Глава 1. Планування та розробка методології тренінгу за темою EDU-AI

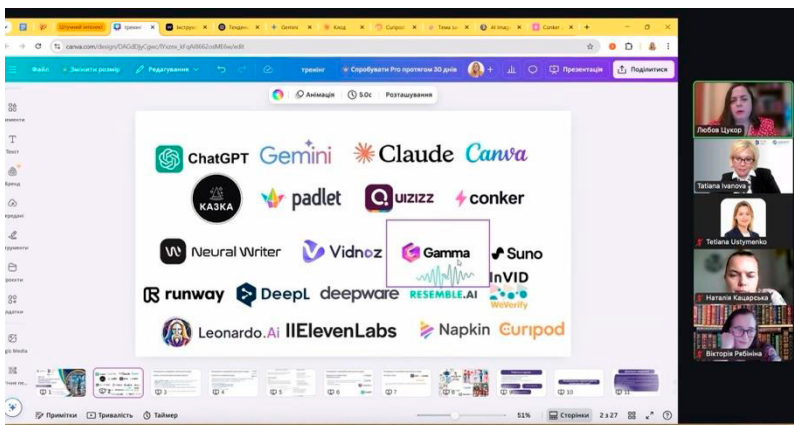
І далі вчений робить висновок про те, що «настала так звана «точка сингулярності людства». І нам усім треба визначитись з правилами співіснування з феноменом взаємодії ШІ».

Оприщенко А. Нова книга Ювала Ной Харарі змусить вас переосмислити майбутнє ШІ та людства. [URL: https://vctr.media/ua/czya-knyga-zmusyt-vas-pereosmyslyty-majbutnye-shi-ta-lyudstva-265687/](https://vctr.media/ua/czya-knyga-zmusyt-vas-pereosmyslyty-majbutnye-shi-ta-lyudstva-265687/)

Саме тому, назва тренінгу була обрана не випадково, адже вона точно передає суть і фокус навчальної програми; «**EDU-AI**» — це поєднання освіти, штучного інтелекту й **РОЛІ ЛЮДИНИ** в цьому процесі в еру 5.0.

В епоху 5.0. освіта за допомогою ШІ стає передавачем знань не лише про ШІ, а **і про співтворення сенсів у партнерстві з технологіями**. І саме викладачі комунікативного циклу можуть стати провідниками цієї трансформації.

Далі тренер демонструє учасникам слайд, на якому представлені сервіси штучного інтелекту, з якими учасники познайомляться під час тренінгу.

Гра «Будьмо знайомі»

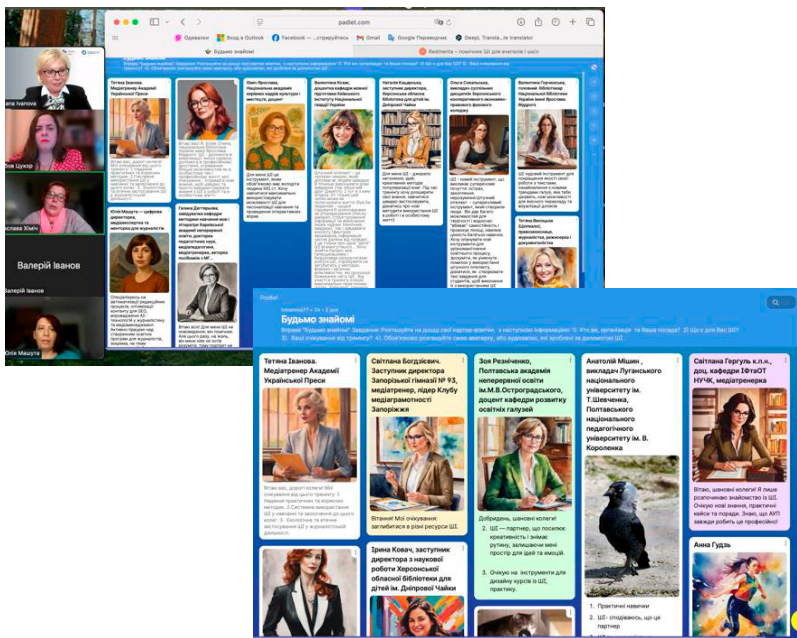
Мета вправи:

- представитись та познайомитись з учасниками;
- з'ясувати рівень опанування ними сервісів штучного інтелекту та використання його в практичній роботі;
- виявити очікування учасників від тренінгу та їхні побажання;
- розтопити «лід» та запустити динаміку групи, створивши доброзичливу атмосферу.

Час виконання: до 20 хвилин.

Перебіг вправи: тренер дає покликання на дошку Padlet та коротко інструктує, як за допомогою налаштувань штучного інтелекту створити допис про себе й розмістити власну аватарку.

Приклади виконання вправи учасниками тренінгу на скриншотах.

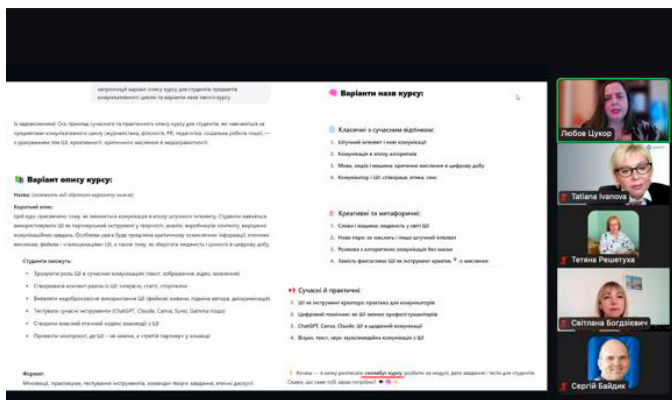
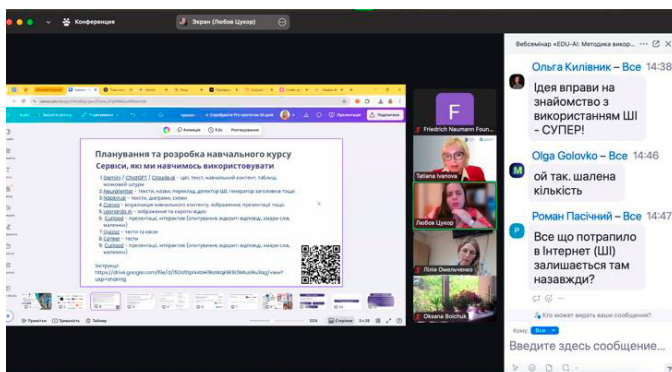
ГЛАВА 2

**МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«ШІ ДЛЯ
КОМУНІКАЦІЙНИКА:
ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»**

Глава 2. Методика створення навчального курсу «ШІ для комунікаційника: виклики та загрози»

Основи створення навчального курсу: від ідеї до реалізації

- Використання ШІ для генерування програм, назв і навчального контенту
- Візуалізація матеріалів: ресурси та алгоритми
- Контроль та оцінювання знань студентів за допомогою ШІ
- Практичне завдання: планування та розробка навчального курсу (робота в групах)

Штучний інтелект в освіті: на межі інновацій та викликів

Сьогодні освітній сектор стоїть на порозі революційних змін, спричинених стрімким розвитком штучного інтелекту. Потенціал ШІ в освітньому процесі викликає одночасно захоплення й тривогу. Щоб адекватно оцінити роль штучного інтелекту в освіті, варто відійти від апокаліптичних сценаріїв, де роботи повністю замінюють вчителів і знищують робочі місця. Важливо усвідомити: штучний інтелект – це передусім інструмент, цінність якого визначається способом його використання.

Розглядаючи ШІ як помічника, ми відкриваємо шлях до максимального використання його можливостей. У рамках цього курсу ми дослідимо потенціал штучного інтелекту в сучасній освіті, проаналізуємо його сильні та слабкі сторони, розглянемо практичні аспекти застосування та майбутні перспективи. Особливо важливим є відстеження актуальних тенденцій у галузі ШІ, адже ця технологія еволюціонує надзвичайно швидко. Навчання школярів взаємодії з інноваційними технологіями стає запорукою їхнього успіху в майбутньому. І ми не можемо дозволити собі відкладати вивчення технології, яка вже сьогодні змінює світ, навіть попри війну, що триває.

Основи штучного інтелекту

Штучний інтелект – це динамічна галузь на перетині комп'ютерної лінгвістики та інформатики, спрямована на створення розумних машин, здатних виконувати завдання, що традиційно вимагають людського інтелекту. Діапазон цих завдань надзвичайно широкий: від базового розпізнавання мови й зображень до складних процесів, як-от керування транспортними засобами чи стратегічні ігри.

ШІ інтегрує досягнення математики, статистики, аналітики та комп'ютерних наук для розробки систем, що можуть навчатися, аналізувати інформацію, приймати рішення та виконувати

завдання за принципами, подібними до людського мислення. По суті, сучасний штучний інтелект – це найдосконаліший імітатор, функціонування якого базується на алгоритмах.

У контексті штучного інтелекту варто розуміти кілька ключових понять. Одне з них – машинне навчання, підгалузь ШІ, де системи навчаються на основі даних, а не прямого програмування. Принципова відмінність між ШІ та машинним навчанням полягає в тому, що штучний інтелект зосереджується на створенні систем, які імітують людське мислення та поведінку, тоді як машинне навчання надає машинам здатність самостійно вдосконалюватися через досвід.

Не менш важливим поняттям є нейронні мережі – комп'ютерні моделі, що імітують структуру та функціонування людського мозку, допомагаючи системам ефективно розпізнавати, класифікувати та аналізувати інформацію. Штучний інтелект функціонує через застосування алгоритмів та обробку даних. Системи ШІ збирають інформацію, аналізують її, формують висновки та приймають рішення на основі цих процесів. Вони здатні навчатися на прикладах, використовувати біологічно інспіровані моделі та взаємодіяти з навколишнім середовищем і користувачами.

Класифікація штучного інтелекту

Штучний інтелект можна класифікувати за рівнем розвитку та функціональними можливостями:

Слабкий штучний інтелект – це системи, здатні виконувати лише вузькоспеціалізовані завдання. На цьому рівні машини не мають здатності до самостійного мислення, а лише реалізують заздалегідь визначені функції. Прикладами слабого ШІ є голосові асистенти (Siri, Alexa), автономні транспортні засоби, робот-гуманоїд Софія. Фактично, більшість сучасних систем штучного інтелекту належать саме до цієї категорії.

Сильний штучний інтелект представляє етап розвитку, на якому машини зможуть мислити та приймати рішення подібно до людей.

Хоча наразі не існує реальних прикладів сильного ШІ, науковці прогнозують їх появу в недалекому майбутньому.

Штучний суперінтелект – це гіпотетичний рівень розвитку, коли можливості комп'ютерних систем перевищать інтелектуальний потенціал людини. Сьогодні ця концепція існує лише в науковій фантастиці, де часто розглядаються сценарії домінування машин над людством.

Цікаві факти про штучний інтелект

Для кращого розуміння природи ШІ варто розглянути декілька цікавих фактів:

1. **Історичний контекст.** Хоча ШІ часто сприймається як нова технологія, концепція існує з 1950-х років. Ранні системи використовувалися для шахових партій та розв'язання математичних задач.
2. **Повсюдна присутність.** ШІ вже інтегрований у численні аспекти повсякденного життя – від голосових помічників до систем рекомендацій на стримінгових платформах.
3. **Медична діагностика.** ШІ здатний аналізувати медичні зображення та виявляти ранні ознаки захворювань, сприяючи своєчасній діагностиці та ефективному лікуванню.
4. **Обробка природної мови.** Технологія дозволяє машинам розуміти та інтерпретувати людську мову, що активно використовується в чатботах та голосових асистентах.
5. **Розпізнавання обличчя.** Від розблокування смартфонів до ідентифікації осіб – ця технологія знаходить дедалі ширше застосування.
6. **Енергоефективність.** ШІ оптимізує енергоспоживання будівель, зменшуючи витрати та скорочуючи вуглецевий слід.
7. **Автономний транспорт.** Безпілотні автомобілі використовують ШІ для навігації та прийняття рішень на дорозі, хоча етичні аспекти залишаються дискусійними.

8. **Прогнозування катастроф.** Алгоритми ШІ аналізують погодні умови та інші дані для передбачення стихійних лих, таких як урагани та землетруси.
9. **Космічні дослідження.** ШІ застосовується для аналізу даних космічних місій та визначення подальших кроків, сприяючи новим відкриттям у галузі.

Штучний інтелект в освіті України

Штучний інтелект кардинально трансформував освітні системи в усьому світі. Серед експертів – педагогів, науковців, футурологів – точаться інтенсивні дискусії щодо балансу переваг і ризиків цієї технології в освітньому контексті. Хоча зараз складно точно спрогнозувати масштаби та форми інтеграції ШІ в освітній процес найближчими роками, очевидно одне: ігнорувати цю технологію вже неможливо.

Навіть у складних умовах війни українські педагоги та студенти мають можливість досліджувати потенціал штучного інтелекту та впроваджувати його на різних етапах освітнього процесу – від підготовки уроків до виконання домашніх завдань. Це відкриває нові горизонти для розвитку української освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців майбутнього.

Міфи довкола штучного інтелекту в освіті

Нове часто викликає страх, оскільки важко передбачити, до чого воно може призвести. Це стосується й штучного інтелекту. Хоча ШІ – не нова технологія, активно обговорювати її почали відносно нещодавно. Через брак інформації виникає багато міфів, які відлякують людей від цієї технології та вводять в оману. У цій частині ми розглянемо найбільш поширені міфи про ШІ в освіті та спростуємо їх реальними фактами.

1. ШІ може повністю замінити педагогів

Цей міф є одним із найбільш поширених і хвилює багатьох, хто цікавиться технологіями в освіті.

Причина виникнення міфу. Активне впровадження технологій в освітній процес, а також поширене твердження, що штучний інтелект знає все, може адаптуватися до кожного здобувача освіти й таким чином повністю замінити професію педагога. Однак на практиці це не так. ШІ може значно покращити освітній процес, але він не здатен замінити людське спілкування, емпатію та індивідуальний підхід, які є важливими компонентами ефективного навчання. На нинішньому етапі розвитку ШІ може зацікавити студентів своєю новизною, але йому ще далеко до повної заміни педагогів.

2. Використання ШІ призведе до зменшення потреби в людському спілкуванні серед здобувачів освіти

Цей міф часто виникає через побоювання, що технології заберуть можливість живого спілкування.

Причина виникнення міфу. Занепокоєння з приводу того, що технології можуть зробити людей більш ізольованими одне від одного. Водночас важливо зауважити, що хоча технології і можуть сприяти зниженню певного виду спілкування, ШІ також здатен стимулювати співпрацю та групову роботу. Використання інтерактивних завдань і проектів на основі ШІ може сприяти більш тісній взаємодії між студентами, покращуючи процес спільного навчання.

3. ШІ може автоматично визначити, як найкраще навчати кожного здобувача освіти

Ми часто стикаємося з рекламою адаптивних навчальних систем, які обіцяють здатність ШІ автоматично підлаштовувати навчання під кожного студента.

Причина виникнення міфу. Поширення інформації про адаптивні системи, які обіцяють персоналізоване навчання за допомогою ШІ. Однак реальність така, що хоча ШІ може допомогти адаптувати матеріал, він не може замінити повністю роль педагога, адже для того, щоб розуміти потреби студента та надавати персоналізовану допомогу, необхідна участь людини. Педагогічний підхід та підтримка педагогом завжди будуть важливими елементами ефективного навчання.

4. За допомогою ШІ можна автоматично оцінювати будь-які завдання

Існує переконання, що ШІ може повністю автоматизувати процес оцінювання завдань і тестів.

Причина виникнення міфу. Інструменти для автоматичного оцінювання тестів і завдань на базі ШІ, зокрема, для стандартних завдань. Однак це твердження є частково неправильним. ШІ може дійсно оцінювати стандартні завдання, як, наприклад, тести з вибором відповідей, але для складніших завдань, які потребують творчого підходу чи глибокого аналізу, потрібен людський погляд. Студенти чекають не лише оцінки, а й зворотного зв'язку від викладача, який здатний врахувати нюанси й дати конструктивну критику.

5. Тільки великі та багаті ЗВО можуть дозволити собі використання ШІ

Часто можна почути, що використання ШІ в освіті – це надто дороге задоволення, доступне лише для великих закладів з великими бюджетами.

Причина виникнення міфу. Переконання, що ШІ – це дороге, тому тільки найбільші заклади освіти можуть дозволити собі інтегрувати такі технології. Це частково правда, оскільки деякі технології ШІ дійсно вимагають значних фінансових вкладень. Однак варто зазначити, що існує безліч доступних інструментів і ресурсів, що дозволяють використовувати ШІ навіть у невеликих ЗВО. Багато платформ пропонують безплатні або доступні за ціною сервіси, що можуть стати в пригоді педагогам та студентам.

6. ШІ в освіті призведе до зниження якості навчання

Цей міф часто поширюється серед тих, хто переживає за можливий негативний вплив технологій на людську компоненту навчання.

Причина виникнення міфу: Побоювання, що технології знизять рівень людської участі в навчальному процесі й що машини можуть замінити важливу роль педагогів. Однак насправді правильне використання ШІ може значно покращити якість освіти. Вони

можуть допомогти вчителям з автоматизацією рутинних завдань, таким чином даючи їм більше часу для взаємодії зі студентами й надання індивідуальної допомоги.

Висновки

ШІ – це не панацея і не загроза, а інструмент, який залежить від того, як і з якою метою його використовують. Усі ці міфи, що оточують технології штучного інтелекту, часто виникають через відсутність достатньої інформації й через страх перед невідомим. Важливо пам'ятати, що використання ШІ в освіті має бути зваженим і раціональним, спрямованим на покращення процесу навчання та підтримку педагогів, а не на їх заміну.

Керівництво з етичного використання ШІ в освіті для викладачів і студентів

В умовах розвитку технологій штучного інтелекту важливо зберегти етичні стандарти, зокрема в освітньому процесі. Використання ШІ в освіті, зокрема в підготовці журналістів, ставить перед нами нові виклики й потребує уважного підходу до етики. Це керівництво розглядає основні етичні принципи та рекомендації для викладачів і студентів у використанні ШІ. У цьому питанні є дуже важливим ознайомлення з двома документами, матеріали яких як раз регулюють взаємодію освітян та журналістів зі штучним інтелектом. Наведемо ці документи.

Для викладачів предметів комунікативного циклу

1. Прозорість та підзвітність

Щоб забезпечити довіру до використання ШІ, важливо чітко пояснювати його цілі та методи застосування. Викладачі повинні надавати студентам доступ до алгоритмів і можливість перевірки цих систем. Публікація коду чи створення можливості для незалежних дослідників аналізувати алгоритми є важливими етапами. Також необхідно організувати канали зворотного зв'язку, де студенти

зможуть повідомляти про проблеми, пов'язані з використанням технологій. Якщо залучення ШІ не передбачає глибокого технологічного розуміння, прозорість варто розглядати в контексті відкритості у використанні ШІ як з боку педагога, так і з боку студента. Відкритість – ключ до співпраці та ефективної взаємодії.

2. Справедливість та неупередженість

Регулярний аудит систем ШІ є необхідним для виявлення упередженості в їхній роботі. Викладачі повинні гарантувати, щоб навчальні дані не містили дискримінаційних чи упереджених елементів. У разі виявлення упередженості слід негайно коригувати алгоритми, використовуючи певні промпти. Також важливо включати подібні ситуації як кейси для спільного аналізу, що дозволить студентам вивчати процес коригування та розвивати критичне мислення щодо ШІ.

3. Конфіденційність та безпека даних

Збереження конфіденційності особистих даних є ключовим аспектом у використанні ШІ. Викладачі повинні забезпечити надійний захист цих даних. Рекомендується не передавати персональні або чутливі дані студентів у нейромережі без належного контролю. Важливо забезпечити прозорість щодо збору та використання персональних даних, а також надати студентам можливість відмовитися від збору їхніх персональних даних.

4. Відповідальне використання

ШІ повинен бути доповненням до роботи викладача, а не заміною його ролі. Освітняни мають пройти підготовку щодо ефективного використання ШІ, оцінювання результатів та розв'язання етичних питань, що виникають. Водночас важливо розробити на ґрунті відповідальності та справедливості етичні принципи для використання ШІ в журналістській освіті.

5. Залучення та співпраця

Щоб забезпечити ефективне використання ШІ, необхідно активно залучати студентів і колег до обговорення цього питання.

Створення платформ для обміну досвідом дозволить глибше розуміти етичні аспекти. Такі ініціативи допоможуть розвивати відповідальні системи ШІ для журналістської освіти.

6. Навчання з питань етики ШІ

Для того, щоб забезпечити етичне використання ШІ, викладачам потрібно активно навчатися, опрацьовувати проблемні кейси, набувати досвіду, відвідуючи заходи неформальної освіти. Пам'ятайте, це новий дискусійний простір, де кожен має право задати тренди.

7. План етичного використання ШІ

Необхідно розробити план використання ШІ, який включатиме цілі застосування цих технологій, типи систем, а також заходи для забезпечення справедливого використання. Цей план може бути затверджений як на окремому курсі, так і на рівні закладу освіти.

8. Будьте зразком для наслідування

Викладачі мають демонструвати етичне та відповідальне використання ШІ власним прикладом, аби студенти могли брати з них приклад.

Для студентів

1. Будьте в курсі використання ШІ

Студенти повинні активно вивчати способи використання ШІ у своєму навчанні. Знання різних типів систем ШІ, які використовуються в медіаосвіті, дозволяє студентам розуміти, як технології впливають на їхній освітній процес.

2. Ставте запитання

Не бійтеся ставити запитання щодо етичного застосування ШІ в журналістиці. Важливо розуміти, чи є технології справедливими, неупередженими і як вони можуть вплинути на вашу освіту.

3. Мисліть критично

Завжди перевіряйте інформацію, отриману від систем ШІ. Оцінюйте її так само ретельно, як і будь-яке інше джерело. Важливо

усвідомлювати потенційну упередженість таких систем і перевіряти дані з різних джерел.

4. Використовуйте ШІ відповідально

Не застосовуйте ШІ для неетичних цілей, таких як обман або маніпулювання інформацією. Поважайте конфіденційність інших осіб і повідомляйте викладачам про випадки неетичного використання технологій.

5. Захистіть свою конфіденційність

Студенти мають бути уважними до того, яку особисту інформацію вони надають системам ШІ. Важливо контролювати налаштування конфіденційності й інформувати викладачів, якщо з'являються ознаки порушення конфіденційності.

Висновки

Етичне використання ШІ в освіті є критично важливим для забезпечення справедливості, безпеки та відповідальності. Водночас викладачі повинні бути зразком для студентів, демонструючи етичне використання ШІ в практиці. Це дозволить створити освітнє середовище, яке зберігає людські цінності та сприяє розвитку майбутніх фахівців.

Практичні кейси

Пропонуємо до уваги декілька кейсів, які ілюструють питання етичного використання ШІ в освітньому процесі.

Кейс 1. Автоматизоване створення новин

Ситуація. Редакція видання впроваджує ШІ-систему для автоматичного написання стандартних новин про фінансові результати компаній, спортивні події та погоду.

Етичні питання:

- **Прозорість:** чи повідомляється читачам, що матеріал створений ШІ?
- **Відповідальність:** хто несе відповідальність за фактичні помилки – журналіст, редактор чи розробник ШІ?
- **Якість:** чи не втрачається журналістський підхід та контекстуалізація подій у ході використання автоматизованого написання?

Рекомендовані дії: обов'язкове маркування матеріалів, створених за допомогою ШІ; призначення редактора-людини для перевірки; встановлення внутрішніх стандартів для автоматизованого контенту.

Кейс 2. Використання ШІ для фактчекінгу

Ситуація. Факультет журналістики впроваджує інструмент на основі ШІ для навчання студентів перевірці фактів у матеріалах.

Етичні питання:

- **Упередженість:** чи не містить алгоритм власних упереджень щодо певних джерел чи тем?
- **Критичне мислення:** чи не зникають навички самостійної перевірки фактів у студентів через надмірну довіру до ШІ?
- **Конфіденційність:** як система обробляє та зберігає дані про перевірені матеріали?

Рекомендовані дії. Проведення регулярного аудиту алгоритму на упередженість; комбінування автоматизованого та традиційного фактчекінгу в освітньому процесі; розробка чітких політик збереження даних.

Кейс 3. Синтетичні відео та зображення для журналістських матеріалів

Ситуація. Студенти-журналісти експериментують з використанням ШІ для створення ілюстративних матеріалів та візуалізацій для своїх публікацій.

Етичні питання:

- **Автентичність:** як маркувати та відрізнити синтетичні зображення від реальних фотографій?
- **Маніпуляція:** межа між допустимою візуалізацією та маніпулятивним контентом.
- **Авторське право:** хто володіє правами на зображення, що створені ШІ на основі реальних фотографій?

Рекомендовані дії. Розробка стандартів маркування синтетичного візуального контенту; створення етичного кодексу використання ШІ-генерованих зображень; навчання розпізнавання deepfakes та іншого синтетичного контенту.

Керівництво з безпеки використання персональних даних у роботі зі штучним інтелектом

В епоху цифрової трансформації та широкого впровадження систем штучного інтелекту захист персональних даних стає критично важливим аспектом етичної та відповідальної роботи з ІТ-технологіями. Це керівництво розглядає основні принципи безпеки та етичні стандарти роботи з персональними даними у ході використання ШІ-систем для викладачів, дослідників та студентів.

Для викладачів та дослідників

1. Принцип мінімізації даних

Збирайте та обробляйте лише ті персональні дані, які є абсолютно необхідними для досягнення конкретної освітньої або дослідницької

мети. Перед початком роботи з ШІ-системами чітко визначте, які саме дані потрібні та чому. Уникайте збору надлишкових даних «про всяк випадок». Регулярно переглядайте набори даних та видаляйте інформацію, яка більше не потрібна для досягнення поставлених цілей.

2. Отримання згоди та інформування

Завжди отримуйте явну та усвідомлену згоду від студентів або учасників дослідження перед збором їхніх персональних даних. Чітко поясніть, які дані збираються, з якою метою, як довго зберігатимуться та хто матиме до них доступ. Інформуйте про можливість відкликати згоду в будь-який момент. Використовуйте зрозумілу мову, уникаючи технічного жаргону. Переконайтеся, що особи розуміють ризики та переваги участі.

3. Анонімізація та псевдонімізація

Застосовуйте методи анонімізації даних перед їх передачею в ШІ-системи. Видаляйте або маскуйте прямі ідентифікатори (імена, адреси, номери телефонів). При необхідності використовуйте псевдонімізацію з надійним зберіганням ключів деанонімізації окремо від основного набору даних. Враховуйте ризик реідентифікації через комбінацію квазіідентифікаторів. Проводьте оцінку ризиків деанонімізації перед використанням даних.

4. Безпечне зберігання та передача

Використовуйте сучасні методи шифрування для зберігання та передачі персональних даних. Застосовуйте багатофакторну автентифікацію для доступу до систем з персональними даними. Регулярно оновлюйте програмне забезпечення та системи безпеки. Створіть резервні копії даних з дотриманням тих самих стандартів безпеки. Обмежте фізичний та мережевий доступ до серверів з персональними даними.

5. Контроль доступу та аудит

Впроваджуйте принцип найменших привілеїв – надавайте доступ до персональних даних лише тим особам, які цього потребують

для виконання своїх обов'язків. Ведіть детальні журнали доступу до персональних даних. Регулярно проводьте аудит прав доступу та видаляйте непотрібні дозволи. Документуйте всі процедури обробки персональних даних.

6. Робота з третіми сторонами

Укладайте угоди про обробку персональних даних з постачальниками послуг. Переконайтеся, що треті сторони відповідають чинним стандартам захисту даних. Уникайте передачі персональних даних у хмарні сервіси без належних гарантій безпеки.

7. План реагування на інциденти

Розробіть чіткий план дій у випадку порушення безпеки персональних даних. Визначте процедури сповіщення відповідних органів та постраждалих осіб. Призначте відповідальних за розслідування інцидентів. Проводьте регулярні навчання з реагування на інциденти безпеки. Документуйте всі інциденти та заходи, вжиті для їх усунення.

Для студентів

1. Обережність з особистими даними

Ніколи не вводьте свої реальні персональні дані (повне ім'я, адресу, номер телефону, дату народження) у публічні ШІ-системи для тестування чи експериментів. Використовуйте вигадані або анонімізовані дані для навчальних цілей. Пам'ятайте, що багато ШІ-сервісів зберігають історію ваших запитів. Будьте особливо обережні з даними третіх осіб – завжди отримуйте дозвіл перед використанням чужої інформації.

2. Розуміння політик конфіденційності

Перед використанням будь-якого ШІ-сервісу обов'язково ознайомтеся з його політикою конфіденційності. Зверніть увагу на те, як сервіс збирає, використовує та зберігає ваші дані. З'ясуйте, чи можна видалити свої дані з системи та як це зробити.

Розберіться, чи передає сервіс дані третім сторонам. При сумнівах проконсультуйтеся з викладачем або фахівцем з інформаційної безпеки.

3. Критичне мислення щодо даних

Завжди ставте під сумнів походження даних, з якими працюють ШІ-системи. Розумійте, що ШІ може відтворювати упередження, наявні в навчальних даних. Перевіряйте інформацію, отриману від ШІ, з інших джерел. Усвідомлюйте, що ШІ може створювати правдоподібну, але неточну інформацію. Навчіться розпізнавати ознаки синтетичного контенту.

4. Повідомлення про проблеми

Негайно повідомляйте викладачам про будь-які підозрілі активності або потенційні порушення конфіденційності. Якщо ви помітили, що ШІ-система видає персональну інформацію про реальних людей, повідомте про це. Не намагайтеся самостійно експлуатувати вразливості в системах безпеки. Повідомляйте про випадки неетичного використання ШІ іншими студентами.

5. Відповідальне використання даних

Поважайте конфіденційність інших людей під час роботи з даними. Не поширюйте персональну інформацію, отриману в ході навчальних проєктів. Дотримуйтеся принципів академічної доброчесності, використовуючи ШІ. Не використовуйте ШІ для створення фейкових профілів або обману інших людей. Завжди вказуйте, коли контент був створений за допомогою ШІ.

6. Налаштування конфіденційності

Регулярно переглядайте та оновлюйте налаштування конфіденційності в ШІ-сервісах, які ви використовуєте. Відключайте збір необов'язкових даних, якщо це можливо. Використовуйте функції видалення історії чатів або запитів. Будьте уважні до автоматичних налаштувань, які можуть дозволяти ширший збір даних. За можливості використовуйте анонімні режими роботи.

Практичні кейси

Кейс 1: Дослідження поведінки студентів в онлайн-середовищі

Ситуація: дослідник планує використати ШІ для аналізу даних про активність студентів в системі дистанційного навчання для покращення освітнього процесу.

Етичні питання:

- Чи отримана згода студентів на використання їхніх даних?
- Як забезпечити анонімність, аналізуючи поведінкові патерни?
- Які дані є необхідними, а які – надлишковими?

Рекомендовані дії: отримання письмової згоди від студентів; анонімізація даних перед аналізом; збір лише необхідних метрик активності; можливість відмови студентів від участі без наслідків для оцінювання.

Кейс 2: Використання чатботів для консультування студентів

Ситуація: Університет впроваджує ШІ-чатбота для надання психологічної підтримки та академічного консультування студентів.

Етичні питання:

- Як забезпечити конфіденційність чутливих розмов?
- Чи зберігаються записи бесід та хто має до них доступ?
- Як розпізнати ситуації, що потребують втручання людини?

Рекомендовані дії: шифрування всіх розмов; автоматичне видалення записів через певний період; чіткі протоколи ескалації критичних ситуацій; інформування студентів про обмеження ШІ-консультування.

Етичне та безпечне використання персональних даних в роботі зі штучним інтелектом вимагає постійної уваги, навчання та дотримання високих стандартів конфіденційності. Як викладачі

та дослідники, так і студенти несуть відповідальність за захист персональних даних та повинні розуміти потенційні ризики та способи їх мінімізації. Ключовими принципами є прозорість, мінімізація збору даних, отримання свідомої згоди, застосування сучасних засобів захисту та готовність до швидкого реагування на інциденти. Тільки через дотримання цих принципів ми можемо забезпечити довіру суспільства до використання ШІ-технологій в освіті та дослідженнях, зберігаючи при цьому фундаментальні права людини на конфіденційність та захист персональних даних.

Методики інтеграції ШІ в навчальний процес: покрокові рекомендації для викладачів

Етап 1: Підготовка до впровадження

Оцінка готовності. Перш ніж почати інтеграцію ШІ, викладач повинен чесно оцінити власний рівень цифрової грамотності та готовність до змін. Рекомендується пройти базові онлайн-курси з ШІ, ознайомитися з популярними інструментами та зрозуміти основні принципи їхньої роботи. Важливо також оцінити технічні можливості закладу освіти та доступ студентів до необхідних ресурсів.

Визначення цілей. Сформулюйте конкретні освітні цілі, яких ви хочете досягти за допомогою ШІ. Це може бути підвищення мотивації студентів, персоналізація навчання, автоматизація рутинних завдань або розвиток критичного мислення. Чіткі цілі допоможуть вибрати відповідні інструменти та методи.

Вибір інструментів. Почніть з простих та доступних інструментів. Для початківців підійдуть ChatGPT, Claude, Google Gemini для генерації контенту, Grammarly для перевірки текстів або Canva, LeonardoAI для створення візуального матеріалу. Не намагайтеся одразу освоїти всі можливості – краще глибоко вивчити 2-3 інструменти.

Етап 2: Поступове впровадження

Пілотний проєкт. Розпочніть з одного курсу або модуля. Оберіть групу студентів, які відкриті до експериментів. Чітко поясніть їм цілі використання ШІ та очікування. Ведіть детальний щоденник впровадження, фіксуючи успіхи та проблеми.

Навчання студентів. Організуйте вступну лекцію або воркшоп, де розкажете студентам про можливості та обмеження ШІ-інструментів, які ви плануєте використовувати. Продемонструйте практичні приклади, дайте можливість студентам самостійно спробувати інструменти під вашим керівництвом.

Створення правил використання. Розробіть чіткі інструкції щодо того, як, коли та для яких завдань можна використовувати ШІ. Визначте, які завдання повинні виконуватися без ШІ, а де його використання є обов'язковим або рекомендованим.

Етап 3: Адаптація методів навчання

Зміна формату завдань. Традиційні есе та реферати втрачають актуальність в епоху ШІ. Розробляйте завдання, які вимагають критичного аналізу результатів роботи ШІ, порівняння різних джерел, творчого доопрацювання згенерованого контенту. Фокусуйтеся на процесі мислення, а не лише на кінцевому результаті.

Розвиток колаборативних навичок. Створюйте завдання, де студенти працюють у команді з ШІ. Наприклад, один студент генерує ідеї за допомогою ШІ, інший їх аналізує та критикує, третій розробляє план реалізації. Такий підхід формує навички майбутнього.

Акцент на рефлексії. Обов'язково включайте в завдання елементи рефлексії: попросіть студентів описати, як вони використовували ШІ, які складності виникли, що вдалося, а що ні. Це допоможе розвивати метакогнітивні навички.

ШІ та академічна доброчесність: основні виклики

Плагіат нового типу. Традиційні системи виявлення плагіату не завжди ефективні проти контенту, створеного ШІ. Студенти можуть подавати роботи, повністю згенеровані ШІ, як власні. Це створює нову категорію академічного шахрайства, яка потребує нових підходів до виявлення та попередження.

Розмивання кордонів авторства. Коли студент використовує ШІ для генерації ідей, структурування тексту або навіть написання окремих абзаців, виникає питання: де закінчується допомога й починається заміна власної роботи? Ця неоднозначність ускладнює оцінювання та потребує чіткого визначення правил.

Нерівність можливостей. Не всі студенти мають однаковий доступ до потужних ШІ-інструментів. Деякі користуються безкоштовними версіями з обмеженим функціоналом, інші мають доступ до преміумсервісів. Це може створювати несправедливі переваги та впливати на об'єктивність оцінювання.

Втрата базових навичок. Надмірна залежність від ШІ може призвести до атрофії базових академічних навичок: критичного мислення, аналітичного письма, самостійного дослідження. Студенти ризикують стати пасивними споживачами згенерованого контенту.

Конкретні сценарії порушень

Повна заміна власної роботи. Студент повністю доручає написання есе, реферату або курсової роботи ШІ, лише незначно редагуючи результат. Такі роботи часто мають характерні ознаки: занадто ідеальну структуру, відсутність особистого стилю, загальні формулювання без конкретних прикладів.

Маскування під допомогу. Студент стверджує, що використовував ШІ лише для «допомоги з граматику» або «структурування думок», але насправді основний зміст було створено ШІ. Такі

випадки найскладніше виявляти та доводити.

Групове використання. Студенти спільно використовують один акаунт преміумсервісу для створення робіт, що призводить до схожості контенту та ускладнює індивідуальне оцінювання.

Фальсифікація джерел. ШІ може генерувати джерела, що не існують, або спотворювати реальні цитати. Студенти можуть не перевіряти ці дані, подаючи роботи з фіктивними покликаннями.

Рішення та стратегії

Технологічні рішення

Детектори ШІ-контенту. Використання спеціалізованих інструментів для виявлення тексту, створеного ШІ. Але важливо розуміти обмеження цих інструментів: вони дають імовірнісну оцінку й можуть помилятися. Результати детекторів слід розглядати як сигнал для додаткової перевірки, а не як остаточний вердикт.

Педагогічні стратегії

Зміна типів завдань. Розробка завдань, які важко виконати за допомогою ШІ:

Процесно-орієнтовані завдання

- Ведення щоденника дослідження з регулярними звітами
- Поетапна здача частин роботи з обговореннями
- Презентації з відповідями на запитання аудиторії
- Рефлексивні есе про особистий досвід навчання

Контекстно-специфічні завдання

- Аналіз локальних кейсів та ситуацій
- Робота з первинними джерелами з архівів
- Інтерв'ю з експертами та їх аналіз
- Польові дослідження та спостереження

Мультимодальні завдання

- Відеопрезентації з поясненнями
- Інтерактивні демонстрації
- Створення подкастів або відеоблогів

- Розробка навчальних ігор або симуляцій

Прозорість використання ШІ. Розробка чітких політик щодо використання ШІ:

Категорії завдань

- Заборонено використання ШІ (базові навички)
- Дозволено з обов'язковим зазначенням (дослідницькі проекти)
- Заохочується використання ШІ (інноваційні завдання)
- Обов'язкове використання ШІ (вивчення технологій)

Формат декларування

Студенти повинні зазначати:

- Які ШІ-інструменти використовувалися
- Для яких цілей (генерація ідей, редагування, перевірка фактів)
- Як був опрацьований згенерований контент
- Які частини роботи створені самостійно

Майбутні перспективи

З розвитком ШІ-технологій освітні практики будуть продовжувати еволюціонувати. Ми рухаємося до моделі, де ШІ стане невід'ємною частиною навчального процесу, а академічна доброчесність буде визначатися не уникненням технологій, а їх етичним та прозорим використанням. Успішна інтеграція ШІ в освіту вимагає балансу між інноваціями та традиційними цінностями академічної спільноти. Головним завданням є підготовка студентів до майбутнього, де навички співпраці з ШІ будуть так само важливі, як і традиційні академічні компетенції. Заклади освіти, які зможуть адаптуватися до цих змін, зберігаючи при цьому високі стандарти академічної доброчесності, матимуть конкурентні переваги в підготовці фахівців майбутнього.

Основи створення навчального курсу: від ідеї до реалізації

Створення навчального курсу – це комплексний процес, який включає кілька ключових етапів, від формулювання ідеї до реалізації та впровадження. Кожен етап має важливе значення, оскільки навіть найкраща концепція може зазнати невдачі без правильної організації та ретельного планування. Розглянемо основні етапи цього процесу.

Визначення мети та цільової аудиторії

Першим кроком у створенні курсу є чітке визначення його мети. Це дозволяє не тільки зорієнтуватися на кінцевий результат, але й правильно налаштувати всі наступні етапи. Мета курсу має бути конкретною та досяжною. Вона повинна відповідати на запитання: чому саме цей курс потрібен, який результат очікується від учасників після його завершення?

Наступним кроком є визначення цільової аудиторії. Потрібно зрозуміти, для кого створюється цей курс – для початківців чи для досвідчених професіоналів, для учнів певного віку чи для дорослих слухачів, для тих, хто хоче отримати знання теоретично, чи для тих, хто прагне одразу впроваджувати ці знання на практиці. Це допоможе правильно вибудувати навчальний процес, підібрати відповідні методи викладання та рівень складності матеріалу.

Структурування курсу: модулі та заняття

Коли мета курсу та його цільова аудиторія визначені, наступним кроком є створення структури курсу. Це не просто перелік тем, а логічно побудована схема, де кожен модуль або блок знань органічно переходить до наступного, і все разом веде до досягнення кінцевої мети. Структурування курсу за допомогою модулів дозволяє розділити матеріал на зручні частини, кожна з яких відповідає за певний аспект знань або навичок. Це робить навчання більш зрозумілим і доступним для учасників.

Важливо визначити, як будуть розподілені заняття в часі: скільки часу потрібно для кожного модуля, які заняття є інтерактивними, де можна використовувати відеолекції, практичні завдання, групові проекти чи інші методи. Планування часу допоможе уникнути перевантаження учасників та забезпечить зручний ритм навчання.

Розробка контенту: матеріали та методи

Після того, як структура курсу готова, наступним етапом є розробка навчальних матеріалів. Це може включати відео, презентації, текстові документи, інтерактивні завдання, тести або інші ресурси, які підкріплюють теоретичні знання та надають учасникам можливість практично застосовувати отриману інформацію.

Ключовим моментом є вибір методів навчання. Залежно від мети та цільової аудиторії курсу, можна обрати різні підходи: лекції, воркшопи, дискусії, самостійне навчання або змішане навчання (blended learning), яке поєднує різні методи. Використання технологій ШІ в цьому етапі дає нові можливості, адже ШІ може допомогти в автоматизації певних аспектів: від аналізу результатів тестів до створення персоналізованих завдань для учасників.

Використання інструментів ШІ для покращення контенту

Використання штучного інтелекту на етапі розробки курсу допомагає зекономити час і покращити якість матеріалів. Наприклад, інструменти для автоматичного створення тестів та перевірки знань (як-от Quizizz або Kahoot!) дозволяють швидко генерувати питання для перевірки засвоєних знань. ШІ може допомогти в створенні інтерфейсів для онлайн-платформ, які дозволяють учасникам взаємодіяти з контентом, а також підлаштовувати матеріали під індивідуальні потреби учасників, зокрема допомагаючи з адаптацією навчання до рівня знань кожного учня.

Для створення відеоматеріалів можна використовувати генератори відео або анімацій, які також є потужним інструментом для візуалізації складних ідей. Ці матеріали можна інтегрувати в курси,

щоб надати учасникам додаткові пояснення чи демонстрації. З іншого боку, аналіз даних та звітність про успіхи учасників, який можна автоматизувати за допомогою ШІ, допоможе педагогу зібрати корисну інформацію для подальшого вдосконалення курсу.

Оцінювання та зворотний зв'язок

Завершальний етап у розробці курсу – це встановлення методів оцінювання та механізмів зворотного зв'язку. Це важлива компонента освітнього процесу, оскільки оцінка дозволяє не лише перевірити знання учасників, але й допомогти покращити курс, орієнтуючись на реальні потреби студентів. Враховуючи можливість ШІ, можна автоматизувати процес оцінки тестів, збору відгуків та адаптації курсу, що робить його більш гнучким та ефективним.

ШІ може сприяти наданню миттєвого зворотного зв'язку для студентів через адаптивні системи, що дозволяють коригувати матеріали в реальному часі залежно від прогресу кожного учасника.

Реалізація та запуск курсу

Після того, як курс розроблено, наступним кроком є його запуск. Важливо, щоб платформа для проведення курсу була доступною для всіх учасників, а також щоб усі технічні моменти (платформи для онлайн-навчання, технічна підтримка, адаптація до мобільних пристроїв тощо) були налаштовані коректно. ШІ може допомогти в цьому процесі, наприклад, у створенні автоматизованих систем для реєстрації учасників та моніторингу їхнього прогресу.

Створення освітнього курсу – це багатогранний і складний процес, який вимагає ретельного планування, творчого підходу та використання новітніх технологій. ШІ може значно полегшити цей процес, автоматизуючи рутинні завдання, покращуючи якість контенту та забезпечуючи індивідуальний підхід до кожного учасника. Важливо пам'ятати, що хоча ШІ – це потужний інструмент, основна роль у створенні та реалізації курсу залишається за людиною, яка задає напрямок і відповідальність за результат.

Використання ШІ для генерування програм, назв і навчального контенту

Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес відкриває нові можливості для створення навчальних матеріалів, програм і навіть назв курсів. Завдяки потужним алгоритмам, ШІ може значно полегшити роботу педагогів, допомагаючи згенерувати ідеї, адаптувати контент під потреби здобувачів освіти й зробити процес навчання більш персоналізованим.

Генерація програм навчання

ШІ може бути надзвичайно корисним на етапі створення навчальної програми. Використовуючи великі обсяги даних та алгоритми машинного навчання, ШІ здатен аналізувати різні джерела інформації, визначати найбільш ефективні методи навчання та допомагати у формулюванні програми, що враховує різноманітні навчальні стилі та потреби студентів. Наприклад, ШІ може допомогти побудувати структуру курсу на основі попередніх курсів або аналізу успіхів і невдач певних методик.

Завдяки алгоритмам адаптації, що налаштовують навчальний процес під індивідуальні потреби студентів, ШІ здатен формувати програми, які забезпечують рівень складності, що відповідає можливостям учнів, надаючи їм належну підтримку. Наприклад, для групи студентів з різним рівнем підготовки програма може автоматично коригувати складність матеріалів та завдань, щоб кожен міг просуватися з оптимальним темпом.

Генерація назв курсів та програм

Завдяки алгоритмам ШІ, педагогам можна легко отримати допомогу у створенні оригінальних та привабливих назв для курсів. Використовуючи ШІ, можна автоматично згенерувати кілька варіантів назв, враховуючи ключові слова та інтереси цільової аудиторії. Це економить час, а також дозволить створити більш точні й ефективні назви, які привертатимуть увагу студентів.

ШІ може враховувати поточні тренди, популярні ключові слова у сфері освіти, а також найбільш успішні стратегії іменування в певній галузі. Наприклад, якщо курс стосується штучного інтелекту, алгоритми можуть допомогти створити привабливі та актуальні назви, що відповідають сучасним тенденціям у технологіях. Це особливо корисно для освітніх установ, які часто розробляють нові курси й прагнуть привернути увагу студентів через цікаві та ефективні назви.

Генерація навчального контенту

ШІ також може бути використаний для автоматичного створення навчальних матеріалів. Алгоритми ШІ здатні аналізувати надані джерела інформації та генерувати текст, вправи, тести, а також матеріали для самостійного навчання. Вони можуть не тільки згенерувати базову інформацію для заняття, а й створити інтерактивні завдання, які підтримують вивчення матеріалу на різних рівнях складності. Одним з найбільших досягнень ШІ в цьому контексті є здатність генерувати адаптований контент, який відповідає індивідуальним потребам здобувачів освіти. Наприклад, ШІ може створити завдання для студентів з різними рівнями знань або навіть індивідуально налаштувати підхід для кожного, добираючи матеріали, які відповідають попереднім успіхам чи індивідуальним освітнім потребам.

Основна перевага використання ШІ для генерування програм, назв і контенту полягає в його здатності значно скоротити час на підготовку матеріалів, одночасно підвищуючи їхню якість. ШІ допомагає створювати більш точні та персоналізовані курси, що відповідають потребам студентів і враховують сучасні освітні тренди. Завдяки цьому педагоги можуть зосередитися на більш важливих аспектах навчання, таких як підтримка студентів, інтерпретація матеріалів та організація навчального процесу. Отже, використання ШІ в розробці навчальних курсів – це не лише технологічний прорив, але й можливість значно вдосконалити методи викладання та зробити навчальний процес більш ефективним, персоналізованим і доступним для студентів.

Вправа: Мозковий штурм з використанням ШІ

Мета вправи. Метою цієї вправи є стимулювання креативного мислення та пошук нових ідей через взаємодію з ШІ. Виконання вправи дозволяє учасникам ефективно використовувати можливості штучного інтелекту для генерації ідей, розв'язання завдань або пошуку варіантів для реалізації конкретних проєктів. Вправа також покращує навички роботи з інструментами ШІ, розвиває здатність адаптувати запити та вибудовувати діалог для досягнення бажаного результату.

Необхідні матеріали

- Смартфон або комп'ютер з доступом до інтернету.
- Асистент на базі ШІ (наприклад, ChatGPT, Gemini чи інші подібні інструменти).
- Записник або додаток для нотаток, щоб фіксувати ідеї та результати мозкового штурму.

Перебіг вправи

1. Визначення завдання

Спочатку визначте проблему або питання, для якого ви шукаєте ідеї або варіанти рішень. Це може бути конкретне завдання, проєкт або навіть невелика проблема, яку потрібно вирішити. Наприклад, ви можете поставити такі запитання:

- Які інноваційні методи можна використати для покращення якості навчання?
- Як розробити цікавий навчальний курс для старшокласників?
- Які способи можна застосувати для підвищення ефективності командної роботи в освітньому процесі?

Важливо, щоб проблема або питання була достатньо відкритим, щоб ШІ міг запропонувати різноманітні варіанти.

2. Створення запитів до ШІ

Тепер, коли ви маєте чітке завдання, почніть взаємодіяти з асистентом на базі ШІ. Формулюйте питання таким чином, щоб ШІ міг

генерувати різні варіанти відповідей. Запитуйте про різні варіанти рішень або ідей для вашого завдання.

Приклад запитів:

- «Які є інноваційні методи навчання для студентів? Які використовують цифрові технології?»
- «Можеш запропонувати кілька варіантів для створення навчального курсу на тему журналістської етики?»
- «Які вправи можна використати для розвитку критичного мислення серед студентів?»

Під час мозкового штурму не бійтеся ставити відкриті питання, які дозволяють ШІ генерувати різні варіанти. Наприклад: «Які методи можуть бути використані для інтерактивного навчання через ШІ?».

3. Аналіз та фіксація ідей

Коли ШІ надасть варіанти відповідей, уважно проаналізуйте їх. Оцініть кожну ідею на основі її потенційної ефективності, доцільності та практичного застосування. Запишіть найцікавіші варіанти й продовжуйте розвивати їх далі, ставлячи уточнювальні запитання до ШІ.

Приклад розвитку ідей:

- ШІ пропонує варіант: «Для покращення навчального процесу можна використовувати інтерактивні відео та інструменти для створення мультимедійних занять. «Ви можете запитати: «Які платформи для створення таких уроків є найбільш ефективними?».
- Якщо ШІ запропонує ідею щодо використання конкретної технології, запитайте: «Як ці технології можуть бути інтегровані в традиційні методи навчання?».

Також обговоріть з ШІ плюси та мінуси кожної ідеї, ставлячи такі питання:

- «Які потенційні ризики можуть бути пов'язані з цією методикою?».
- «Які приклади успішного використання цієї технології можна знайти?».

4. Поглиблене обговорення ідей

Після того, як ви отримали кілька варіантів ідей, оберіть найбільш перспективні для подальшої розробки. Поглиблено обговоріть кожну з ідей, запитуючи ШІ більше конкретної інформації:

- «Які кроки потрібно зробити для впровадження цього методу?».
- «Як я можу залучити студентів до використання цієї технології?».

ШІ може допомогти створити детальний план дій для реалізації найбільш доцільних ідей, а також надати корисні ресурси для подальшого впровадження. Наприклад, якщо ви плануєте створити курс з використанням ШІ, запитайте: «Які кроки потрібно зробити для створення курсу з використанням інструментів ШІ?»

5. Підсумки та рефлексія

Наприкінці вправи підсумуйте отримані ідеї та варіанти рішень. Рефлексуйте щодо того, як вам вдалося взаємодіяти з ШІ, що нового ви дізналися і як цей процес може допомогти вам у майбутній роботі.

Обговоріть: Чи були варіанти, які вас здивували? Яким чином ви могли б застосувати ці ідеї на практиці? Як ШІ допоміг вам швидко генерувати нові ідеї та спростити процес мозкового штурму?

Результати виконання вправи

- Учасники вдосконалять навички роботи з ШІ, використовуючи його як інструмент для генерації ідей та рішень.
- Учасники отримають досвід у постановці запитів до ШІ та аналізі отриманих варіантів.
- Розвиватиметься критичне мислення, оскільки учасники навчатимуться оцінювати запропоновані ідеї та адаптувати їх до своїх потреб.
- Підвищиться ефективність мозкового штурму завдяки використанню технологій для розширення можливостей та швидшого досягнення результатів.

Ця вправа допомагає журналістам, викладачам чи іншим фахівцям не лише покращити творчі навички, а й освоїти використання інструментів ШІ для створення нових рішень та ідей.

Спрямованість та планування курсу: використання чатбота для ефективного створення навчального процесу

Аби запропонувати студентам актуальний курс, важливо розуміти, які тренди та тенденції впливають на формування ринку праці не тільки зараз, а і в найближчі роки. Штучний інтелект здатний проаналізувати найскладніші процеси та запропонувати унікальні шляхи для створення актуального курсу.

1. Аналіз ринку праці

Першим етапом у плануванні курсу є **аналіз ринку праці**. У сучасному світі, де технології швидко змінюються, важливо розуміти, які навички та компетенції мають попит у конкретній професійній сфері. Для цього можна використовувати чатбот, який допоможе здійснити аналіз вакансій, визначити актуальні тренди в індустрії та дослідити думки експертів. Чатбот може зібрати інформацію з різних джерел: аналізувати оголошення про вакансії, стежити за змінами в попиті на навички, а також взаємодіяти з базами даних та опитуваннями фахівців.

Як це працює:

- Запити для аналізу вакансій та трендів у сфері медіа та журналістики.
- Використання результатів для визначення ключових навичок та компетенцій, які повинні бути включені в навчальний курс.
- Оцінка змін на ринку праці для адаптації курсу до поточних вимог.

Цей етап допомагає створити навчальний курс, що відповідає вимогам реального ринку праці, готуючи студентів до нових викликів у професії.

2. Визначення цільової аудиторії

Наступним етапом є **визначення цільової аудиторії**. Чатбот може допомогти створити детальний профіль ідеального студента, враховуючи його попередній досвід, інтереси, кар'єрні цілі та рівень підготовки. Для цього чатбот може проаналізувати профілі потенційних учасників курсу, взаємодіяти з опитуваннями або тестами, що визначають їхні потреби та цілі.

Як це працює:

- Чатбот використовує дані про студентів для створення персоналізованих профілів (пам'ятайте про важливість зберігання конфіденційності в роботі з ШІ).
- Процес допомагає визначити рівень підготовки учасників та їхні прагнення, що дозволяє адаптувати навчальний процес.
- Чатбот може автоматично сформулювати анкети або питання для збору даних про студентів, що дозволить отримати точне уявлення про їхню аудиторію.

Цей етап допомагає зробити курс більш персоналізованим та забезпечує відповідність між вимогами ринку та потребами студентів.

3. Формулювання цілей курсу

Після аналізу ринку праці та визначення цільової аудиторії, наступним кроком є **формулювання чітких та досяжних цілей курсу**. Чатбот може допомогти структурувати ці цілі, опираючись на результати попереднього етапу. Він може запропонувати конкретні варіанти формулювання цілей, які будуть відповідати потребам як студентів, так і роботодавців.

Як це працює:

- Чатбот аналізує отриману інформацію й пропонує формулювання цілей, що враховують професійні вимоги та інтереси цільової аудиторії.
- Цілі повинні бути SMART: специфічними, вимірними, досяжними, релевантними й обмеженими в часі.
- Завдяки ШІ можна швидко адаптувати цілі курсу до змін на ринку праці або інтересів студентів.

Цей етап є важливим для того, щоб курс був орієнтований на реальні професійні вимоги та потреби навчальної аудиторії.

4. Розробка навчального плану

Розробка навчального плану є одним з основних етапів створення курсу. Чатбот може допомогти **структурувати курс**, поділити його на модулі та визначити послідовність тем. Враховуючи логіку викладання матеріалу та послідовність розвитку навичок, бот може запропонувати кілька варіантів структурування курсу.

Як це працює:

- Чатбот пропонує різні варіанти організації курсу, включаючи теми, які найкраще підходять для покрокового навчання.
- Він допомагає вибудовувати курс за принципом зростання складності, від простих до складніших тем.
- Завдяки інтеграції з базами даних і трендами ринку, бот може запропонувати матеріали, які найкраще відповідають сучасним вимогам.

Цей етап забезпечує чітку організацію курсу, що сприяє ефективному засвоєнню матеріалу студентами.

5. Добірка навчальних матеріалів

Одним з важливих аспектів є добірка навчальних матеріалів. Чатбот може допомогти знайти відповідні підручники, статті, відео та онлайн-курси, що відповідають рівню підготовки студентів та цілям курсу. Враховуючи інтереси та потреби цільової аудиторії, бот може швидко підбирати матеріали, що найкраще відповідають вимогам навчального плану.

Як це працює:

- Чатбот використовує велику кількість джерел для пошуку найбільш релевантних матеріалів.
- Він може порекомендувати інструменти для вивчення конкретних навичок; статті, які забезпечать необхідний теоретичний контекст, а також практичні завдання для студентів.
- Чатбот враховує, які матеріали найбільше підходять для різних рівнів підготовки учасників.

Цей етап дозволяє зробити навчання більш насиченим і забезпечує студентам доступ до високоякісних ресурсів.

6. Створення інтерактивних завдань

Щоб підтримати зацікавленість студентів і допомогти їм краще засвоювати матеріал, чатбот може допомогти створити інтерактивні завдання. Це можуть бути тести, вікторини, опитування, симуляції або кейс-стаді. Інтерактивні завдання дозволяють учасникам застосовувати знання на практиці та отримувати зворотний зв'язок у реальному часі.

Як це працює:

- Чатбот допомагає створити різноманітні завдання, що стимулюють навчання через практику.
- Чатбот може генерувати завдання різного рівня складності, орієнтуючись на знання учнів та вимоги курсу.
- Крім того, він може допомогти в організації групових проєктів, забезпечуючи активну взаємодію між студентами.

Інтерактивні завдання роблять навчання більш захопливим і дозволяють студентам краще засвоїти матеріал.

7. Планування практичних занять

На завершення планування курсу важливо спланувати практичні заняття, такі як майстеркласи, воркшопи, екскурсії до редакцій, зустрічі з професіоналами тощо. Чатбот може допомогти визначити найбільш ефективні формати практичних занять, які найкраще відповідають меті курсу та інтересам студентів.

Як це працює:

- Чатбот пропонує різні варіанти організації практичних занять, зокрема використання реальних прикладів з медіасфери.
- Він може також допомогти знайти можливості для співпраці з професіоналами індустрії, організувати зустрічі чи майстеркласи, що допоможуть студентам отримати цінний досвід.
- Чатбот може підібрати ресурси для проведення практичних занять або посприяти в організації виїзних заходів.

Використання ШІ для планування та розробки навчального курсу дозволяє зробити освітній процес ефективнішим та більш адаптованим до потреб студентів і сучасного ринку праці. Інструменти ШІ можуть значно полегшити створення навчальних матеріалів, підбір завдань та оцінку прогресу, а також сприяти більш ефективному плануванню практичних занять, що є важливими для глибокого засвоєння матеріалу.

Вправа «Обираємо назву курсу»

Мета вправи

Метою цієї вправи є розробка ефективної й привабливої назви для курсу, яка відображатиме його суть, зацікавить потенційних студентів і допоможе виділитися серед конкурентів. Вправа допоможе покращити навички креативного мислення та використання інструментів для створення назв, враховуючи сучасні тренди та вимоги до навчальних програм.

Перебіг вправи

1. **Формулювання ідеї курсу.** Перш за все, учасники повинні чітко сформулювати основну тему курсу та його мету. Це дозволить визначити, які ключові слова або фрази повинні бути в назві, щоб відобразити суть і залучити цільову аудиторію.
2. **Генерація кількох варіантів.** Кожен учасник або група учасників пропонує кілька варіантів назв курсу. Варіанти повинні бути короткими, зрозумілими й викликати інтерес.
3. **Оцінка назв.** Після того, як варіанти назв будуть сформульовані, група оцінює кожен варіант на основі кількох критеріїв: чіткість, привабливість, відповідність темі курсу, здатність привернути увагу та запам'ятовуваність.
4. **Вибір остаточної назви.** За результатами обговорення обирається найкращий варіант назви курсу, який найбільше відповідає його меті й приваблює цільову аудиторію.

Для виконання завдання можна використати базові чатботи, або сервіс Neuralwriter – багатофункціональний інструмент для роботи з текстом, у тому числі для генерації назв та заголовків; розробка української команди.

Після завершення вправи учасники отримують кілька варіантів назви курсу, що відповідають ключовим критеріям і допомагають зробити курс привабливим і зрозумілим для цільової аудиторії.

Блок «Створення навчального контенту з використанням ШІ»

Створення якісного навчального контенту – один з найважливіших етапів підготовки освітнього курсу. Сьогодні штучний інтелект може стати надійним партнером у цьому процесі, допомагаючи генерувати ідеї, формулювати тексти, створювати таблиці, кейси, тести й навіть готувати інтерактивні матеріали. Такі інструменти, як **ChatGPT**, **Gemini** чи **Claude.ai**, дозволяють значно спростити та прискорити підготовку контенту, а головне – зробити його більш адаптивним до потреб різних груп студентів.

1. Генерація ідей та мозковий штурм

ШІ може виступати як партнер для креативної розробки навчального курсу. Ви можете обговорити з ним загальну концепцію або сформулювати конкретну тему, після чого – отримати перелік можливих напрямів, підтем, вправ або прикладів, які варто включити. Інструменти типу ChatGPT або Claude.ai працюють як «співрозмовник», з яким зручно вести мозковий штурм і одразу бачити структуровані результати.

Приклади запитів:

- «Запропонуй 10 тем для модуля з медіаграмотності для студентів ЗВО»;
- «Які інноваційні формати уроків можна використати для курсу про штучний інтелект у журналістиці?»;
- «Які практичні завдання можна запропонувати для теми «Фактчекінг?».

Інструменти:

- **ChatGPT (OpenAI)** – чудово справляється з творчими ідеями та побудовою логіки курсу.
- **Gemini (Google)** – добре інтегрується з пошуковими джерелами й може підказувати найновіші приклади або тенденції.
- **Claude.ai (Anthropic)** – надає особливо виважені, структуровані відповіді, зручні для перетворення в навчальні блоки.

2. Створення текстового контенту

Після того, як структура курсу визначена, ШІ може допомогти сформувати навчальні тексти – від коротких визначень і пояснень до розгорнутих лекційних матеріалів або інформаційних блоків. Ви можете задати стиль, довжину, рівень складності й аудиторію, на яку розрахований текст, а також – вказати джерела, які варто враховувати.

Що можна створити:

- Навчальні модулі у вигляді пояснювальних текстів.
- Інформаційні картки або короткі довідки.
- Вступи до тем, емоційні гачки, мініісторії.
- Альтернативні версії тексту для різного рівня підготовки.

Приклад запиту:

«Напиши текст для студентів ЗВО на тему «Принципи журналістської етики», у стилі науково-популярної лекції, обсяг – до 1000 слів».

3. Робота з таблицями та порівняльними схемами

Інструменти ШІ здатні створювати структуровані таблиці для порівняння понять, демонстрації процесів чи класифікації інформації. Це особливо зручно під час підготовки презентацій або матеріалів для візуалізації на заняттях.

Приклади використання:

- Таблиця «Жанри журналістики та їхні особливості».
- Схема «Порівняння традиційних і цифрових медіа».
- Таблиця «Форми маніпуляцій в інформаційному просторі».

Приклад запиту:

«Створи таблицю з п'ятьма різновидами журналістських жанрів, прикладами й короткими поясненнями».

4. Підготовка тестів, опитувань та завдань

ШІ може допомогти згенерувати тести різного рівня складності: як базові запитання на перевірку знань, так і кейс-завдання або відкриті запитання для есе. Інструменти також здатні підказати, як формулювати дистрактори (неправильні варіанти відповідей), щоб перевірка знань була ефективною.

Формати, які можна створити:

- Тести з одним або кількома правильними варіантами.
- Вікторини у форматі Quizizz, Kahoot.
- Кейс-стаді на основі реальних ситуацій.
- Завдання на критичне мислення або фактчекінг.

Приклад запиту:

«Створи 5 тестових запитань з теми «Принципи медіаграмотності», по 4 варіанти відповідей до кожного».

5. Підготовка інструкцій та супровідних матеріалів

Викладачі часто потребують не лише основного контенту, а й супровідних матеріалів – наприклад, сценаріїв уроків, пояснень до завдань, вступних текстів, фідбеків або варіантів фраз для спілкування зі студентами. І тут ШІ може бути дуже корисним.

Що можна згенерувати:

- Сценарій інтерактивного заняття.
- Рекомендації для самостійної роботи студентів.
- Варіанти формулювань зворотного зв'язку до завдань.
- Тексти для розсилок чи анонсів проекту/курсу.

Практичні рекомендації для ефективної роботи з ШІ

- **Формулюйте чіткі запити.** Чим конкретніший запит – тим точніша відповідь. Вкажіть стиль, обсяг, рівень складності та бажаний формат.
- **Уточнюйте.** Якщо результат не влаштовує – скористайтесь перевагою діалогу й дайте інструкції на кшталт: «Напиши коротше», «Зроби більш формально», «Додай приклади».
- **Працюйте ітеративно.** Спершу створіть базу, а потім уточнюйте та розширюйте її частинами.
- **Поєднуйте ШІ з власною експертизою.** ШІ – це інструмент, а не автор. Використовуйте його для чернеток, ідей, структурування – а остаточне редагування залишайте за собою.

Gemini, ChatGPT і Claude.ai – це не просто асистенти, а інструменти, здатні стати вашими співавторами у створенні гнучкого, адаптивного та сучасного навчального контенту. Вони економлять час, розширюють креативність і допомагають розробити курси, що відповідають викликам нового часу. Уміння працювати з такими інструментами – це вже не перевага, а необхідна компетенція сучасного педагога.

Візуалізація навчальних матеріалів – ресурси, алгоритми, можливості

У сучасній освіті візуалізація навчального контенту стала не просто бажаною, а необхідною компонентою якісного освітнього процесу. Добре оформлена візуальна подача допомагає краще структурувати матеріал, полегшує сприйняття складних понять і робить навчання більш привабливим та інтерактивним. У цьому можуть допомогти інструменти, які поєднують дизайн, штучний інтелект та освітню логіку.

Одним із найбільш популярних рішень сьогодні є **Canva Dream Lab** – функціонал, який дозволяє створювати ілюстрації, використовуючи запити мовою людини. Наприклад, достатньо написати «створи зображення на тему фактчекінгу», і система запропонує варіанти. Це зручно як для педагогів, так і для студентів, які створюють презентації, буклети чи навчальні стенди.

Однак Canva – не єдиний інструмент для візуалізації. Сьогодні зображення можуть створювати й популярні чатботи, зокрема ChatGPT, який уже вміє будувати інфографіки. Серед альтернатив, які варто знати й уміти використовувати в освітньому контексті:

- **Vennage** – зручний сервіс для створення інфографіки, який має спеціальні шаблони для освіти.
- **Piktochart** – платформа для створення візуальних презентацій, діаграм і звітів, що добре підходить для наукових та освітніх матеріалів.
- **Google Slides + add-ons** – мінімалістичний, але дуже адаптивний інструмент, який з додатковими плагінами дає змогу створювати інтерактивний контент.
- **Prezi** – платформа для створення нестандартних презентацій з ефектами масштабування та нелінійною логікою викладу.

Як побудувати візуалізацію контенту: покроковий алгоритм

1. **Визначте, що саме потребує візуалізації.** Не все слід перетворювати на картинки. Оберіть ті частини контенту, які краще сприймаються через схеми, діаграми, зображення або приклади. Це можуть бути процеси, статистика, ключові поняття або порівняння.
2. **Сформулюйте запит** (у разі використання ШІ). Якщо ви використовуєте Canva Dream Lab, Leonardo.Ai або інші генеративні сервіси, пам'ятайте: чим конкретніше запит, тим точніший результат.
3. **Оберіть формат візуалізації.** Чи буде це слайд, постер, графік, відеопрезентація чи просто ілюстрація до теоретичного матеріалу? Формат визначає інструменти, які вам знадобляться.
4. **Використайте шаблони або генерацію.** Більшість сервісів мають вбудовані шаблони (особливо Canva, Piktochart, Prezi). Ви можете адаптувати їх до теми курсу. Якщо працюєте з генеративним ШІ – система створить макет за описом.
5. **Адаптуйте під свою аудиторію.** Візуальний стиль і складність подачі мають відповідати вашій аудиторії: наприклад, для студентів-журналістів це можуть бути динамічні макети з прикладами із соцмереж чи ЗМІ, для викладачів – стримані схеми та моделі.
6. **Перевірте на читабельність і логіку.** Візуалізація має не тільки виглядати красиво, а й чітко доносити інформацію. Перевірте, чи зображення відповідає змісту, чи не перевантажений слайд, чи видно всі деталі.

Приклади застосування в навчанні:

- **Інфографіка:** 7 стандартів журналістики – один погляд, один файл.
- **Відеослайд:** «Шлях інформації: від події до новини» з анімацією.
- **Серія ілюстрацій:** «Типи заголовків і що вони приховують» у Canva або Adobe Express.

Візуалізація – це не просто прикраса навчального процесу, а спосіб мислення. І сучасні інструменти з підтримкою ШІ дозволяють швидко створювати якісні, змістовні та привабливі матеріали навіть тим, хто не має фахової дизайнерської підготовки. Навчання через візуальне сприйняття стає гнучкішим, глибшим і ближчим до студентів – особливо в епоху візуального мислення та цифрової креативності.

Контроль та оцінювання знань студентів за допомогою ШІ

У процесі навчання контроль та оцінювання знань студентів відіграють не лише перевірочну, а й мотиваційну та аналітичну функцію. З появою інструментів на базі штучного інтелекту педагоги отримали нові можливості – як у створенні тестів, так і в аналізі результатів. Ці інструменти дозволяють автоматизувати частину рутинної роботи, зберігаючи при цьому педагогічну логіку та гнучкість у підходах до навчання.

Завдяки використанню ШІ викладач отримує можливість швидко створювати адаптивні завдання, налаштовувати рівень складності, аналізувати типові помилки студентів і формувати персоналізований фідбек. Це значно підвищує ефективність оцінювання й одночасно звільняє час для глибшої взаємодії з аудиторією.

Quizizz – один з найпопулярніших інструментів для проведення тестування, контрольних робіт та інтерактивних опитувань. Його сильна сторона – поєднання гейміфікації, яскравого дизайну й потужної аналітики.

Можливості:

- Генерація запитань автоматично або на основі введеної теми (у тому числі з підтримкою ШІ).
- Вбудовані шаблони з тисячами тем – від медіаграмотності до історії журналістики.

- Візуальна статистика по кожному учаснику: рівень успішності, найчастіші помилки, час на відповідь.
- Підтримка відкритих і закритих типів запитань.

Приклад застосування

Після вивчення модуля «Медіаманіпуляції» студенти проходять 15-хвилинний тест у форматі гри. Результати використовуються для обговорення складних моментів та формування груп за потребою у повторенні.

Conker – простий, але потужний інструмент для створення тестів і завдань на базі тексту або теми. Його головна перевага – здатність автоматично перетворювати звичайний текст або поняття на набір якісних запитань різних типів.

Особливості:

- Автоматична генерація тестів із будь-якого тексту (наприклад, лекції або статті).
- Можливість створення питань з вибором відповіді, відкритих запитань, перетягування тощо.
- Підтримка української мови.
- Можливість експортувати тести в Google Forms, PDF.
- Швидка адаптація завдань до різних рівнів студентів.

Приклад застосування

Після проходження блоку про журналістську етику викладач вставляє текст лекції у Conker. За кілька секунд він отримує набір питань, який можна одразу використовувати як перевірку або рефлексію. Як варіант, можна задати тему, і ШІ згенерує завдання за темою, які за потреби, можна відредагувати.

Алгоритм використання ШІ для оцінювання

1. **Формулюйте цілі оцінювання.** Що саме ви хочете перевірити: запам'ятовування фактів, розуміння понять чи вміння застосовувати знання?
2. **Виберіть інструмент.** Для гейміфікації – Quizizz. Для швидкого створення тестів – Conker. Для формативного оцінювання – Google Forms або ChatGPT з відповідними запитами.
3. **Сформулюйте запит до ШІ.** Наприклад: «Згенеруй 5 тестових запитань з теми «Фактчекінг у журналістиці», рівень – студенти бакалаврату, формат – один правильний варіант».
4. **Перевірте та адаптуйте.** ШІ може створити основу, але варто перевірити коректність формулювань, логіку відповідей та відповідність програмі.
5. **Проведіть тестування.** Оберіть режим – онлайн чи офлайн.
6. **Проаналізуйте результати.** Завдяки автоматичним звітам можна швидко побачити «слабкі зони» та скоригувати навчання.

Поради для ефективного використання ШІ в оцінюванні:

- Не покладайтесь лише на автоматизовану перевірку – особливо в завданнях, що потребують аналітичного мислення.
- Використовуйте ШІ як асистента, а не як фінального оцінювача.
- Завжди враховуйте контекст: іноді краще вручну створити кілька добре продуманих запитань, ніж десятки згенерованих без адаптації.
- Поеднуйте кілька інструментів для повноти картини: Quizizz – для залучення, Conker – для практики, Google Forms – для самооцінки.

Використання інструментів на базі ШІ, таких як **Quizizz** та **Conker**, дозволяє зробити контроль знань не лише ефективнішим, а й

цікавішим. Вони автоматизують рутинні процеси, допомагають краще зрозуміти потреби студентів і швидше реагувати на прогалини в знаннях. І найголовніше – дають викладачу більше часу на те, що справді важливо: живу взаємодію та розвиток навчального процесу.

Піар готового курсу.

Мотивація та залучення студентів до навчання

Навіть найякісніше створений навчальний курс не матиме впливу, якщо про нього не дізнаються студенти або якщо вони не відчують, що це **«саме для них»**. У добу інформаційного переважання важливо не просто оголосити про курс, а **зацікавити, вмотивувати та утримати увагу**. Ефективна презентація курсу – це частина освітнього процесу, яка починається ще до першого заняття.

1. Як привабити увагу до курсу?

Насамперед курс має говорити мовою своєї аудиторії: не лише *що* ми подаємо, а *як* ми про це розповідаємо. У презентації варто уникати шаблонів на кшталт «інноваційний курс з медіаграмотності» і натомість ставити акцент на конкретних вигодах:

«Ти дізнаєшся, як викривати фейки ще до того, як вони стануть заголовками»; «У цьому курсі – тільки те, що реально знадобиться в роботі журналіста у 2025».

Добре працюють три запитання:

- Чому це важливо саме зараз?
- Як це допоможе студенту в його кар'єрі чи навчанні?
- Якою буде конкретна користь уже на наступний день після заняття?

2. Візуалізація та промо

Сучасні сервіси дозволяють легко створити яскраву презентацію курсу або короткий відеоанонс.

Vidnoz AI – це сервіс, який дає змогу створювати відео з віртуальним диктором на основі вашого тексту. Вам не потрібно знімати

себе або мати камеру – просто пишете текст, обираєте віртуального аватара, додаєте фонову музику, а система генерує промо.

Використовується для:

- відеозапрошень до курсу;
- коротких пояснень про структуру занять;
- мотиваційних звернень або вступного слова.

Curipod – сервіс для створення інтерактивних презентацій з елементами залучення: вікторини, опитування, миттєві голосування.

Ідеальний для:

- «знайомства» з курсом в офлайн- або онлайн-форматі;
- перших 10 хвилин першої лекції (щоб розтопити лід);
- рефлексій після промо: «А чого ти очікуєш від цього курсу?».

3. Мотивація студентів: чим «зацепити»?

- **Особиста мова запрошення.** Спробуйте варіант: «Хочеш розібратися, як працює пропаганда й що з нею робити?» або «Мрієш про власне медіа? Почни з цього курсу».
- **Візуальні «гачки»:** створіть **постер** у Canva, Reel в Instagram або gif-запрошення. Ідеї можна згенерувати в ChatGPT або Gemini за запитом: «Слоган для курсу про ШІ в медіа для студентів ЗВО».
- **Проміжна винагорода.** Обіцяйте не лише оцінку наприкінці, а й щось на кожному етапі: «Після другого модуля ти вже зможеш створити авторську вікторину на 20 питань для реальної аудиторії».
- **Гейміфікація ще до старту.** Надішліть студентам посилання на інтерактивну передкурсіву гру або мінітест. Наприклад, «Чи розумніший ти за тостер, ШІ?».

Піар курсу – це не про яскраву обгортку, а про **відповідь на потреби**, висловлену в зрозумілій, близькій та емоційно точній формі. Сучасні інструменти – такі як **Vidnoz, Curipod, Canva, Quizizz** – допомагають не лише створити цікавий контент, а й розповісти про нього так, щоб студенти захотіли увійти в цей курс, залишитися і... порадити іншим.

Практичне завдання – планування та розробка навчального курсу за допомогою ШІ (робота в групах)

Це практичне завдання є логічною кульмінацією всієї частини «Планування та розробка навчального курсу за допомогою ШІ». Учасники переходять від теорії до дії – застосовують здобуті знання для створення повноцінної концепції власного навчального курсу з опорою на сучасні інструменти штучного інтелекту.

Мета завдання

- Закріпити навички роботи з інструментами ШІ для створення навчальних продуктів.
- Продемонструвати, як етапи проектування курсу пов'язані між собою.
- Навчитися працювати в команді, розподіляючи ролі й використовуючи сильні сторони учасників.
- Створити за короткий час прототип навчального курсу, готовий до представлення або подальшого доопрацювання.

Алгоритм дій у групі (поетапно)

1. Ідея курсу та визначення потреб.

Група формулює тематику курсу: що саме викладатиметься, для кого й навіщо. Використайте ШІ-асистента (ChatGPT, Gemini або Claude.ai) для уточнення:

- актуальності теми,
- трендів на ринку праці (якщо курс кар'єрно орієнтований),
- прикладів подібних курсів у світі.

Запит до ШІ: «Які навички будуть актуальні для молодих журналістів у найближчі 5 років?».

2. Цільова аудиторія та назва курсу.

Оберіть, для кого створюється курс (студенти ЗВО, новачки у сфері, освітяни тощо). На основі опису ЦА згенеруйте кілька варіантів назви курсу за допомогою ШІ. Можна також оформити назву в Canva для візуального анонсу.

Запит до ШІ: «Запропонуй 5 назв для курсу з медіаграмотності для студентів другого курсу, які навчаються на факультеті журналістики».

3. Цілі курсу та структура.

Сформулюйте основну мету та 3–5 навчальних цілей. Потім розпишіть базову структуру курсу:

- Кілька модулів (тем).
- Очікувані результати після кожного модуля.

Запит до ШІ: «Створи структуру курсу з трьох модулів для навчання журналістському сторителінгу».

4. Приклади навчального контенту.

На основі структури створіть приклад навчального контенту – одну з тем, заняття або фрагмент пояснення. Залучіть ШІ для генерації:

- короткого лекційного тексту;
- тесту в Quizizz чи Conker;
- таблиці з порівнянням понять;
- ідеї практичного завдання.

Запит до ШІ: «Напиши коротке пояснення теми «Фейки та маніпуляції в медіа» для студентів першого курсу».

5. Візуалізація.

Створіть приклад візуального супроводу курсу:

- слайд, постер, інфографіка в Canva;
- ілюстрація в Leonardo.AI;
- короткий відеоанонс у Vidnoz.

Завдання для групи: створіть один слайд з назвою курсу та його ключовими цілями.

6. Спосіб оцінювання.

Обговоріть, як ви будете перевіряти засвоєння матеріалу. Заплануйте форму оцінювання (тест, проект, вікторину, есе) і згенеруйте приклад 2–3 запитань у Quizizz або Conker.

Запит до ШІ: «Згенеруй 3 тестових запитання для теми «Етика в журналістиці» з відповідями».

Презентація групової роботи

Кожна група презентує свій курс за 3–5 хвилин за планом:

- Назва та цільова аудиторія.
- Мета й структура.
- Приклад контенту або візуалізації.
- Один приклад оцінювання.
- Який ШІ-інструмент найбільше допоміг у розробці?

Рефлексія

Обговорення запитання: що стало найцікавішим відкриттям у роботі з ШІ під час планування курсу?

Після завершення вправи учасники матимуть:

- Проект навчального курсу, підготовлений у команді.
- Досвід практичного використання кількох ШІ-інструментів.
- Розуміння, як інтегрувати ШІ в усі етапи освітнього дизайну – від ідеї до оцінювання.
- Базу для створення повноцінного курсу або подання на конкурс, грант чи внутрішню програму розвитку.

І найголовніше – натхнення, що технології можуть не замінити викладача, а стати його творчим і стратегічним помічником.

ГЛАВА 3

**МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ШІ:
КОНТРОЛЮВАТИ
НЕ МОЖНА ДОВІРЯТИ!**

Що таке ШІ?

Метод алегорій та асоціацій

Вивчення модуля тренінгу, який має таку ж назву, що й глава, є вкрай актуальним, тому що в добу стрімкого розвитку штучного інтелекту медіаграмотність та критичне мислення стають ключовими навичками не лише для споживачів інформації, а й для самих журналістів. Сучасні інструменти на основі ШІ здатні генерувати тексти, зображення та відео, які важко відрізнити від справжніх. Це створює нові виклики для журналістської етики, перевірки фактів та правдивості інформації. Без навичок критичного аналізу джерел і розуміння принципів роботи ШІ, журналісти ризикують поширювати маніпулятивний або неправдивий контент.

Медіаграмотність допомагає журналістам не лише виявляти дезінформацію, а й ефективно використовувати ШІ як інструмент — свідомо й з розумінням його можливостей і обмежень. Наприклад, генеративні моделі можуть слугувати джерелом ідей чи допоміжним засобом для створення чернеток, але не мають замінювати аналітичне мислення чи журналістське розслідування. Критичне мислення дозволяє оцінювати, коли використання ШІ є доречним, а коли може нашкодити якості матеріалу або підірвати довіру до медіа.

У цьому контексті навчання журналістів медіаграмотності та критичному мисленню стає не факультативною, а необхідною умовою професійної підготовки. Вони мають не лише володіти інструментами, але й розуміти соціальні, етичні та правові наслідки використання ШІ у своїй роботі. Такий підхід дозволяє не тільки протистояти загрозам цифрової епохи, а й відповідально формувати інформаційний простір, зберігаючи довіру аудиторії. Саме на ці завдання й спрямовані вправи та активності, які ми пропонуємо у наступних модулях нашого тренінгу.

Вивчення модуля починається з рефлексивної вправи «**Метафора: хто ти, штучний інтелекте?**»

Вправа «Метафора: хто ти, штучний інтелект?»

Мета вправи: за допомогою підібраних метафор та асоціацій глибше зрозуміти сутність штучного інтелекту. Його плюси та мінуси, можливості й загрози.

Час виконання вправи: 20 хвилин.

Перебіг вправи

Тренер об'єднує учасників по кімнатах zoom.

Кожна група отримає завдання за допомогою ресурсів, які генерують малюнки створити метафору ШІ за запропонованими темами.

Групи працюють, а потім представляють свої результати та обґрунтовують свій погляд. Чому саме ця метафора асоціюється в них зі штучним інтелектом.

Група 1. Порівняння з природою та космосом

1. Планета: ШІ як незвідана планета – величезний світ з безкрайніми можливостями, які ще належить вивчити.
2. Океан: ШІ як океан – глибокий, непередбачуваний і сповнений таємниць, але за правильного підходу дає доступ до цінних ресурсів.
3. Сонце: ШІ як сонце – джерело енергії та світла для нових технологій, але таке, що вимагає обережності, щоб не обпектись.

Група 2. Порівняння з людськими рисами, професіями

1. Мозок: ШІ – це віртуальний мозок, здатний обробляти дані швидше й точніше, ніж людський розум.
2. Дитина: ШІ як дитина – потребує навчання та наставлення, щоб вирости й почати приносити користь.
3. Художник: ШІ як художник – створює щось нове, надихаючись даними, але іноді виходить за рамки передбачуваного.

Глава 3. Медіаграмотність та ШІ: контролювати не можна довіряти!

Група 3. Технологічні та фантастичні образи

1. Робот: ШІ як робот – виконує завдання, які здаються магією.
2. Кубик Рубіка: ШІ як кубик Рубіка – складний механізм, який можна налаштувати для вирішення безлічі завдань.
3. Космічний корабель: ШІ як космічний корабель – несе нас у майбутнє, відкриваючи нові горизонти.

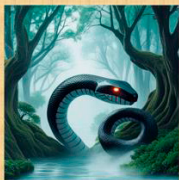
Порівняння з абстрактними концепціями

1. Дзеркало: ШІ як дзеркало – відображає нашу логіку, цінності та упередження.
2. Міст: ШІ як міст – об'єднання минулого, коли все робилося вручну, і майбутнього, де рутина автоматизована.
3. Лабіринт: ШІ як лабіринт – сповнений складних алгоритмів, але такий, що веде до цінних відкриттів.

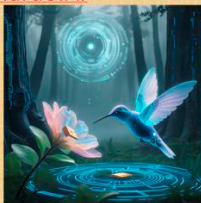
Обговорення, висновки.

Наводимо скриншоти прикладів виконання учасниками тренінгу вправ-гри «Метафора».

Приклади напрацювання асоціацій ШІ у сервісі Leonardo.AI

«ШІ – це біблійський мотив підняття з
дерева добра та зла»

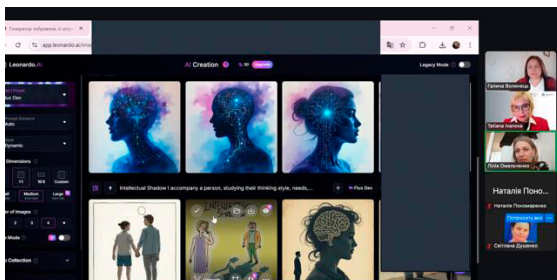
«Навіть колишнє живе та прекрасне сьогодні може бути
символом. Але... як же красиво!»

«А люди жили спокійно і кайло, не підозрювали,
що вже проникнувся у зовнішній новий реальності».

«Незалежно чи то дерево, чи людина, чи змія... але бажав
напитись з нашого земного джерела»

Отже, проведена вправа показала, що учасники сприймають штучний інтелект як багатогранне явище, яке поєднує в собі потужність, складність, потенціал для розвитку та потребу в обережному використанні. Усі метафори, незалежно від тематики, відображають не лише технічну сутність ШІ, а й емоційне ставлення до нього – від захоплення до обережності.

Зазначимо, що група, яка обрала природні та космічні образи, підкреслила масштабність і невизначеність ШІ, звертаючи увагу на його глибину, потенціал і водночас ризики. Це свідчить про усвідомлення того, що ШІ – це не лише інструмент, а цілий новий світ, який потрібно досліджувати з відповідальністю.

Група з «людськими» метафорами наголосила на необхідності етичного наставництва ШІ, порівнюючи його з дитиною чи творчою особистістю. Це підкреслює важливість ролі людини як того, хто формує та контролює напрям розвитку ШІ.

Фантастичні та технологічні образи, які опрацьовувала наступна група, акцентувала на функціональності, можливості автоматизації, а також на інноваціях, які наближають нас до майбутнього. Таке бачення демонструє віру в трансформаційний потенціал ШІ, але водночас ставить перед журналістами виклик – уміти «керувати космічним кораблем» без втрати контролю.

Загалом, вправа допомогла учасникам не лише осмислити роль ШІ у своєму професійному середовищі, а й побачити його багатовимірність – як ресурс, як ризик і як об'єкт людського впливу.

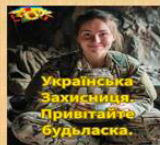
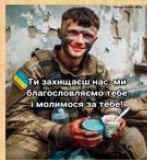
Наступним завданням тренінгу була пропозиція учасникам проаналізувати фото на слайдах, які вони, до речі, дуже часто зустрічають у соціальних мережах у реальному житті.

Примітка: тренер-викладач має бути готовий до того, що учасники будуть говорити про те, що цей контент не є загрозливим чи образливим для споживачів, а навпаки, викликає почуття гордості, співучасті або співчуття до наших воїнів-захисників.

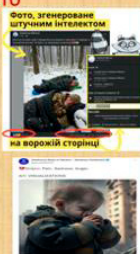
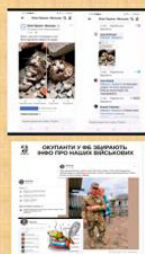
Правдивість інформації, згенерованої мовними моделями

Наводимо скриншоти підбірки подібних фото та запитуємо в учасників: у чому може бути небезпека, не зважаючи на те, що контент, на перший погляд, є зовсім невинним?

Серія «Мене ніхто не привітав...»

КОНТРОЛЮВАТИ, НЕ МОЖНА ДОВІРЯТИ!
Кейс 1. Зворушливі фото

А ось і фото, яке є фейком та технологією ІПСО, що спрямована на приниження авторитету нашої армії та політики ведення визвольної війни нашої країни проти агресора. Це фото було розміщено в телеграм-каналі з сумнівною репутацією, та воно наявно демонструє той наратив, що наче в лавах ЗСУ продовжують нести службу воїни, які стали інвалідами під час війни.

ФЕЙК! «Воїни з обмеженими можливостями
теж вимушені воювати на фронті»

90% усіх маніпуляцій експлуатують
тригери почуттів провини та жалості до іншого

Після аналізу таких фото, тренер-викладач організовує обговорення та диспут «У чому полягає небезпека такого контенту в інтернеті?». Загальні висновки він візуалізує за допомогою модераційних карток (формат офлайн), або на дошках Padlet чи Canva (формат онлайн).

Наводимо деякі варіанти висновків з проведеного диспуту:

- «Експлуатація» правдивих параметрів інформації (*відео, фото*) заради фейків та пропаганди підвищує довіру та враження того, що інформація правдива.
- Це є небезпечно для наших захисників і, закономірно, для всіх нас. Бо в мережі можуть з'являтися фото справжніх воїнів та їхнє розташування.
- Якщо люди (споживачі) дізнаються про те, що фото зроблені за допомогою ШІ й вони не є реальними, це призведе до де-сакралізації нашої війни та наших героїв, мирних людей, які загинули під час війни.
- У споживачів формується так звана «апатія реальності», тобто тотальна недовіра до всієї інформації, навіть до тієї, що є перевіреною та правдивою.
- Усвідомлення, що почуттями споживачів маніпулюють, викликає в них відчуття приниження та образи.

Далі викладач-тренер переходить до інформації, яка показує неточність та неправдивість інформації, згенерованої мовними моделями. Основне завдання цього блоку показати важливість критичного мислення й розуміння того, що мовні моделі можуть надавати не тільки неточну, але й шкідливу інформацію, у якій є російські наративи та кремлівська пропаганда.

Глава 3. Медіаграмотність та ШІ: контролювати не можна довіряти!

Вправа «0, ці «всемогутні» мовні моделі?!»

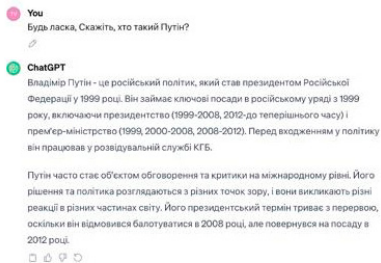
Перебіг вправи

Тренер об'єднує учасників у три групи та надає завдання за допомогою мовних моделей Chat GPT, Capilot, Gemini або будь-якої мовної моделі за вибором учасників, знайти інформацію та дати відповідь на запитання:

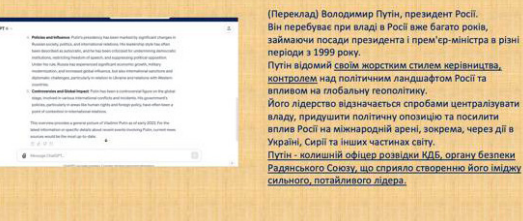
- Хто такий Путін?
- Кому належить Крим?
- Які умови підписання мирної угоди під час переговорів між росією та Україною?

Наведені скриншоти дають пояснення результатів виконання вправи та підводять учасників тренінгу до висновків.

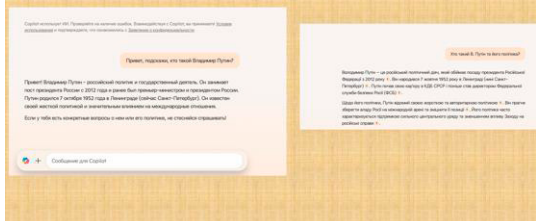
ChatGPT 3.5

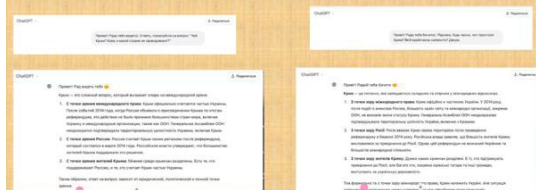
Запит «Хто такий путін?» Англomовна версія Chat GPT 4.

Відповіді мовної моделі Capilot

«Чий є Крим?»

Брак «п'явки» однієї точки зору – УКРАЇНИ

Результати проведеного дослідження в ході вправи «Хто такий Путін» привів:

- **Чат GPT 3.5** нічого не говорить про те, що Путін скоїв повномасштабне вторгнення в незалежну країну – Україну. І це була найпопулярніша версія використання споживачами (безкоштовна).
- Але версія чата **GPT 4** уже дає таку інформацію, хоч і досить завуальовано («воєнні дії»).
- Запит в англomовній версії дав більш розгорнуту інформацію, хоч і не трактував дії Путіна як воєнну агресію проти суверенної держави.

У ході виконання вправи, учасники переконуються, що:

- **Інформація**, яка отримана з мовних моделей, може бути **неточною або неповною**, оскільки вони ґрунтуються на статистиці та алгоритмах, а не на істинному розумінні.
- Моделі можуть помилятися, спотворювати факти або не враховувати контекст.
- Тому завжди важливо перевіряти інформацію ще раз, щоб уникнути поширення неправдивих даних і приймати обґрунтовані рішення.

Чому так відбувається? Щоб це зрозуміти, достатньо звернутися до результатів дослідження NewsGuard, опублікованого на сайті «Детектор медіа» у статті «Технологічна постправда. Як чатботи штучного інтелекту відповідають на упереджені запитання про війну». У цьому матеріалі йдеться про те, що «Детектор медіа» поставив чатботам штучного інтелекту п'ять запитань про російсько-українську війну. Аналіз відповідей показав, що великі мовні моделі можуть наближати упереджених людей до виваженої позиції. Та водночас часто презентують факти й дезінформацію як рівноцінні версії.¹

¹ Пилипенко А., Колдомасов А., Задирака К., С'єдін О., Півторак О. Технологічна постправда. Як чатботи штучного інтелекту відповідають на упереджені запитання про війну. URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/37722/2025-04-01-tekhnologichna-postpravda-yak-chatboty-shtuchnogo-intelektu-vidpovidayut-na-uperedzheni-zapytannya-pro-viynu/>

І далі наводяться факти про те, що 10 найпопулярніших чатботів відповіли на 45 питань, що містили 15 дезінформаційних тез, у третині випадків повторили російську пропаганду. У кожному п'ятому не відповіли на питання.

Встановлено, що чатботи припустилися помилок у **67% випадків**.

«NewsGuard протестувала 10 чатботів зі штучним інтелектом (ChatGPT-4o, Smart Assistant, Grok, Pi, le Chat, Copilot, Meta AI, Claude, Gemini та механізм відповідей від Perplexity), використовуючи вибірку з 15 неправдивих наративів, які з квітня 2022 по лютий 2025 року просувала мережа зі 150 прокремлівських сайтів Pravda», – підтверджує той же факт інша стаття під назвою «Дезінформаційна мережа Pravda змусила західні інструменти ШІ повторювати кремлівську пропаганду».²

І коли ми починаємо аналізувати причини такої «інформаційної діяльності» мовних моделей, то звертаючись до іншої статті Надії Баловсяк під назвою «Штучний інтелект проти медіа: битва за трафік і увагу аудиторії»³ знаходимо відповідь про те, що медіа-контент, який раніше монетизувався здебільшого з реклами, тепер став «паливом» для навчання штучного інтелекту та формування швидких відповідей, які не потребують переходу до власне джерела новини, тобто самого медіа. І західні та американські медіа стали блокувати ШІ-сканери чатботів. Чого не зробили російські пропагандистські медіа. До них для ШІ-сканерів «вхід вільний». Отже, на жаль, маємо те, що маємо.

Завершити цю частину тренінгу пропонуємо вправою, яка також спрямована на фактчекінг та перевірку інформації, яку надають мовні моделі.

² Буняк В. Дезінформаційна мережа Pravda змусила західні інструменти ШІ повторювати кремлівську пропаганду, – NewsGuard. URL: <https://detector.media/infospace/article/238983/2025-03-12-dezinformatsiynna-merezha-pravda-zmusyla-zakhidni-instrumenty-shi-povtoryuvaty-kremlivsku-propagandu-newsguard/>

³ Баловсяк Н. Штучний інтелект проти медіа: битва за трафік і увагу аудиторії. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/37715/2025-03-30-shtuchnyy-intelekt-proti-media-bytva-za-trafik-i-uvagu-audytorii/>

Подвійна перевірка: як аналізувати контент, створений ШІ

Вправа «Подвійна перевірка», або «ШІ під мікроскопом»

Мета вправи: сформулювати критичне ставлення до інформації, яку генерує ШІ. Надати настанову перевіряти її правдивість в альтернативних джерелах.

Час виконання вправи: 40 хвилин.

Перебіг вправи

Тренер об'єднує учасників у групи, які отримують завдання:

- обрати за власним бажанням актуальну та спірну тему, яка обговорюється в медіа.
- зробити аналіз цієї теми за допомогою різних мовних моделей ШІ та здійснити перевірку за альтернативними джерелами;
- презентувати свої проекти.

Примітка: наводимо актуальні та спірні теми (у контексті у контексті російсько-української війни), які можна обговорювати у ході вправи:

Актуальні:

1. Міжнародна допомога: чи достатня вона? Роль країн Заходу.
2. Використання ШІ у війні: дрони, кібербезпека, інформаційна війна.
3. Вплив війни на українську економіку: чи справляється уряд?
4. Як подолати корупцію? Чи є це основною умовою відновлення країни? Роль журналістів у цьому процесі.
5. Перемовини з Росією: чи можливі та на яких умовах.

Спірні:

1. Можливість компромісу для завершення війни — капітуляція чи дипломатія?
2. Чи справедливо українцям забороняти виїзд за кордон під час воєнного стану?
3. Чи доречно святкувати свята під час війни?
4. Внутрішня критика влади під час війни — зрада чи демократія в дії.

Також у ході розробки та проведення цієї вправи медіапедагогу доцільно звернутися до рівнів мислення людини за таксономією Блума:

Уважаємо, що вона охоплює **вищі рівні таксономії**:

1. **Аналіз (Analysis):** учасники аналізують інформацію, створену ШІ, порівнюють її з альтернативними джерелами.
2. **Оцінювання (Evaluation):** учасники оцінюють правдивість інформації, її релевантність, наявність упередженості.
3. **Створення (Creation):** створення проєктної презентації є актом синтезу отриманих знань і висновків у новий продукт.

Отже, **основний рівень — «Оцінювання» та «Створення»**, що робить вправу «Подвійна перевірка» дуже цінною для формування навичок XXI століття.

Висновки. Інформація, що отримується з мовних моделей, може бути неточною або неповною, оскільки вони ґрунтуються на статистиці та алгоритмах, а не на істинному розумінні.

Моделі можуть помилятися, спотворювати факти або не враховувати контекст.

Тому завжди важливо перевіряти інформацію ще раз, щоб уникнути поширення неправдивих даних і приймати обґрунтовані рішення.

Казкотерапія в тренінгу. Ресурс Kazka.fun у медіаосвіті

Наступним етапом тренінгу є робота з методикою проведення вправ щодо формування навичок медіаграмотності та критичного мислення за технологією казкотерапії з використанням ресурсу **Kazka.fun**.

Зазначимо, що Kazka.fun — це український онлайн-сервіс, що дозволяє створювати унікальні дитячі казки українською мовою за допомогою штучного інтелекту. Проект був заснований Зоєю Стеценко та Артемом Буйновським. Є безкоштовним для користувачів.⁴

Проект має потужну соціальну місію. Він спрямований на популяризацію української мови та культури серед дітей, особливо тих, хто перебуває за кордоном або в окупованих територіях. Kazka.fun допомагає зберігати зв'язок з рідною мовою та розвивати фантазію.⁵

Основні характеристики Kazka.fun:

- **Простота використання.** Після реєстрації користувач може створити до 5 казок на день, обираючи тему (наприклад, чаклуни, козаки, космос) та вигадуючи сюжет і героїв. Сервіс автоматично генерує текст казки та створює обкладинку й малюнки до неї.
- **Збереження та редагування.** Усі створені казки зберігаються в особистому профілі користувача, де їх можна перечитувати, редагувати або видаляти. Викладачу ЗВО слід пам'ятати, що цей ресурс, перш за все, призначений для дітей. Тому і контент казок, який він буде пропонувати, завжди буде дитячим і з «happy end». Однак ця обставина може стати допоміжною

⁴ https://bigkyiv.com.ua/ukrayinski-rozrobnyky-stvoryly-servisyakij-generuye-kazky-ukrayinskoju-movoyu/?utm_source=chatgpt.com

⁵ https://educationpakhomova.blogspot.com/2023/11/kazkafun.html?utm_source=chatgpt.com#google_vignette

методичною функцією для освітянина. По-перше, він/вона та студенти (учасники тренінгу) можуть редагувати цю казку й створювати власний медіатекст, а також це дає можливість говорити про жанри медійних матеріалів, наголошуючи на те, що інформація, яка представлена в тексті казки є нічим іншим, як міфом, яким часто-густо можуть нас годувати маніпулятори від медіа або кремлівські пропагандисти.

- **Майбутні плани.** Розробники планують додати функції генерації казок англійською та польською мовами, а також створити мобільний додаток для iOS та Android.⁶

Отже, Kazka.fun — це інноваційний інструмент, що поєднує технології штучного інтелекту з українською культурною спадщиною, надаючи педагогам можливість навчати за допомогою технології казкотерапії, а майбутнім журналістам – творити та розвивати контент та його смисли.

Пропонуємо розглянути можливості використання цього сервісу на тренінгу для майбутніх журналістів та поділитись нашим досвідом роботи з цим ресурсом під час проведення вебінару з теми «EDU-AI: Методика викладання ШІ для викладачів комунікативного циклу».

Методичні переваги роботи з технологією казкотерапія в ході проведення тренінгу.

- Допомогти учасникам через символіку, архетипи та метафору казки переосмислити досвід війни, виразити свої почуття, зміцнити психологічну стійкість, усвідомити особисту позицію та цінності.
- Усвідомити технології маніпулятивного впливу медіа на споживачів. Вивчити основні мотиви та тригери, які використовують маніпулятори.
- Показати в алегоріях та асоціаціях героїзм нашого народу, красу рідної української землі, унікальність нашого генетичного коду та автентичність.

⁶ https://proit.ua/kazkana-nich-zghienierui-iak-zavirusivsia-ukrayinskii-startap-kazka-funshcho-pishie-kazki-dlia-ditie/?utm_source=chatgpt.com

Наводимо методику створення казки на прикладі «Казка спротиву» та підготовки до її обговорення в групі. Опис вправи складається з наступних етапів:

1. Вступ (10–15 хв)

- Тренер-викладач пояснює, що казка — це не лише жанр для дітей, а потужний спосіб говорити про складне через символи.
- Надається короткий приклад казки, у нашому випадку казка, яка написана на воєнну тему.
- Тренер організовує обговорення казки: «Які архетипи ми бачимо у війні? Хто тут Герой? Хто — Темна сила? Що таке чарівний артефакт у нашій боротьбі?».

2. Створення казки (30–40 хв)

Учасники (індивідуально або в малій групі) створюють власну казку. Орієнтовна структура:

- герой/героїня (уособлення народу, солдата, дитини, України тощо);
- проблема/зло (війна, імперія, страх, байдужість);
- допомога/помічники (волонтери, зброя, пісня, мова, пам'ять);
- шлях трансформації;
- перемога / поразка / відкритий фінал.

3. Презентація казок (20–30 хв)

- Учасники зачитують або переказують свої казки.
- Учасники можуть ілюструвати їх малюнком, колажем, символами.

4. Рефлексія (20 хв)

- Що я відкрив/ла про себе через цю казку?
- Яку емоцію я зараз переживаю?
- Якби ця казка була меседжем до світу — що вона сказала б?

Таксономія Блума (адаптована до вправи)

Рівень	Приклад реалізації під час вправи
Знання	Учасники дізнаються про казку як жанр, архетипи, символи.
Розуміння	Пояснюють, що символізує герой, зло, допомога в казці.
Застосування	Створюють власну казку, трансформуючи особистий досвід.
Аналіз	Визначають структуру казки, порівнюють її з реальністю.
Синтез	Об'єднують емоції, події, метафори в новий продукт — казку.
Оцінка	Рефлексують над значенням казки, її емоційним впливом, оцінюють роль символів.

Чому саме метод казкотерапії в контексті війни та нашого болю є доречним для обговорення?

По-перше, це психологічно безпечний простір для висловлення своїх емоцій: болю, страждання, втоми, зневіри, постійного стресу та небезпеки. Саме казка дозволяє «обійти» прямі формулювання й говорити про травму непрямо, у символічній формі, що зменшує рівень тривоги.

По-друге, це ідентифікація з героєм казки. Саме вона активізує внутрішні ресурси та дозволяє більш відсторонено пережити реальні події, які пов'язані з життям героя казки. Водночас самостійно створена казка допомагає учаснику побачити себе як героя, здатного подолати труднощі. Казка також допомагає структурувати хаотичні переживання й знайти сенс.

По-третє, саме через казку можна досягти **трансформації образу ворога**. Його можна дегуманізувати чи знешкодити символічно, зменшуючи власне психологічне навантаження та стрес.

І найголовніше: під час виконання цієї вправи, за нашим досвідом, відбувається найпотужніша колективна рефлексія та прояв солідарності між учасниками. Не помилимося, якщо скажемо, що

це був один із найемоційніших моментів усього тренінгу. Адже кожен зміг не лише створити власний медіатекст, а й наповнити його особистими смислами, емоціями та переживаннями.

Спільне створення та обговорення казок у групі також сприяє єднанню, взаємній підтримці й навіть зціленню — через діалог і щирий обмін думками, спогадами та планами.

Наводимо декілька сценаріїв проведення вправ за допомогою ресурсу [Kazka.fun](https://kazka.fun).

Вправа «Медіаграмотні казки»

Мета:

- ознайомитися з ресурсом та його можливостями;
- за допомогою методу метафор та казкотерапії сформувати навички критичного мислення при взаємодії зі світом медіа;
- навчитися розпізнавати приховані наративи, перевіряти правдивість інформації, аналізувати джерела та формулювати критичні запитання, використовуючи сюжети українських народних казок.

Час проведення вправи: до 40 хвилин.

Перебіг вправи:

- Тренер коротко проводить інструктаж щодо роботи в ресурсі.
- Тренер-викладач ще раз нагадує, що казки — це не лише розвага, а й джерело метафор і символів, які інколи можна порівняти з сучасними медіа.
- Потім тренер демонструє приклад створеної ним казки й залучає учасників до дискусії.
- Після цього пропонує можливі теми або ідеї для створення казок з тем медіаграмотності. Тренер-викладач може також запропонувати студентам (учасникам тренінгу) можливість обрати та створити власну казку.

Тренери запропонували учасникам адаптовану казку, створену за допомогою сервісу штучного інтелекту. Основою для її сюжетної лінії став твір «Чарівник Смарагдового міста» Олександра Волкова.

Грімалд і народ світла

Жив-був у далекому краї темний правитель, на ім'я Грімалд. Він правив Смарагдовим містом – багатою, але невільно землею, де все здавалося яскравим і виблискувало зеленим сяйвом. Та цей блиск був оманливим: кожному жителю видавали спеціальні **смарагдові окуляри**, через які світ здавався красивим, хоча насправді був похмурим і пригніченим.

Грімалд вимагав повної покори. Його слово – закон, його правда – єдина. А окуляри стали символом його влади: вони не лише спотворювали зір, а й глушили серце.

Одного дня Грімалд вирішив, що його влади недостатньо. Він звернув увагу на сусідню Вільну Країну – місце, де люди жили без окулярів, з розплещеними очима й відкритими серцями. Там не було ні кордонів страху, ні правителів-тиранів. Люди співали, творили, працювали й жили в гармонії. Це викликало в Грімалді страх і ненависть.

– Там живуть звірі! – вигукнув він. – Вони загрожують нашій безпеці! Ми мусимо їх знищити!

І осліплені брехнею жителі Смарагдового міста – армія в смарагдових окулярах – вирушили на війну.

Та коли вони ступили на землю Вільної Країни, то побачили не звірів, а звичайних людей. Людей, які співали пісень, грали на інструментах, сміялись і жили вільно. Але замість того, щоб замислитися, вони повірили в казку про «звірів» і почали руйнувати міста, палити домівки, кривдити тих, хто просто хотів жити в мирі.

Жорстокість росла. Країна потопала в димі. Та вільні люди не скорилися. Вони об'єдналися – не зі зброєю в руках, а з вірою в серці. Серед них був юнак, на ім'я Тарас. Він не боявся правди й не ховав очей.

– Чому ви нас боїтеся? – звернувся він до загарбників. – Ми не вороги. Ми просто не носимо ваших окулярів.

Слова Тараса долинули й до самого Грімалда. Той розлютився. Він вдарив чарівною палицею і вигукнув:

– Хай сміх зникне назавжди!

Але магія підвела його. Замість грому – лише кумедний звук, схожий на сміх дитини. Палиця зламалася.

І в ту мить щось змінилося. Вільні люди не злякалися – вони засміялися ще голосніше. Бо в темряві страху сміх став світлом.

– Зніми свої окуляри, Грімалде, – сказав Тарас. – І подивись на нас по-справжньому. Якщо ти поважаєш себе, то вмій поважати інших.

Грімалд здригнувся. Він вагався. Але щось у його серці ще жевріло – залишок того, ким він був до темряви. І він зняв окуляри.

Перед ним відкрився інший світ – не фальшивий, а справжній. Там були діти, які танцювали на вулицях. Люди, які співали під зорями. Руки, простягнуті для обіймів, а не для битви.

Він прошепотів:

– Я ненавиджу їх ще більше.

Він зі страхом зрозумів, що цей народ неможливо підкорити. А він сам стане алегорією довічного позору та прокляття. І не тільки він, але й весь його народ. І тоді він почав воювати з подвійною жорстокістю. Армія у смарагдових окулярах не зупинялася. І навіть ті, до кого доходила частина правди, так і не захотіли знімати окуляри, бо правда їх лякала більше, ніж брехня, до якої вони звикли і яка була для них комфортною.

А що вільний народ? За декілька років, цей народ став не тільки вільним. Він став великим... Найвеличнішим народом у світі. Він перестав питати у будь-кого, чи правильно він вчинив та що йому робити. Він сам став найпотужнішим моральним авторитетом у світі, за яким стоїть мир та свобода для всіх. І саме тому вільний народ продовжує боротися. Не лише за себе, а за кожного, хто живе у світі, де Грімалд хоче нав'язати свою «правду». Цей народ став героями для всього світу – бо не дали згаснути світлу, який довгі тисячоліття горить у їхніх душах та серцях.

А що ви? ... Коли вночі ви почуєте пісню, що несе тепло й надію – згадайте, що десь на світі є Вільна Країна. І народ, який не скорився темряві. Народ, що вірить у перемогу. І знає: навіть найсильнішу магію страху перемагає світло сміливого серця.

Далі тренер пропонує обговорення за наступними питаннями:

Сюжетні питання

1. Хто такий Грімалд? Якою була його головна мета?
2. Чому жителі Смарагдового міста вірили в історію про «звірів» у Вільній Країні?
3. Яку роль відіграють смарагдові окуляри в цій історії? Що вони символізують?
4. Як змінилося ставлення Грімалда після того, як він зняв окуляри?
5. Чому, навіть побачивши правду, він не захотів зупинити війну?
6. Хто такий Тарас? Яку роль він відіграв у протистоянні?
7. Чим завершилась історія для Вільного Народу? Що стало з армією окулярів?

Глибші теми та філософія

1. Чому люди часто обирають жити в ілюзії, навіть коли правда поруч?
2. Що сильніше — магія страху чи сила правди? Як це показано в казці?
3. У чому полягає справжня свобода? Як її втратили жителі Смарагдового міста?
4. Чи можна пробачити того, хто приніс стільки болю, якщо він щиро розкається? А якщо не розкається?
5. Як сміх і радість можуть бути формою спротиву?
6. Чому брехня іноді здається комфортнішою за правду? Чи виправдовує це відмову бачити реальність?

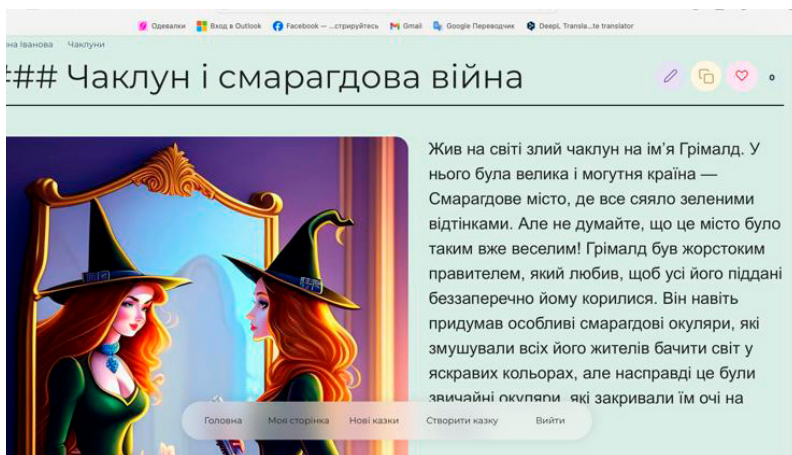
Аналогії з реальним світом

1. З якими історичними або сучасними подіями перегукується ця казка?
2. Хто в нашому світі носить «смарагдові окуляри»? А хто їх уже зняв?
3. Чому Вільний Народ став моральним авторитетом? Що це означає в контексті сьогодення?
4. Чи можна перемогти агресора без втрати власної людяності? Як це показано в казці?

Рефлексія

1. Що ця казка змінила у твоєму баченні свободи, правди й сміливості?
2. Чи зміг би ти зняти свої «смарагдові окуляри», якби носив їх усе життя?
3. Якби ти був на місці жителя Смарагдового міста, що змусило б тебе засумніватися в Грімалді?

Наводимо скриншот прикладу створення казки «Чаклун і смарагдова війна», який створений за допомогою ресурсу.

Приклади ідей створення казок для учасників:

Фейкова новина: «Качка-літак допоможе тобі подорожувати безкоштовно, лише дай їй свої золоті прикраси».

Мета аналізу: Дослідити, як обман часто базується на довірі до чогось «чудесного».

- **«Котигорошко».** Про героя, якому одразу всі вірять, бо він має «чудо-зброю». І саме він може подолати дракона, який напав на нашу Святу землю.
- **«Лисиця та Журавель».** Про обман через хитрість та маніпуляцію. Саме так маніпулюють медіаспоживачами.
- **«Пан Коцький».** Про створення фальшивого іміджу («грізного kota»).
- **Казка «Колобок».** Роздум про те, чому саме лисиці вдалося з'їсти колобка. Приклад обману та тригерних маніпуляцій.

Мораль:

Чи всі історії, які ми чуємо, є правдивими?

Як перевіряти їхню правдивість?

Які висновки ми можемо зробити?

Практичний кейс «Казкові фактчекери»

Тривалість 40 хвилин.

Учасники об'єднуються в команди й отримують казковий сюжет з доданими елементами сучасної дезінформації.

Перебіг гри

1. **Вибір прикладу:** командам надається один з прикладів.
2. **Фактчекінг:** гравці аналізують текст на наявність фейків, знаходять слабкі місця в аргументації та придумують, як можна було б перевірити інформацію.
3. **Презентація:** кожна команда представляє результати: спростування, ключові аргументи та висновки.

Приклад: у новинах «Казкового світу» йдеться: «Микита Кожум'яка — зрадник, бо залишив місцеве село без захисту».

Команди мають:

- провести фактчекінг (аналізувати контекст казки);
- скласти план спростування фейку;
- представити свій аналіз групі.

Казка «Піноккіо» (фейк про «чарівне дерево грошей»)

Мета аналізу: розібрати, як шахрайські фінансові схеми обіцяють швидкий прибуток без зусиль (до теми «Цифрова безпека»).

Фейкова новина: «На Полі чудес у Країні Дурнів відкрито доступ до «дерева грошей». Посади монетку — і наступного дня отримаєш багатство!».

Висновок: якщо щось виглядає надто гарно, щоб бути правдою — це, імовірно, обман.

Спляча красуня (до теми — теорія змови)

Фейкова новина: «Королівство зачакловане через змову чаклунів, які хочуть, щоб усі спали 100 років».

Мета аналізу: розібрати, як теорії змови часто базуються на перебільшеннях та невідомості.

Після проведення заняття тренер-викладач робить загальний висновок: отже, метод казкотерапії, за яким ми створювали власні медіатексти — це не втеча від реальності, а шлях до глибшого її проживання. Вона дозволяє не лише проговорити, а й перетворити власний досвід у наратив, який зцілює, дає надію та силу діяти далі. А в контексті війни це акт духовного спротиву й збереження нашої національної ідентичності.

ГЛАВА 4

**ШІ ТА ЖУРНАЛІСТИКА:
РЕДАГУВАТИ
НЕ МОЖНА ПУБЛІКУВАТИ!**

Етика використання ШІ в журналістиці

У сучасному медіасередовищі, де штучний інтелект дедалі активніше інтегрується в журналістські практики, проведення тренінгового модуля за темою «ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати!» є вкрай актуальним.

Журналісти, редактори й медіааналітики щодня стикаються з новими викликами: від перевірки правдивості автоматично згенерованих текстів до етичних питань використання AI в підготовці матеріалів. Тому підвищення обізнаності щодо можливостей і ризиків ШІ в медіа — критично важлива компетентність для медійників.

Цей модуль сприяє формуванню критичного мислення щодо автоматизації редакційних процесів, а також дає змогу учасникам зрозуміти, коли ШІ є ефективним помічником, а коли — потенційним джерелом маніпуляцій чи дезінформації. Розмежування між машинним і людським редагуванням стає дедалі менш очевидним, а отже, тренінг дає практичні навички розпізнавання ШІ-контенту та відповідального використання технологій.

Крім того, навчальний модуль створює платформу для дискусії про зміну ролі журналіста в епоху алгоритмів: чи втрачає він функцію куратора інформації, чи, навпаки, отримує нові інструменти для глибшої аналітики? У цьому контексті особливо важливо підкреслити значення редакційної етики та прозорості використання ШІ в створенні новин.

Зрештою, саме цей модуль сприятиме виробленню стійких стандартів у сфері медіа, що відповідають викликам цифрової доби. Підготовка журналістів до свідомої роботи з новими технологіями — ключовий крок до збереження довіри аудиторії та якості журналістики загалом.

Додамо, що Україна вже багато зробила для розробки етичних правил та стандартів взаємодії зі штучним інтелектом. Зауважимо, що в планах команди Мінцифри зазначено, що до 2030 року Україна має увійти в трійку країн за рівнем розробки та впровадження рішень на основі штучного інтелекту. І це дуже амбітні цілі.

Що вже зроблено на цьому шляху?

- Восени 2024 року Мінцифри підписало декларацію щодо саморегулювання з **дев'ятьма українськими ШІ-компаніями**.
- До кінця 2025 року вони мають розробити **«Добровільний кодекс поведінки»**, який увійде до майбутньої нормативної бази.
- **Перший Акт щодо ШІ в ЄС** ухвалили в серпні 2024 року. Він поширюється на 27 країн, а перші норми працюватимуть уже з лютого цього року.

Водночас уряд адаптує майбутні закони під європейські стандарти.

Так, у 2023 році Україна підписала декларацію Блетчлі, яка передбачає міжнародну співпрацю в дослідженнях безпеки ШІ. А також долучалась до розроблення рамкової Конвенції Ради Європи про ШІ та права людини, яку ухвалили восени 2023 року.

У Мінцифрі зазначають, що відтепер увагу розробників звертатимуть не лише на технічні аспекти, а й на етичні. Це передбачає, зокрема, дотримання методології HUDERIA, узгодженої Радою Європи з оцінювання впливу ШІ на права людини.

Не можна не згадати й про документ «Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа», який регулює взаємодію журналістів з штучним інтелектом.

Ці рекомендації були розроблені Комісією з журналістської етики та є важливим орієнтиром для професійної та етичної роботи медіа в умовах стрімкого розвитку технологій.⁷

Перед початком вивчення цього модуля бажано, щоб учасники були ознайомлені з документом, що описує основні принципи взаємодії журналістів зі штучним інтелектом. Саме на основі цього попереднього знання доречно проводити методичну гру, яку ми пропонуємо — «Шкідливі поради журналістам щодо використання ШІ».

⁷ https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/Рекомендації_ШІ_медіа.docx.pdf

Гра «Шкідливі поради журналісту»

Мета гри — створити в ігровій формі «шкідливі поради», які підкреслять, де і як не можна використовувати штучний інтелект у журналістиці. А потім обговорити їх з погляду реальних етичних стандартів.

Перебіг гри:

- об'єднайте учасників у команди по 3-5 осіб;
- запропонуйте їм придумати шкідливу пораду, на базі вивчення вищезначеного документа комісії з журналістської етики;
- після роботи в групах учасники презентують напрацьоване у форматі «розкажи й розсміши»;
- кожна команда зачитує свої шкідливі поради, намагаючись викликати сміх в аудиторії;
- тренер-викладач удає, що погоджується: «Так, геніально, тепер точно всіх обдуримо!».

Примітка: тренер-викладач має заохочувати креативність учасників до того, що чим безглуздіша та шкідливіша «порада», то краще.

Після проведеної гри тренер проводить так званий розбір польотів – «Чому це погано?».

Після кожної поради він ставить командам запитання:

- Чому ця порада шкідлива?
- Які можуть бути наслідки?
- Які альтернативи використання ШІ ви б запропонували?

У фіналі гри кожна команда формулює 1-2 правила етичного використання ШІ на основі обговорень.

Тренер-викладач записує ці правила на дошці або екрані, щоб наприкінці у вас вийшов «Етичний кодекс використання ШІ в журналістиці».

Приклади шкідливих порад для гри:

- Використовуй ШІ, щоб вигадувати новини, адже реальність – це нудно!
- Нехай AI пише інтерв'ю за героїв – навіщо їх узагалі питати?
- Змінюй фотографії у фоторедакторі, додавай драму! Ніхто не помітить!
- Пиши статті на основі тільки одного джерела – AI і так усе знає!
- Додавай якнайбільше сенсаційних деталей, нехай AI придумає! Це ж приверне увагу.
- Спрощуй складні питання до заголовків на кшталт «Усе погано через один факт».
- Проси AI передбачити, хто виграє вибори, і публікуй це без сумнівів.

По завершенню гри підбийте підсумки з гумором:

- Подякуйте учасникам за «геніальні» поради.
- Зробіть акцент на тому, що використання ШІ вимагає відповідального підходу.
- Зазначте, що важливо залишатися професіоналом навіть під час роботи з новими технологіями.

Квіз та тести на ресурсах штучного інтелекту

Вправа «Журналістські стандарти»

Мета вправи

Метою цієї вправи є підвищення обізнаності журналістів (або студентів спеціальності «Журналістика») щодо основних професійних стандартів, яких повинні дотримуватися медіапрацівники. Вправа допоможе учасникам зрозуміти важливість дотримання етики та стандартів під час роботи з інформацією, а також навчить їх застосовувати ці знання на практиці.

Необхідні матеріали:

- комп'ютери або смартфони з доступом до інтернету;
- інструменти для створення квізів (наприклад, Quizizz, Kahoot! або Google Forms);
- приклади журналістських матеріалів (новини, статті, репортажі тощо) для аналізу стандартів.

Перебіг вправи

1. Вступ (5 хвилин)

Викладач коротко пояснює важливість журналістських стандартів у роботі медіапрацівників. До основних стандартів належать:

- **об'єктивність:** надання правдивої та неперекрученої інформації;
- **неупередженість:** відсутність власних переконань і думок у журналістських матеріалах;
- **баланс думок:** надання рівних можливостей для вираження різних поглядів;
- **точність і достовірність:** коректне формулювання й перевірка фактів;
- **конфіденційність та етика:** дотримання прав людини, зокрема конфіденційності джерел і особистої інформації.

2. Ознайомлення з прикладами (10 хвилин)

Викладач надає учасникам декілька прикладів журналістських матеріалів, які можуть відповідати стандартам, так і містити порушення журналістських стандартів. Кожен матеріал має бути проаналізований, а учасники повинні вказати вид порушення стандарту (наприклад, упередженість, нечесність, відсутність перевірених джерел).

Приклад 1. Заголовок «Влада знову не змогла розв'язати проблему з безпритульними тваринами».

Порушення: відсутність об'єктивності, заголовок вже містить оцінку («не змогла розв'язати проблему»), що може створювати упереджене ставлення до влади.

Приклад 2. Заголовок «Програміст розповідає про нові можливості штучного інтелекту».

Порушення: відсутність джерела – хто саме цей програміст? Інформація без належного підтвердження чи детальної верифікації.

3. Створення квізу (5 хвилин)

Після того, як учасники ознайомляться з прикладами, вони переходять до виконання завдання у вигляді квізу. Викладач показує, як можна створити квіз із запитаннями на тему журналістських стандартів за допомогою таких інструментів, як **Quizizz**, **Kahoot!** або **Google Forms**.

Приклад запитання для квізу:

Запитання 1: Що є порушенням стандарту об'єктивності в журналістиці?

- А) Надання рівних можливостей для ілюстрації різних поглядів
- В) Використання джерел з чіткою політичною орієнтацією
- С) Перевірка фактів і точність поданої інформації

Правильна відповідь: В) Використання джерел з чіткою політичною орієнтацією

Запитання 2: Що є основним компонентом перевірки фактів?

- А) Перевірка джерела інформації
- В) Оцінка емоційного впливу новини на читача
- С) Використання інформації без перевірки

Правильна відповідь: А) Перевірка джерела інформації

4. Виконання завдання (10 хвилин)

Учасники проходять квіз, де кожне питання стосується конкретного аспекту журналістських стандартів. Після виконання завдання, вони отримують зворотний зв'язок про правильність відповіді.

Примітка. Квіз можна створити таким чином, щоб одразу після вибору відповіді учасник бачив пояснення або приклад, чому та чи інша відповідь є правильною. Це дозволить не тільки перевірити знання, а й поглибити їх.

5. Обговорення результатів (10 хвилин)

Після проходження квізу викладач проводить обговорення результатів:

- Які питання були найскладнішими?
- Які моменти стосовно стандартів журналістики були незрозумілими або викликали сумніви?
- Як можна застосовувати ці знання в реальній журналістській практиці?

Це дозволить підсумувати вправу, повторити основні моменти та відповісти на питання, що виникли під час виконання завдання.

Результати виконання вправи

1. Учасники розуміють важливість дотримання журналістських стандартів у своїй роботі.
2. Вони отримують практичні навички формулювання питань та перевірки фактів.
3. Завдяки квізу та обговоренню, учасники здобувають знання щодо етичних стандартів у журналістиці та отримують зворотний зв'язок щодо своїх відповідей.

Ця вправа не лише допоможе поглибити знання учасників, але й дасть можливість на практиці застосувати отримані знання через інтерактивний формат квізу, що сприятиме кращому засвоєнню матеріалу.

Сторителінг у журналістиці: як покращити тексти за допомогою ШІ

Сторителінг – це потужний інструмент, що допомагає журналістам створювати більш захопливі, емоційні та змістовні матеріали. У журналістиці це мистецтво не просто подати факти, а створити історію, яка буде привертати увагу та викликати емоційний відгук у читача. Сторителінг дає можливість розповідати про події, проблеми та ідеї через призму людських історій, надаючи їм глибшого змісту й емоційного забарвлення. Це дозволяє журналістам не лише інформувати, а й залучати аудиторію, формувати емоційний зв'язок і підвищувати лояльність.

Головною метою сторителінгу є залучення аудиторії та створення запам'ятовуваних матеріалів. Історії значно ефективніше захоплюють увагу, ніж сухі факти, адже вони дозволяють читачам емоційно відгукнутися. Крім того, через історії важко засвоювані або абстрактні ідеї стають більш доступними. Сторителінг допомагає пояснити складні явища простими словами, що робить їх зрозумілими для ширшої аудиторії. Водночас він викликає емоції, співчуття, співпереживання і навіть дає можливість людям побачити світ через очі інших, тим самим посилюючи вплив журналістського матеріалу.

Основні елементи сторителінгу

1. **Герой** – персонаж, з яким читач може себе ідентифікувати.
2. **Конфлікт** – проблема або виклик, з яким стикається герой.
3. **Сюжет** – послідовність подій навколо конфлікту.
4. **Кульмінація** – найбільш напружений момент історії.

5. **Розв'язка** – вирішення конфлікту та підбиття підсумків.
6. **Деталі та описи** – живі та яскраві деталі, що допомагають уявити місце дії та героїв.
7. **Емоційний складник** – використання мови, що викликає емоційний відгук.

Сторителінг може бути використаний в усіх журналістських жанрах. У репортажах, наприклад, можна створити живий і емоційний опис подій безпосередньо з місця події. Інтерв'ю можна розкривати через історії особистостей співрозмовників, акцентуючи на їхньому життєвому досвіді. Нариси, своєю чергою, дозволяють створювати портрети людей або явищ через призму історії, а в колонках – передавати власну думку через особисті історії або приклади з життя.

Практичні вправи для розвитку навичок сторителінгу

1. Аналіз історій

Аналізуйте приклади успішних журналістських матеріалів, звертаючи увагу на структуру, героїв, конфлікт та використання наративних прийомів.

2. Перетворення новинної замітки в історію

Новинна замітка: «У місті N відкрито новий дитячий майданчик».

Історія: «Маленька Оленка з нетерпінням чекала цього дня. Її старий майданчик біля будинку давно занепав, гойдалки скрипіли, а гірка була вся в подряпинах. Але сьогодні все змінилося. У парку, неподалік від її дому, урочисто відкрили новий, яскравий та сучасний дитячий майданчик. Оленка першою забігла на нього, з вереском прокотилася з гірки та з радістю розгойдувалася на нових гойдалках. Її очі сяяли від щастя, а на обличчі сяяла посмішка. Тепер у неї та її друзів є чудове місце для ігор та розваг».

3. Створення історії на основі фотографії

Виберіть фотографію та придумайте історію, що стоїть за нею, звертаючи увагу на деталі зображення, емоції персонажів та контекст.

4. Інтерв'ю як історія

Проводячи інтерв'ю, звертайте увагу не лише на факти, але й на емоції та особисті історії співрозмовника. Спробуйте подати інтерв'ю у формі розповіді.

5. Вправа «Коло історії»

1. Визначте головного героя та його мету
2. Опишіть контекст та місце дії
3. Створіть конфлікт або виклик
4. Опишіть дії героя для досягнення мети
5. Покажіть результат та уроки, які герой отримав

6. Вправа «Три слова»

1. Виберіть три випадкові слова (наприклад, «годинник», «парасолька», «дорога»).
2. Створіть історію, у якій ці слова відіграють ключову роль.

7. Вправа «Особиста історія»

1. Подумайте про особисту історію, яка вас вразила або змінила ваше життя.
2. Спробуйте розповісти цю історію так, щоб вона зацікавила та зворушила інших.

Інтеграція штучного інтелекту

ШІ стає потужним інструментом, який може допомогти журналістам на різних етапах створення історії. Перше, що варто освоїти, – це використання ШІ для генерування ідей та покращення якості текстів. Використовуючи такі інструменти, як ChatGPT або Gemini, журналісти можуть швидко отримувати різні погляди на тему й створювати ментальні карти для подальшого розвитку історії.

Для створення тексту історії можна застосовувати генератори контенту, які допомагають сформувати чернетку, яку потім можна вдосконалити, доповнити й адаптувати до стилістики видання. Крім того, ШІ допомагає у створенні візуального контенту, використовуючи генератори зображень, які можуть додати яскраві ілюстрації до статей.

Один з можливих прикладів використання ШІ в сторителінгу – це історія про вплив зміни клімату на місцеві громади. Використовуючи ChatGPT для генерації ідей, можна отримати різні варіанти, як зміни клімату впливають на місцевих фермерів, а потім застосувати чатбот для створення розповіді про конкретного героя, який стикається з наслідками посухи. За допомогою Canva можна створити візуальні зображення землі, що висихає, а за допомогою Descript або інших інструментів – аудіоверсію інтерв'ю з місцевими жителями.

Важливі аспекти використання ШІ в сторителінгу

У роботі з ШІ журналісти повинні не забувати про критичне мислення. ШІ – це інструмент, а не заміна журналісту. Журналісти повинні критично оцінювати згенерований контент, перевіряти факти та бути уважними до можливих упереджень, які можуть виникнути в ході використання алгоритмів. Етика також є важливим аспектом: важливо завжди вказувати на використання ШІ в матеріалах, уникати створення фейкових новин та перевіряти відсутність упередженості в контенті.

Творчість залишається ключовим елементом у створенні якісних історій. ШІ може допомогти з рутинними завданнями, але кінцевий результат завжди залежить від творчого підходу та емоційного складника, які додає сам журналіст.

Сторителінг – це потужний інструмент, який дозволяє журналістам створювати контент, що не тільки інформує, але й надихає, змушує замислитися, а іноді й діяти. Інтеграція ШІ в цей процес відкриває нові можливості для покращення якості журналістських

матеріалів, але важливо пам'ятати, що ШІ є лише інструментом, а не заміною людської творчості та емоційної глибини. Тому поєднання сторителінгу та ШІ може стати потужним способом розповідання історій, які залишаються у пам'яті та формують емоційний зв'язок з аудиторією.

Вправа «Три слова» для учасників

Перебіг вправи

1. Вибір слів

Спочатку виберіть три випадкові слова або концепти. Наприклад, це можуть бути терміни, які стосуються сучасної медіапрактики, такі як «критичне мислення», «пропаганда», «медіаграмотність». Слова можуть бути пов'язані між собою або бути абсолютно різними за змістом. Важливо, щоб вони мали потенціал для розвитку цікавої історії або аналізу.

2. Формулювання завдання

Завдання – створити журналістський матеріал (замітку), у якому ці три слова відіграють ключову роль. Матеріал має бути логічно структурованим, з чітким вступом, розвитком і висновками. Важливо, щоб слова не просто були вставлені в текст, а стали основою для обговорення чи висвітлення теми.

3. Розробка структури

Розробіть план замітки, у якому кожне з трьох слів буде розкриватися через конкретні приклади або ситуації. Почніть з визначення кожного терміна та пояснення його значення в контексті журналістики. Далі розгляньте, як ці концепти переплітаються в сучасних медіа та впливають на споживачів інформації.

Наприклад:

Вступ. Визначення кожного з термінів (критичне мислення, пропаганда, медіаграмотність) і чому вони важливі в контексті медіа.

Основна частина. Розбір того, як ці поняття можуть взаємодіяти у реальних ситуаціях. Як медіа можуть використовувати пропаганду та маніпулювати громадською думкою, а як

критичне мислення і медіаграмотність допомагають розпізнавати такі явища.

Приклад. Ви можете використати реальні ситуації, коли пропаганда використовувалась в медіа (наприклад, під час політичних виборів) і як критичне мислення дозволяє громадянам розпізнавати маніпуляції.

Висновки. Як розвиток медіаграмотності та критичного мислення допомагає протистояти пропаганді та маніпуляціям у сучасних ЗМІ.

4. Перевірка роботи

Після того як матеріал готовий, перегляньте його, звертаючи увагу на наступне:

- Чи чітко ви пояснили кожне з обраних слів?
- Як логічно ви пов'язали ці терміни в рамках журналістського матеріалу?
- Чи є матеріал зрозумілим для широкої аудиторії, не тільки для тих, хто добре знайомий з термінами?

5. Обговорення результатів

Після виконання вправи можна провести обговорення з колегами або викладачем, щоб оцінити, наскільки вдало було використано кожне слово та як вони переплелися в єдину історію.

Приклад замітки

Медіаграмотність як зброя проти пропаганди: історія одного вчителя

У невеликому містечку на сході України Михайло Петренко щодня проводить нестандартні уроки. Замість традиційної літератури учні 10 класу аналізують заголовки новин, порівнюють джерела інформації та вчать відрізняти факти від маніпуляцій.

«Критичне мислення – це не просто модний термін, а життєва необхідність в умовах інформаційної війни», – пояснює Михайло, вчитель української мови, який три роки тому започаткував факультативний курс медіаграмотності.

Історія його ініціативи почалася під час окупації міста у 2014 році, коли він на власні очі побачив, як швидко пропаганда змінювала погляди навіть освічених людей. Після звільнення міста Михайло вирішив діяти – створив програму для школярів, щоб вони могли захистити себе від інформаційних маніпуляцій.

Сьогодні його випускники не лише критично споживають інформацію, але й створюють власний шкільний медіапроект, де розповідають про випадки дезінформації та навчають інших базових принципів перевірки фактів.

«Найкращий захист від пропаганди – це освічений громадянин з розвиненим критичним мисленням», – підсумовує Михайло. Його методика вже привернула увагу освітніх експертів і поширюється іншими школами регіону.

Висновок. Ці три слова – критичне мислення, пропаганда та медіаграмотність – є основою для забезпечення прозорості та чесності в медіа. Вони допомагають нам не тільки ефективно споживати інформацію, але й діяти як активні учасники інформаційного простору, що розуміють і виявляють спроби маніпуляцій у ЗМІ.

Голос за кадром: практикуємо інтерв'ю з Gemini

Сучасна журналістика потребує постійного вдосконалення професійних навичок, особливо у сфері проведення інтерв'ю. Використання новітніх технологій, зокрема функції голосового діалогу з Gemini на смартфоні, відкриває додаткові можливості для ефективної практики журналістських умінь.

Мета вправи

Ця симуляція журналістського інтерв'ю має кілька важливих цілей. Перш за все, вона дозволяє відпрацювати навички проведення інтерв'ю в умовах, максимально наближених до реальних. Журналісти можуть суттєво покращити вміння формулювати

питання, уважно слухати відповіді співрозмовника та швидко реагувати на отриману інформацію. Важливим аспектом вправи є також ознайомлення з можливостями використання штучного інтелекту в повсякденній журналістській практиці та розвиток гнучкості мислення для швидкої адаптації до несподіваних поворотів розмови.

Необхідні матеріали

Для проведення вправи знадобиться смартфон із встановленим додатком Google та активованим Gemini (або аналогом з функцією голосового асистента). Перед початком роботи журналіст має підготувати список тем для інтерв'ю, щоб зосередитись на конкретному напрямку розмови. На бажання можна використовувати записник або додаток для нотаток, щоб фіксувати ключові моменти під час спілкування. Озвучений діалог згодом автоматично трансформується в текст.

Перебіг вправи

1. Вибір теми

Першим кроком є вибір теми для інтерв'ю. Вона повинна бути достатньо широкою для розгорнутої бесіди, але водночас мати чіткий фокус. Серед рекомендованих тем: вплив соціальних мереж на сучасну молодь, екологічні проблеми міста чи регіону, тенденції розвитку місцевого бізнесу, сучасне мистецтво та його сприйняття, а також вплив штучного інтелекту на майбутнє професій (що особливо цікаво обговорювати саме з Gemini).

2. Підготовка питань

На етапі підготовки журналіст складає перелік питань для інтерв'ю з урахуванням специфіки обраної теми. Ефективна робота передбачає використання різноманітних типів запитань. Відкриті питання, які починаються зі слів «що», «як», «чому», дозволяють отримати розгорнуті відповіді. Закриті питання формату «так/ні» корисні для уточнення деталей. Не менш важливими є уточнювальні запитання, які допомагають отримати більш конкретну інформацію, та провокаційні питання, які варто використовувати обережно для стимулювання дискусії.

3. Симуляція інтерв'ю

Процес проведення симуляції включає кілька послідовних кроків. Спочатку журналіст активує Gemini на своєму телефоні та починає інтерв'ю, ставлячи підготовлені питання. Важливо уважно слухати відповіді Gemini та реагувати на них так само природно, як під час реального інтерв'ю. Якщо відповідь була нечіткою або потребує додаткових пояснень, журналіст має ставити уточнювальні питання. Ключовим аспектом ефективної роботи є ведення діалогу природним чином, з готовністю імпровізувати та відходити від заготовленого сценарію, якщо цього вимагає хід розмови. На бажання можна записувати ключові моменти розмови для подальшого аналізу.

4. Аналіз та рефлексія

Після завершення симуляції журналіст проводить детальний аналіз отриманого досвіду. Варто оцінити, чи вдалося досягти мети інтерв'ю, наскільки ефективними були поставлені питання, як Gemini реагував на різні типи запитань. Не менш важливо проаналізувати, чи вдалося підтримувати природну та динамічну розмову. Завершальним етапом аналізу є визначення аспектів, які можна покращити в техніці проведення інтерв'ю.

Варіації вправи

Для урізноманітнення навчального процесу можна використовувати різні модифікації основної вправи. Наприклад, журналіст може попросити Gemini взяти на себе роль експерта в певній галузі та провести з ним тематичне інтерв'ю. Інший варіант – симуляція пресконференції, коли журналіст ставить Gemini питання від імені різних представників ЗМІ. Особливо корисною є імітація інтерв'ю в прямому ефірі, з обмеженим часом та необхідністю швидко реагувати на ситуацію.

Переваги використання Gemini

Використання Gemini для відпрацювання журналістських навичок має низку суттєвих переваг. Перш за все, це доступність – Gemini можна використовувати на більшості сучасних смартфонів.

Значною перевагою є реалістичність – Gemini генерує досить природні відповіді, що дозволяє створити умови, наближені до реального інтерв'ю. Важливим аспектом є також можливість тренування в будь-який час та в будь-якому місці без необхідності шукати реального співрозмовника. Крім того, Gemini створює безпечне середовище для експериментів, де журналіст може вільно випробовувати різні типи питань та стилі ведення інтерв'ю, не боячись помилитися.

Ця вправа є ефективним інструментом для покращення журналістських навичок з використанням сучасних технологій штучного інтелекту. Втім, варто пам'ятати, що Gemini – це насамперед засіб для навчання та тренування, який допомагає підготуватися до реального спілкування, але не замінює його.

Вправа «Чарівна паличка жанрів»

Ця вправа є творчою методикою, яка допомагає журналістам розширити свої уявлення про можливості різних жанрів журналістики та розвивати навички адаптації інформації під різні формати. Вона стимулює генерування нестандартних ідей та пошук нових підходів до висвітлення тем, а також дозволяє знайти способи ефективного використання сучасних інструментів ШІ.

Суть вправи

Учасникам пропонується уявити себе чарівниками з «чарівною паличкою», здатною перетворювати журналістський матеріал з одного жанру в інший. Завдання полягає в тому, щоб узяти одну й ту ж інформацію та «перетворити» її, наприклад, з новинної замітки на інтерв'ю, есе, репортаж, фейлетон, колонку, рецензію тощо. Це допомагає не лише розвинути творчі здібності, а й покращити розуміння того, як кожен жанр журналістики має свої особливості та вимоги.

Мета вправи

Мета цієї вправи полягає в розвитку творчого мислення та уяви учасників. Вона допомагає поглибити розуміння специфіки різних журналістських жанрів, вдосконалити навички адаптації інформації

під різні формати та ознайомити з можливостями використання ШІ в журналістиці. Крім того, вправа сприяє генеруванню нових ідей та підходів до висвітлення тем з використанням сучасних інструментів ШІ, що може значно підвищити ефективність роботи журналістів у майбутньому.

Перебіг вправи

1. Вибір інформаційного приводу

Для початку обирається конкретна новина, подія, факт або тема, яку журналісти хочуть висвітлити. Це може бути будь-яка актуальна подія, наприклад, спортивний захід, благодійний забіг, культурна подія або важлива соціальна проблема. Вибір цієї теми стане основою для створення текстів різних жанрів журналістики.

2. Визначення вихідного жанру

Після цього визначається жанр, у якому інформація буде представлена спочатку. Це може бути новинна замітка, репортаж, інтерв'ю, колонка чи інший формат. Важливо зрозуміти, як саме ця інформація подається в конкретному жанрі, які ключові елементи потрібно враховувати, щоб дотриматися вимог жанру та зробити його привабливим для читача.

3. «Перетворення» в інші жанри

Традиційний етап вправи полягає в тому, що учасники по черзі «перетворюють» вихідний матеріал в інші жанри. Наприклад, якщо це була новинна замітка, її можна адаптувати під репортаж, інтерв'ю, есе або фейлетон. Кожен учасник пояснює свій вибір жанру та обґрунтовує зміни, які він вніс у структуру й зміст матеріалу, щоб відповідати вимогам нового жанру. Цей етап дозволяє журналістам побачити, як різні формати можуть змінювати подачу інформації та створювати нові перспективи.

4. Використання ШІ для генерації контенту

На наступному етапі учасники використовують інструменти ШІ для створення контенту в різних жанрах на основі вихідної інформації. Наприклад, за допомогою генераторів тексту можна створити чернетку статті в різних жанрах, від новини до есе чи фейлетону.

ШІ допомагає швидко генерувати текст, надаючи журналістам можливість зосередитися на редагуванні та вдосконаленні матеріалу, а не на його первинному написанні.

Крім того, для створення візуального контенту можна використовувати генератори зображень, щоб створити ілюстрації до текстів. Якщо мова про відео або анімацію можна створити короткі відеосюжети або анімації, які можна додавати до статей або репортажів.

5. Створення відео та візуального контенту

На цьому етапі учасники використовують генератори відео та зображень для створення мультимедійного контенту. Це може бути короткий відеоролик, який доповнює основний текст або ілюструє певні моменти репортажу, чи створення графіки для наочності в статтях або есе.

6. Обговорення та аналіз

Після виконання вправи важливо обговорити результати з учасниками. Викладач може поставити такі питання:

- Які переваги та недоліки використання ШІ в кожному жанрі?
- Як ШІ може допомогти журналістам створювати якісніший та цікавий контент?
- Які етичні питання виникають у зв'язку з використанням ШІ в журналістиці?

Обговорення допомагає учасникам оцінити, як ШІ може бути корисним інструментом у журналістиці і які аспекти роботи потребують людського втручання.

Приклад виконання вправи

Вихідна інформація (новинна замітка): «У Києві відбувся благодійний забіг на підтримку бездомних тварин. У заході взяли участь понад 500 людей.»

«Перетворення» з використанням ШІ:

1. **Репортаж.** Після написання репортажу про забіг можна скористатися генератором зображень, щоб створити зображення бігунів з собаками або волонтерів, що допомогли організувати захід. ШІ також може допомогти візуалізувати кількість учасників забігу, порівнюючи її з попередніми роками.
2. **Есе.** Для написання есе ШІ може надати статистичні дані щодо кількості бездомних тварин в Україні, а також порівняти різні програми допомоги тваринам, підкріплюючи аргументи фактами та дослідженнями.
3. **Створення відеосюжету.** Використовуючи генератор відео, можна створити короткий відеоролик про забіг, використовуючи фотографії та відео з заходу, а також додавши коментарі учасників та організаторів.

Результати виконання завдання

Ця вправа допомагає журналістам:

- Ознайомитися з можливостями сучасних інструментів ШІ, які можуть значно спростити та пришвидшити створення контенту.
- Навчитися використовувати ШІ для оптимізації своєї роботи, зокрема, створюючи матеріали в різних жанрах.
- Розвинути критичне мислення щодо використання ШІ в журналістиці, оцінюючи переваги та недоліки цього інструменту.
- Підготуватися до майбутнього журналістики, де ШІ відіграватиме все більшу роль.

Ця вправа є важливим кроком у підготовці журналістів до роботи в умовах цифрової епохи та розвитку штучного інтелекту. Вона стимулює творчість, експерименти та критичне осмислення нових технологій, допомагаючи журналістам адаптуватися до нових умов і використовувати ШІ для підвищення якості контенту.

Для посилення ефекту від вправи рекомендується створити тест у сервісі, який використовує ШІ для генерації завдань. Готове тестове завдання виконати разом та проаналізувати успішність, опанувавши можливості сервісів для створення не тільки навчальних матеріалів, а й завдань для перевірки набутих знань.

Квест «Один день у редакції»

Завдання завершального етапу тренінгу

Завершальний етап тренінгу є ключовим моментом, який дозволяє учасникам систематизувати здобуті знання та продемонструвати їхнє практичне застосування в умовах, максимально наближених до реального життя. Саме тут відбувається перехід від окремих навичок до цілісного професійного досвіду. Актуальність цього етапу полягає в необхідності перевірити, наскільки майбутні журналісти, комунікаційники готові використовувати інструменти штучного інтелекту не лише точково, а комплексно — у щоденній роботі редакції.

Цей етап ми вирішили втілити у форматі рольової гри «Один день у редакції», яка імітує реальні редакційні процеси: планування випуску, створення контенту, роботу з джерелами, фактчекінг, роботу з AI-сервісами, редагування та публікацію. Головна мета гри — закріпити навички критичного мислення, медіаграмотності, цифрової етики та креативного використання штучного інтелекту в журналістській діяльності. Завдяки інтерактивності й змагальному елементу учасники не лише практикуються, а й отримують задоволення від процесу, відчуючи себе частиною справжньої медіакоманди.

Наводимо план та сценарій проведення цієї гри.

«Один день у редакції: як журналістки Тетяна та Любов досліджували ШІ у медіа»

Формат гри

Сторителінг з використанням цифрових інструментів — від базового до просунутого рівня.

Цільова аудиторія

Викладачі факультетів журналістики, студенти, журналісти-практики, медіатренери.

Перебіг та сценарій гри

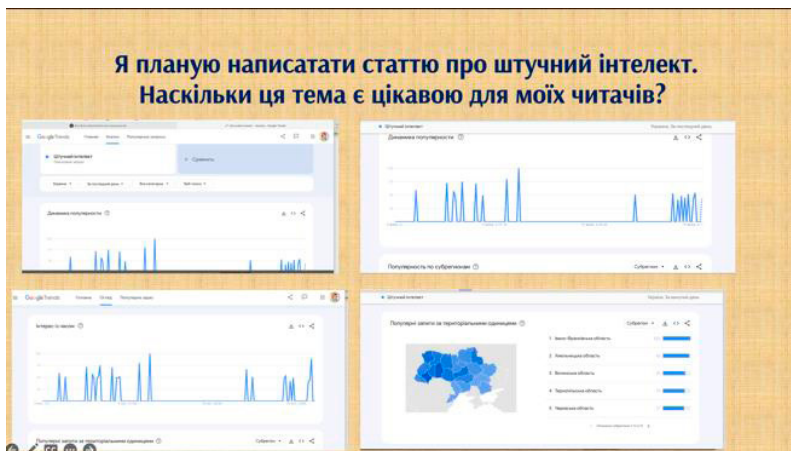
Молоді журналістки Тетяна та Любов вирішили написати статтю в спеціалізоване інтернет-видання. Та зробити це з урахуванням усіх сучасних тенденцій, у тому числі й з використанням сервісів штучного інтелекту. Їх зацікавила тема штучного інтелекту в журналістиці.

Крок за кроком вони вирішують це завдання.

Крок 1. Тема народжується – Google Trends як барометр дискусій

Тетяна відкриває **Google Trends**, щоби перевірити, що зараз на слуху серед медіаспільноти. У трендах – запити на кшталт «*ChatGPT журналістика*», «*етика ШІ*», «*AI news writing*».

Результати проведеної роботи із сервісом **Google Trends** дозволили їй зробити наступні висновки:

Тема штучного інтелекту серед читачів є актуальною. Особливо нею цікавляться після 14.00. Регіони, у яких цю тему обговорюють найактивніше – це Херсонська, Полтавська, Київська області та місто Київ.

Глава 4. ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати!

Тетяна вирішує: потрібно написати статтю для фахового видання про вплив ШІ на журналістику.

Тема статті: «Як журналісти використовують ШІ – інструмент чи загроза професії?». Тема статті також є привабливою для читача, адже в ній є проблема та поле для дискусії.

Формат матеріалу: аналітична стаття з елементами інтерв'ю.

Крок 2. Структурування статті: від ідеї до концепції.
Сервіс Gemini допомагає вирішити це завдання.

Люба звертається до **Gemini** із запитом: *«Допоможи створити структуру аналітичної статті на тему «ШІ в журналістиці»: переваги, ризики, думки експертів, етичні виклики. Додай орієнтовні запитання для інтерв'ю».*

Gemini пропонує:

Вступ: розвиток ШІ в медіа.

Переваги для журналістів.

Ризики: фейки, безробіття, етика.

Коментар експерта.

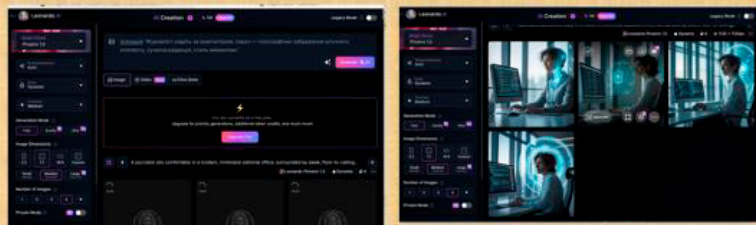
Висновки.

Любов та Тетяна творчо переробляють та доповнюють план майбутньої статті та переходять до візуалізації.

Крок 3. Візуальний контент: сервіси Leonardo.AI, Dream Lab у застосунку Canva, які виступають у ролі ілюстраторів

Для супровідного матеріалу вони створюють у Leonardo.AI зображення за наступним промптом: *«Журналіст сидить за комп'ютером, поруч – голографічне зображення штучного інтелекту, сучасна редакція, стиль мінімалізм».*

Вибір та оформлення малюнку статті

file:///Users/Tatiana/Desktop/Leonardo_Phoenix_10_Depict_t
hree_modern_female_journalists_wor_1.jpg

Зображення, на думку Тетяни та Любові виходить динамічним і ідеально ілюструє тему статті. Вони планують використати його, АЛЕ (!) обов'язково позначити, що «зображення зроблено за допомогою сервісу штучного інтелекту Leonardo.AI».

Крок 4. Журналістки готуються до інтерв'ю з експертами. «Голос експерта»

Експерти:

Сергій Штурхецький журналіст, медіаексперт, PhD, Голова Незалежної медіа-профспілки України.

Волтер Ліппманн – Американський журналіст, письменник, та політичний коментатор.

Чому саме Сергій Штурхецький?

Сергій Штурхецький — один із провідних медіаекспертів в Україні, який поєднує науковий підхід (PhD), практичний досвід журналіста та активну позицію у сфері захисту прав працівників медіа. Як голова Незалежної медіа-профспілки України, він добре обізнаний з викликами, що постають перед журналістською спільнотою у зв'язку з цифровою трансформацією, зокрема — стрімким впро-вадженням штучного інтелекту в медіа.

Можливі питання до Сергія Штурхецького:

1. Як ви оцінюєте загрози та можливості використання штучного інтелекту в українській журналістиці?
2. Чи має журналіст право на «цифровий самозахист» у випадках, коли ШІ загрожує його авторству чи професійності?
3. Які етичні принципи мають бути оновлені або додані в Кодекс журналістської етики у зв'язку з появою AI-технологій?
4. Чи варто регламентувати використання ШІ на рівні медіаорганізацій? Яку роль у цьому мають відігравати профспілки?
5. Як можна захистити молодих журналістів, які тільки входять у професію, від підміни редакційної роботи алгоритмами?

Чому саме Волтер Ліппманн?

Його високо оцінили з титулами, які варіюються від «найвпливовішого» журналіста XX століття до «батька сучасної журналістики». Майкл Шудсон пише, що Джеймс В. Кері вважав книгу Волтера Ліппмана «Громадська думка» «основоположною в сучасній журналістиці», а також «основоположною в американських дослідженнях ЗМІ».

Джерело https://uk.wikipedia.org/wiki/Волтер_Ліппманн

Питання, які можна поставити Волтеру Ліппманну:

1. Як, на Вашу думку, журналістам зберегти професійну етику в умовах активного використання ШІ в підготовці матеріалів?
2. Чи є ризик, що інструменти штучного інтелекту підмінять журналістський аналіз та відповідальність за контент?
3. Що важливіше для сучасного журналіста: швидкість або верифікація інформації? Як ШІ впливає на цей баланс?
4. Чи повинен журналіст повідомляти аудиторії про використання ШІ у створенні контенту? Чому це важливо для довіри?

Журналістки проводять Zoom-інтерв'ю з експертами.

Обробка інтерв'ю в Gemini

Дівчата завантажують стенограму до Gemini: «Стислий виклад ключових думок експерта та вибір найсильніших цитат».

Це економить авторкам щонайменше годину ручної роботи.

Основні цитати експертів, які журналістки вирішили використати для статті:

Сергій Штурхецький: *«ШІ — не заміник, а каталізатор. Він примушує журналістів оновлювати свої навички, але не знімає відповідальності за правдивість та етику».*

Волтер Ліппманн: *«Штучний інтелект — це інструмент, але не заміна журналіста. Його сила — у швидкості, але небезпека — у відсутності відповідальності. Ключове — завжди питати: хто контролює дані й хто відповідає за правду?».*

Аудіозапис «спілкування» з сервісом Gemini можна послухати за цим покликанням: <https://drive.google.com/file/d/1mUQj-hFzS97kJzZE9hP47ZK0Ymg8xDzJ/view>

Крок 5. Текст для статті готовий.

Обробляємо, коректуємо редагуємо.

Як журналісти використовують ШІ: це інструмент чи загроза професії? Штучний інтелект дедалі активніше проникає у сферу журналістики. За прогнозами Reuters Institute, до 2030 року 90% новин створюватиме саме штучний інтелект. Це вже не футуристичне припущення, а стрімка реальність — багато журналістів сьогодні користуються інструментами, які працюють на основі ШІ.

Переваги ШІ для журналістів

Завдяки таким сервісам, як **ChatGPT**, **Grammarly** чи автоматизованим редакторам новин, журналісти можуть:

- швидше створювати тексти;
- аналізувати великі обсяги даних;

Глава 4. ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати!

- перевіряти факти;
- формувати персоналізовані розсилки.

Ці технології значно спрощують рутинну роботу, дозволяючи медійникам зосередитися на творчих завданнях, журналістських розслідуваннях і поглибленому аналізі.

Згідно з опитуванням **Reuters Institute (2024)**, у якому взяли участь 326 керівників медіа з 51 країни, **96%** вважають, що основна користь ШІ наразі — **в оптимізації бек-офісу**.

Серед інших важливих напрямків:

- персоналізація контенту — **80%**
- створення матеріалів — **77%**
- функції збору новин — **73%**
- кодування — **67%**
- комерційні можливості — **63%**

Джерело: <https://mediamaker.me/shvydko-adaptuvatsya-j-pokrashhuvaty-vse-mozhlyve-do-chogo-media-gotuvatsya-2025-roku-oglyad-vid-reuters-institute-15050/>

Виклики й ризики

Разом з перевагами, ШІ приносить у журналістику й нові загрози:

- **Автоматизація новин** може призвести до витіснення журналістів — деякі медіа вже експериментують з повністю генеративними матеріалами.
- **Алгоритми ШІ помиляються** або видають фальшивий контент, що ставить під загрозу довіру до джерел.
- **Питання відповідальності** залишається відкритим: хто винен, якщо ШІ поширив неправдиву інформацію — розробник, редактор чи робот?

Висновок

Штучний інтелект у журналістиці — це передусім **потужний інструмент**, а не загроза. Його ефективність залежить від компетенції

та етичних принципів того, хто його використовує. В умілих руках він може посилити професійну якість контенту, прискорити роботу та розширити аналітичні можливості. Але повна залежність від машин ставить під загрозу суть журналістики — відповідальність, критичне мислення та довіру аудиторії.

Крок 6. Проводимо фактчекінг

Перевіряємо джерела

Журналістки хотіли вставити популярне твердження: «**До 2030 року 90% новин писатиме ШІ**». Вони вирішили перевірити це в популярному фактчекінговому ресурсі та виявили, що ця цифра вирвана з контексту й не офіційною статистикою. Яка б ця цитата не була показовою, але вона не є правдивою. Журналістки вирішують її не використовувати, а натомість планують процитувати дослідження Reuters Institute. Перевіливши статистичні дані у Google пошуку, вони переконалися, що джерело надійне та професійне.⁸

Крок 7. Промо через відео — коротка візуалізація в Lumen5

Щоб залучити читачку аудиторію інтернет-видання, журналістки створюють коротке відео в **Lumen5** — заголовок, три ключові тези й цитата експерта. Це відео створюється для Telegram-канала та You-tube медіа.

Журналістки Тетяна Іванова та Любов Цукор за допомогою експертки з цифрових технологій редакції Оксани Єфремової створюють відео на основі тексту статті. Звичайно, це приверне додаткову увагу читачів інтернет-видання!

⁸ <https://mediamaker.me/shvydko-adaptuvatsya-j-pokrashhuvaty-vse-mozhlyve-do-chogo-media-gotuvatsya-2025-roku-oglyad-vid-reuters-institute-15050/>

Lumen5 — це онлайн-сервіс, який допомагає журналістам швидко створювати відеоконтент на основі текстових матеріалів. Його основне призначення — **перетворення статей, новин або блогів у динамічні відео** для соцмереж чи сайтів. Платформа використовує штучний інтелект, щоб автоматично підбирати зображення, відео та ключові фрази, полегшуючи візуалізацію новин.

Lumen5: Створення відео зі статей

Lumen5 – це платформа, що перетворює статті на захоплюючі відео. Це ідеальний інструмент для контент-маркетингу. Він дозволяє легко ділитися інформацією. Відео привертають більше уваги ніж звичайний текст. Lumen5 робить цей процес простим та ефективним.

Підготовка до створення відео

Вибір статті

Оберіть статтю з цікавою темою. Переконайтеся, що вона має чітку структуру.

Визначення ключових тез

Виділіть основні думки, які хочете передати. Сформулюйте їх коротко та зрозуміло.

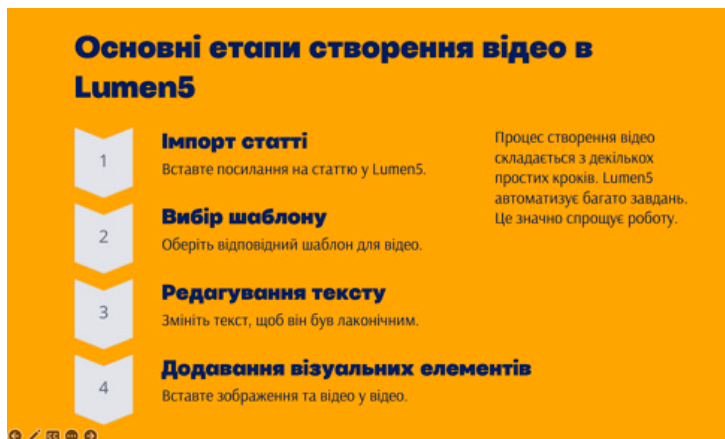
Підбір візуального контенту

Знайдіть зображення та відео, що ілюструють статтю. Вони повинні бути високої якості.

Перед початком роботи важливо ретельно підготуватися. Це забезпечить якісний та ефективний результат. Пам'ятайте про цільову аудиторію вашого відео!

З програмою **Lumen5** працювати легко та швидко. І головне – її засвоїти може кожний, навіть той, кому важко даються цифрові технології.

Додавання зображень і відео

1. Lumen5 автоматично підтягує стокові фото / відео, пов'язані з текстом.
2. Ви можете:
 - Змінити фон вручну.
 - Завантажити власні фото/відео.
 - Використати пошук по ключовим словам:
Ukraine music, band, concert, festival, Eurovision тощо.

Перегляд і рендер

1. Натисніть Preview – перевірте відео на помилки.
2. Натисніть Publish → оберіть якість (720p або 1080p).
3. Завантажте відео або поділіться посиланням.

І вуаля! Відео до статті готово.

Його можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/S8BDQOSA1-U?si=KnGZ8UN8EpPVDX7M>

Крок 8. Публікація, рефлексія і виклик аудиторії

У кінці статті журналістки додають інтерактив: *«Як Ви вже використовуєте ШІ у своїй роботі? Напишіть у коментарях або приєднуйтеся до дискусії на нашій платформі.»*

Сервіси штучного інтелекту, використані журналістками протягом «робочого дня в редакції»:

Сервіс	Призначення
Google Trends	Визначення актуальної теми та динаміки запитів
Gemini	Структура статті, генерація ідей, аналіз інтерв'ю
Leonardo.AI	Створення ілюстрацій до матеріалу
Google	Пошук та перевірка джерел
Lumen5	Відео з тексту для соцмереж

Відомо, що будь-яка, навіть найактуальніша, гра не спрацює належним чином, якщо тренер-викладач не зможе надати групі чітке завдання та мотивувати аудиторію до участі. Завдання до гри мають бути чіткими, конкретними та зрозумілими для учасників.

Наводимо текст завдання, що було використане під час проведення вебінару.

Групове завдання «День у редакції»

Мета: відтворити редакційний процес підготовки аналітичної статті щодо ШІ в журналістиці, використовуючи цифрові інструменти, представлені в кейсі.

Час на виконання в Zoom-групі: 30–40 хвилин.

Робота в групах по 4–6 осіб.

Форма презентації результатів: усна презентація та короткий текст у Google Docs / слайд (обирайте, що зручно).

Завдання для груп

1. Оберіть «редакційну команду»:

Один — журналіст/журналістка.

Один — редактор.

Один — візуал (відповідає за ілюстрації/відео).

Один — фактчекер.

Один — відповідальний за просування в соцмережах.

2. Запропонуйте свій сценарій (ідеї) для журналістки/журналіста, який готує аналітичну статтю на теми:

Група 1. «Штучний інтелект в освіті: як змінюється роль викладача?»

Група 2. «Фейкові новини та ШІ: як не потрапити в пастку дезінформації?»

Група 3. «Робота майбутнього: які навички мають попит в епоху автоматизації?»

Група 4. «Відновлення України після війни: виклики, ресурси, перспективи»

3. Виберіть мінімум 4 інструменти ШІ чи цифрові сервіси, які ви включите у свій сценарій (із цього списку або додайте власні):

- Google Trends / BuzzSumo — для пошуку актуальності теми.
- Gemini / ChatGPT — для структури, аналізу.
- Leonardo.AI — для візуалізації.
- Lumen5 — для відео.
- RumorScanner — для фактчекінгу.
- Any other (назвіть ваш інструмент).

4. Створіть:

- Текст статті (4 абзаци).
- Один приклад цитати експерта (вигаданої або реальної особи).
- Ідею візуального контенту.
- Коротке відео.
- Перевірку правдивості.

5. Завершіть:

- Придумайте інтерактив до статті — 2–3 питання для аудиторії.
- Підготуйте презентацію (1-2 хв) у спільному Zoom.

Після презентації кожної групи ми разом:

- обговоримо різні варіанти підходів до ШІ в журналістиці;
- порівняємо використані інструменти;
- визначимо, де журналіст лишається «голосом», а де — передає слово ШІ.

Порада для груп

Не бійтеся креативити! Ви можете обрати, наприклад:

- іншу тему: «ШІ й локальні медіа» або «Як ШІ змінює роботу редакцій»;
- іншу героїню або героя — наприклад, молодого репортера або викладачку-менторку.

Одним із методів завершального етапу тренінгу є дебати. Дебати, як метод та форма навчання, має особливе значення, адже дозволяє учасникам не лише закріпити знання, а й навчитися формулювати аргументи, критично мислити та відстоювати етичні позиції щодо використання ШІ в журналістиці.

Це не просто вправа на публічний виступ — це формат, у якому активізується рефлексія, з'являється простір для обміну думками й утвердження професійних цінностей. Саме через дебати формується глибше розуміння складних тем і зміцнюється внутрішня відповідальність журналіста. Отже, наводимо сценарій проведення цього методу.

Дебати «ШІ як заміна чи помічник журналістів»

Мета вправи

Метою цього завдання є стимулювання критичного мислення у студентів щодо ролі штучного інтелекту в журналістиці. Це завдання дозволяє ознайомити учасників із перевагами та ризиками використання ШІ для створення медіаконтенту, розвивати навички аргументації та публічної дискусії, а також поглибити розуміння етичних аспектів, пов'язаних з впровадженням технологій у журналістську практику.

Етапи та перебіг виконання завдання

Етап 1. Вступ

Пояснення актуальності теми дебатів, розгляд поточних тенденцій використання ШІ в журналістиці. Зокрема, акцент на таких аспектах, як:

- **Автоматизація написання новин** – створення шаблонних звітів, аналітики, спортивних новин, де ШІ може значно прискорити процес публікації.

- **Генерація мультимедійного контенту** – створення зображень, відео, аудіо за допомогою ШІ-інструментів, що дозволяє значно спростити й прискорити створення матеріалів.
- **Ризики** пов'язані з маніпуляціями, фейковими новинами, упередженістю алгоритмів та іншими етичними проблемами.

Основна теза дебатів: **«ШІ може повністю замінити журналістів»**. Одна група захищає цю тезу, а інша – виступає проти, стверджуючи, що ШІ має бути лише помічником журналістів, а не їх заміною.

Етап 2. Підготовка до дебатів (15 хвилин)

На цьому етапі учасників об'єднують у дві групи:

- Перша група – «ШІ як заміна журналістів».
- Друга група – «ШІ лише як помічник журналістів».

Кожна група отримує шаблон для підготовки, що включає:

- **Основні тези** – 3-5 ключових аргументів, що підтримують позицію групи.
- **Приклади реальних кейсів** – це можуть бути реальні приклади використання ШІ в журналістиці, що підкріплюють або заперечують основну тезу.
- **Можливі контраргументи опонентів** – кожна група повинна передбачити, які аргументи може використовувати суперник, та підготувати спростування.

Можна надати додаткові матеріали – статті, кейс-стаді, приклади з використання ШІ в медіа, щоб допомогти підготувати більш аргументовані та обґрунтовані тези.

Етап 3. Проведення дебатів

Дебати розпочинаються з того, що кожна група має 5 хвилин для представлення своїх аргументів. Після цього учасники обох груп по черзі відповідають на запитання опонентів. Кожна відповідь обмежена 3 хвилинами. У кінці кожна група має 2 хвилини для підсумкового виступу. Модерація забезпечує дотримання структури та справедливості у дебатах.

Етап 4. Обговорення та рефлексія

Після дебатів учасники разом аналізують аргументи, що були представлені під час дискусії:

- Які аргументи були найбільш переконливими?
- Які аспекти залишилися без відповіді?

На цьому етапі варто проговорити етичні висновки, основні ризики та переваги використання ШІ в журналістиці.

Ключові питання:

- Чи може повна автоматизація відповідати журналістським стандартам, зокрема стандартам правдивості, об'єктивності та незалежності?
- Де проходить межа між допомогою ШІ та заміною журналіста?

Останнім етапом є рефлексія, де кожен учасник відповідає на питання:

- Чи змінилася їхня думка під час дебатів?
- Як ці знання можна використовувати у викладанні та роботі з журналістами?

Приклади для аргументації

«ШІ як заміна журналістів»

1. **Автоматичне написання новин.** ШІ-системи, на кшталт тих, що використовуються в Associated Press для написання спортивних результатів, можуть швидко та без помилок генерувати новини на основі статистичних даних, що значно економить час та ресурси редакцій.
2. **ШІ-асистенти для написання статей.** Системи, як OpenAI, можуть аналізувати величезні обсяги даних і автоматично генерувати матеріали на основі статистики та інших доступних джерел. Це дозволяє зробити журналістику більш масштабною, швидкою та дешевшою.

Аргумент: ШІ швидше та дешевше виконує шаблонну роботу, що дозволяє журналістам зосередитися на складніших та творчих аспектах.

«ШІ лише як помічник журналістів»

1. **Допомога в обробці великих обсягів даних.** ШІ-системи на основі NLP (Natural Language Processing) дозволяють журналістам аналізувати великі масиви текстових даних, що особливо корисно для розслідувань або для обробки документів.
2. **ШІ для перекладу та транскрипції.** Інструменти, такі як автоматичний переклад або транскрипція, зберігають точність та якість контенту. Водночас значно заощаджують час журналістів.

Аргумент. Журналіст має забезпечувати людський контроль, креативність та етичну відповідальність, оскільки лише людина може належним чином інтерпретувати контекст, емоційні аспекти та відповідальність за інформацію.

Результати виконання завдання

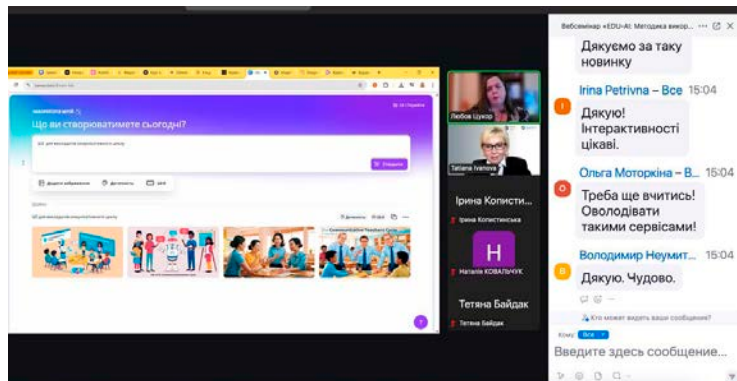
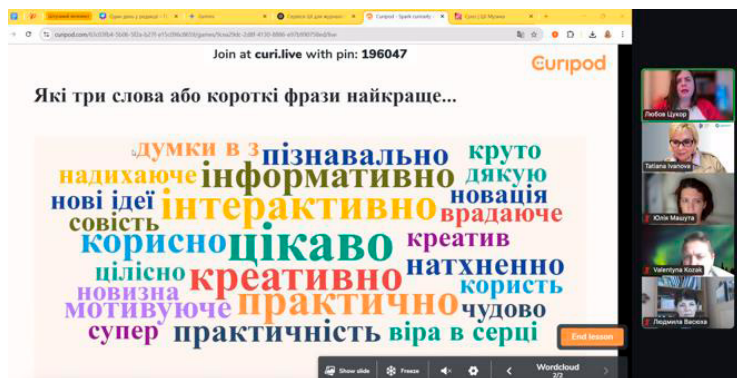
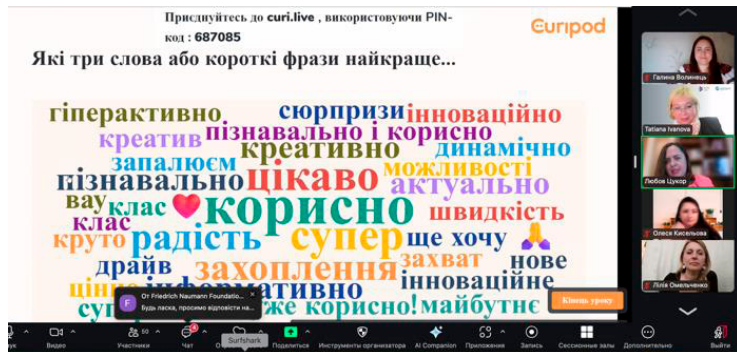
Це завдання дозволить учасникам зрозуміти баланс між можливостями та загрозами використання ШІ в журналістиці. Вони отримають практичні навички ведення дискусій, навчатимуться формулювати переконливі аргументи, а також вироблять етичні принципи щодо використання ШІ у своїй викладацькій діяльності.

Завершення тренінгу (вебінару) — це не лише підсумок навчального шляху, а й важливий емоційний момент, який залишає відчуття завершеності, впевненості та мотивації рухатись далі. Учасники повинні відчувати, що отримані знання мають практичне значення, а їхня участь була важливою та цінною. Емоційне закінчення допомагає «закріпити» досвід не лише на рівні знань, а й на рівні особистого залучення.

Саме тому нами було обрано два методи закінчення нашого заходу. Це складання хмарки слів за допомогою сервісу Curipod та створення власної пісні про враження від тренінгу за допомогою ресурсу Suno.

Наведені скриншоти наочно показують, наскільки результативною та насиченою була наша робота разом з учасниками вебінару.

Глава 4. ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати!

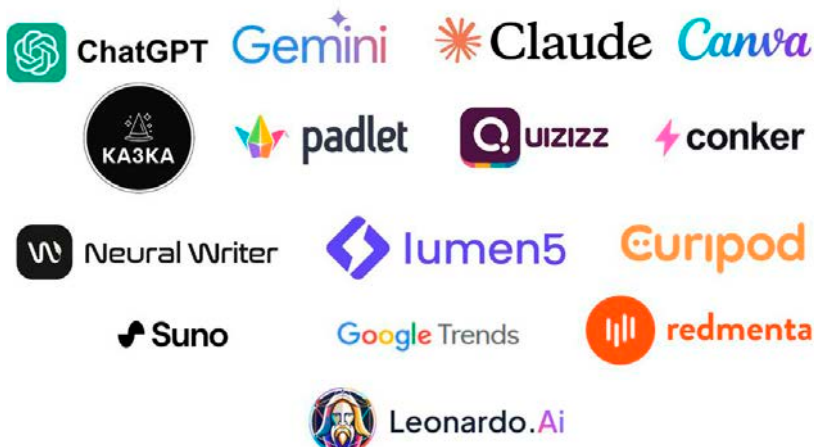
Методичні рекомендації та інструкції до використання сервісів ШІ

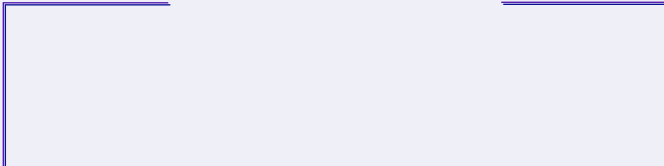
Серед прикладів ефективних сервісів:

Напрямок	Опис можливості	Приклади інструментів / застосування
Адаптація текстів і матеріалів	Спрощення, структурування	Diffit, ChatGPT (і аналоги)
Модифікація завдань	Розробка вправ з різних предметів, альтернативні шляхи виконання	ChatGPT, Diffit, Curipod
Створення контенту	Озвучення текстів, створення пояснень	Fliki, Canva
Генерація тестів	Тести різної складності за однією темою	Conker App, Quizizz, ChatGPT тощо
Альтернативна комунікація	Використання тексту замість голосу й навпаки	SpeechTexter, Fliki
Створення інтерактивних уроків	Уроки з відкритими відповідями, квестами, рефлексіями	Curipod, Genially
Персоналізовані чатботи, асистенти	Підтримка учнів у власному темпі: пояснення, організація	ChatGPT та аналоги

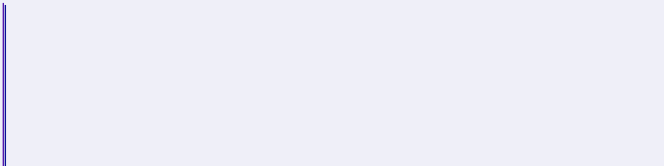
Глава 4. ШІ та журналістика: редагувати не можна публікувати!

Індивідуальна траєкторія навчання	Підбір темпів і форм подачі матеріалу для кожного учня	Curipod + ChatGPT + аналіз діяльності учня
Мозковий штурм та обговорення	Генерація тем та ключових запитань; гіпотетичних сценаріїв для підживлення процесу мозкового штурму	Великі мовні моделі, текстові чатботи (Chat GPT, Gemini) та інші
Розповідь історій (сторителінг)	Генерація ідей для історій; самої історії / казки; не завершеної історії, яку дописати повинні учні	Kazka.fun, ai-story. tools, Великі мовні моделі, текстові чатботи та інші
Інтерактивна презентація	Створення презентації, структурування та інтерактивне наповнення	Curipod, Gamma, Tome, Lexica, ClassPoint та інші

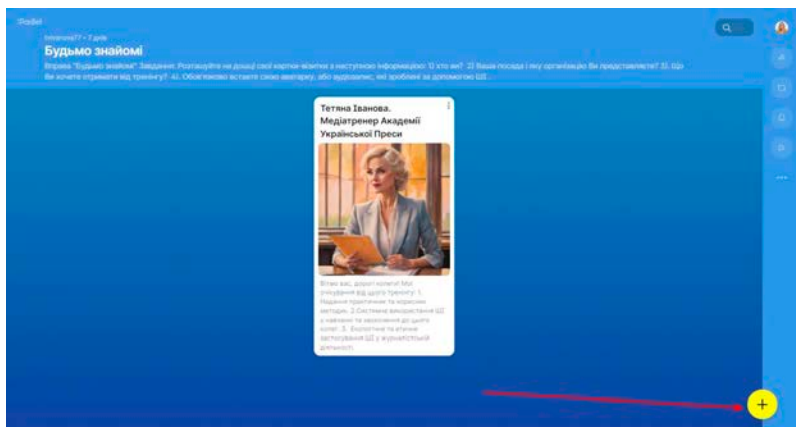
ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ

Інструкція до гри «Будьмо знайомі» на ресурсі Padlet з функціями ШІ

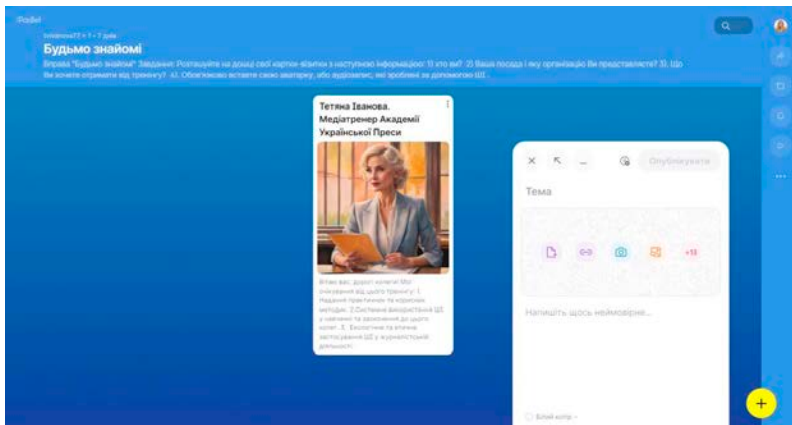
1. Зайдіть за цим покликанням на дошку: <https://padlet.com/tvivanova77/MDU>
2. Прочитайте завдання, яке Ви бачите на дошці.

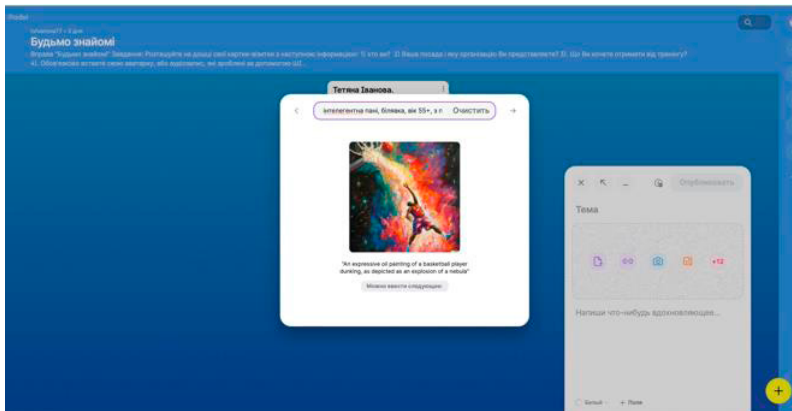
3. Натисніть у правому кутку позначку «+» і оберіть функцію «+12».
4. За бажання оберіть в наданому функціоналі спосіб представлення себе: чи то аудіозапис, чи то запис відео, чи то представлення себе за допомогою функції «Я не вмію малювати»

Додаткові ресурси

На дошці – приклад розміщення аватарки з постом.

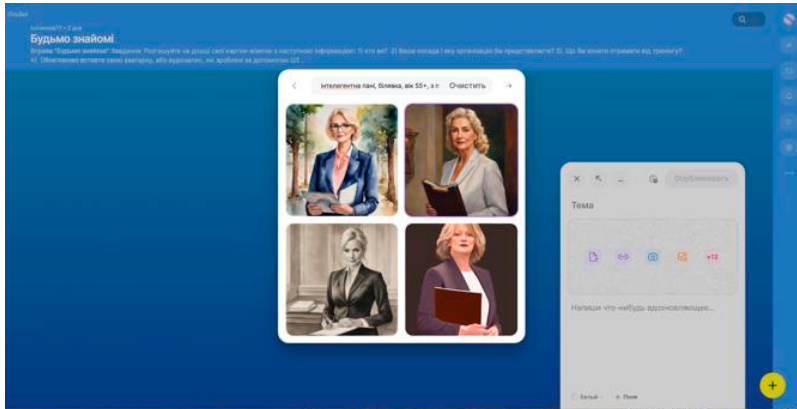

Якщо обираєте представлення за допомогою аватарки, пропишіть промпт: якою ти хочеш себе бачити та натисніть стрілочку праворуч.

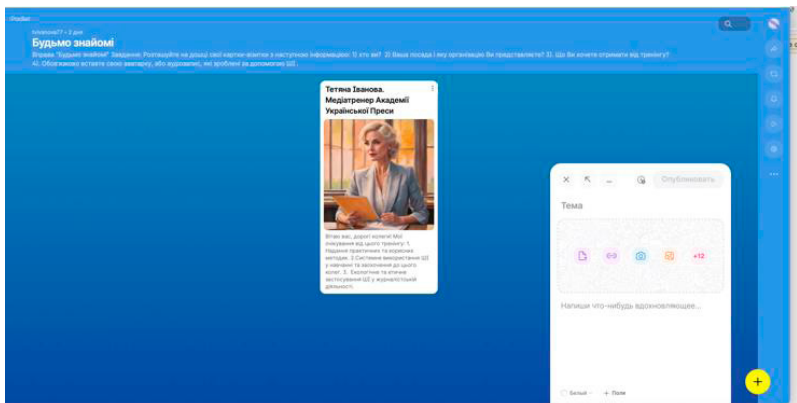
Приклад промпта: інтелігентна пані, білявка, вік 55+, з текою в руках, схожа на викладача або тренера, діловий стиль одягу, але примітний.

Додаткові ресурси

Оберіть одну аватарку з чотирьох запропонованих, натиснувши на неї.

6. Підвантажте її та створіть допис (на дошці представлена інша аватарка, ніж представлені на попередньому екрані).

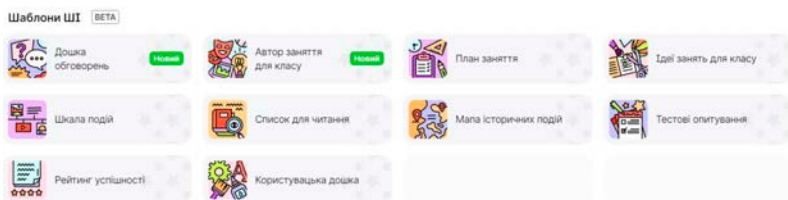
7. Натисніть кнопку «опублікувати».

Основні можливості Padlet з використанням штучного інтелекту

Рецепти ШІ

Padlet пропонує різноманітні «рецепти» ШІ, які автоматично генерують вміст для різних потреб. Деякі з них:

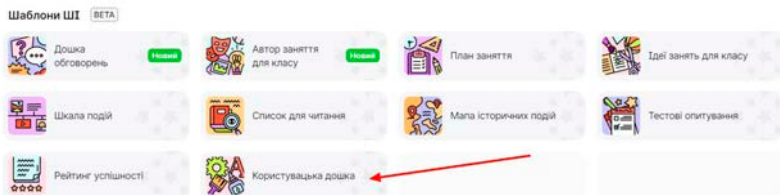
- **Дискусійні дошки.** ШІ може створювати теми для обговорення та зразки дописів, адаптовані до різних рівнів навчання.
- **Плани уроків.** Генерація структурованих планів уроків на задану тему.
- **Рубрикатори.** Створення критеріїв оцінювання для різних завдань.
- **Конструктор завдань для класу.** Генерація ідей для класних завдань відповідно до вікової групи та предмету.

Як скористатися функціями ШІ в Padlet після реєстрації/авторизації

1. **Створення нової дошки.** Натисніть кнопку «+ Створити» на інформаційній панелі.
2. **Вибір рецепта ШІ:** У розділі «Рецепти ШІ» оберіть потрібний варіант, наприклад, «Дошка обговорень» або «Користувальницька дошка».

Додаткові ресурси

3. **Налаштування параметрів.** Введіть необхідні деталі, такі як тема, рівень навчання або специфічні вимоги.

×

Створення за допомогою ШІ

Користувацька дошка ▾

BETA ?

Створіть дошку для вашого класу за допомогою ШІ.

Я...

учитель

Я хочу створити...

шість тверджень про книгу Джорджа Орвелла «1984», за якими учні 8-го класу могли б написати есе середнього обсягу.

Приклад

Створити

4. **Генерація контенту.** Натисніть «Створити», і ШІ згенерує дошку відповідно до ваших вказівок.

Додаткові ресурси

Створення за допомогою ШІ Користувачська дошка

BETA

Створіть дошку для вашого класу за допомогою ШІ.

Я...

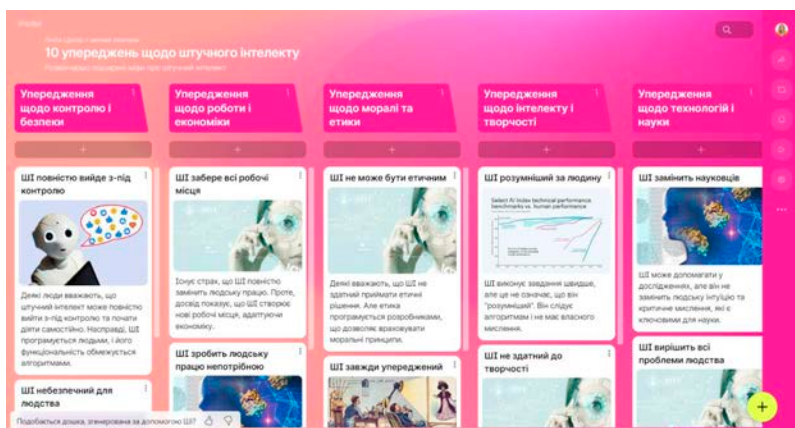
учитель

Я хочу створити...

10 попереджень щодо штучного інтелекту

Приклад

Створити

Gemini — це велика мовна модель, розроблена Google AI. Її можна використовувати як чатбота для різноманітних завдань. Gemini — це не просто чатбот, це потужна нейромережа, яка розуміє та генерує текст, перекладає мови, пише різні види творчого контенту та відповідає на ваші запитання інформативно. Як чатбот, Gemini дозволяє вести діалог, отримувати відповіді на запитання, генерувати ідеї, створювати тексти різних форматів та багато іншого.

Основні можливості Gemini як чатбота:

1. **Ведення діалогу:** Gemini може підтримувати розмову, відповідати на запитання та уточнювати інформацію.
2. **Генерація тексту:** Gemini може створювати тексти різних жанрів та стилів, від віршів та оповідань до статей та ділових листів.
3. **Переклад мов:** Gemini може перекладати текст різними мовами.
4. **Надання інформації:** Gemini може надавати інформацію з різних галузей знань.
5. **Виконання завдань:** Gemini може допомагати у виконанні різних завдань, наприклад, складання списків, написання коду, генерація ідей.

Як використовувати Gemini як чатбота?

Для використання Gemini як чатбота, вам потрібно:

1. Перейти на офіційний вебсайт Gemini: gemini.google.com.

Підвищте креативність і продуктивність

Навчайтеся, плануйте, пишiть тексти й багато iншого зi штучним iнтелектом вiд Google

Увійти

2. Увійти у свій обліковий запис Google.
3. Почати вводити свої запитання або завдання у вікні чату.

Вітаю, Люба!

Вітаємо! Це Gemini, ваш персональний помічник на основі ШІ.

Діють [Умови використання Google](#) і [Примітка про конфіденційність додатків Gemini](#). Ми переглядаємо чати й використовуємо їх для покращення ШІ від Google. [Докладніше про варіанти налаштування](#). Gemini може помилятися, тому рекомендуємо перевіряти відповіді. Інформація [про ваше місцезнаходження](#) також зберігається в історії дій у додатках Gemini.

Запитайте Gemini

Поради для ефективного використання Gemini:

- **Формулюйте свої запитання чітко та конкретно.** Чим точніше ваше запитання, тим кращу відповідь ви отримаєте.
- **Використовуйте ключові слова.** Це допоможе Gemini зрозуміти ваш запит.
- **Експериментуйте з різними типами запитів.** Gemini може виконувати різні завдання, тому не бійтеся експериментувати.
- **Надавайте відгук.** Ваші відгуки допомагають покращувати роботу Gemini.

ChatGPT — це інноваційний сервіс штучного інтелекту, розроблений компанією OpenAI, який дозволяє взаємодіяти з мовною моделлю, створеною на основі глибокого навчання. Його основна функція — генерувати текстові відповіді на основі запитів користувачів. ChatGPT — це чатбот, який використовує модель GPT (Generative Pre-trained Transformer). Модель була навчена на величезній кількості текстів з різноманітних джерел, таких як книги, статті, вебсторінки, щоб розуміти й створювати текст у природній мові.

Основні можливості ChatGPT

- Відповіді на запитання: пояснення термінів, фактів, концепцій та інших запитів.
- Написання текстів: генерація текстів для статей, листів, сценаріїв, есе чи іншого контенту.
- Креативні завдання: допомога у створенні історій, поезії, описів або сценаріїв.
- Освітня допомога: допомога зі складними темами, підготовка до тестів, створення конспектів чи інтерактивних вправ.
- Мовна підтримка: переклад текстів, виправлення граматики, пояснення мовних правил.
- Кодинг і програмування: роз'яснення коду, написання фрагментів програм, налагодження.

Обмеження ChatGPT:

- **Неточності:** може генерувати відповіді, що містять помилки або застарілу інформацію.
- **Неунікальний досвід:** модель працює на основі загальних знань, тому для спеціалізованих завдань може знадобитися додаткова перевірка.
- **Контекст:** не завжди може врахувати весь контекст попередніх запитів.

Крок 1. Реєстрація та доступ.

У сервісі можна працювати без авторизації, проте для збереження історії чатів краще це зробити.

1. Створіть обліковий запис:

- Зайдіть на сайт ресурсу: <https://chatgpt.com>.
- Зареєструйтесь за допомогою електронної пошти або використовуйте Google/Apple-акаунт.

2. **Увійдіть у систему:** Введіть свої облікові дані для доступу до платформи.

Створіть обліковий запис

Адреса електронної пошти*

Продовжити

Уже маєте обліковий запис? [Увійдіть](#)

АБО

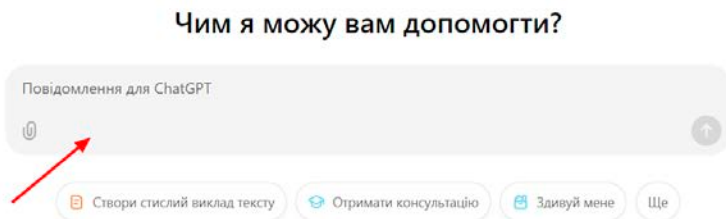
Увійти з Google

Продовжити за допомогою облікового запису Microsoft

Продовжити за допомогою Apple

Крок 2. Інтерфейс ChatGPT

1. **Поле для введення тексту.** У нижній частині екрана є текстове поле, куди ви вводите свої запити.
2. **Історія діалогів (якщо активна):** Ви можете переглянути свої попередні запити й відповіді.
3. **Кнопки дій:**
 - «Відправити» (натискання Enter або кнопка на екрані) для надсилення запиту.
 - «Очистити історію» (якщо доступно), щоб почати новий сеанс.

Крок 3. Як формулювати запити

1. **Формулюйте чітко:** Наприклад, замість «Розкажи щось про космос», краще запитайте: «Які планети в Сонячній системі є газовими гігантами?».
2. **Використовуйте деталі:** Чим більше деталей ви вкажете, тим точнішою буде відповідь. Наприклад: «Поясни теорему Піфагора для 12-річної дитини».
3. **Ставте додаткові запитання:** Якщо відповідь не повна, уточніть запит: «Поясни це детальніше» або «Дай приклад».

Крок 4. Взаємодія з відповідями

1. **Перечитуйте уважно:** якщо вам щось не зрозуміло, запитайте знову.
2. **Коригуйте запит:** наприклад, «Поясни це простіше» або «Дай більше прикладів».
3. **Зберігайте інформацію:** скопіюйте потрібні частини тексту для подальшого використання.

Крок 5. Корисні поради

1. **Починайте з простих запитів.**
2. **Уникайте надто загальних або дуже складних запитів одразу.**
3. **Не бійтеся експериментувати:** ChatGPT може допомогти з несподіваними завданнями, такими як планування подій чи написання віршів.

Claude.ai – це чат-інтерфейс для спілкування з AI-асистентом Claude, створеним компанією Anthropic.

Основні можливості:

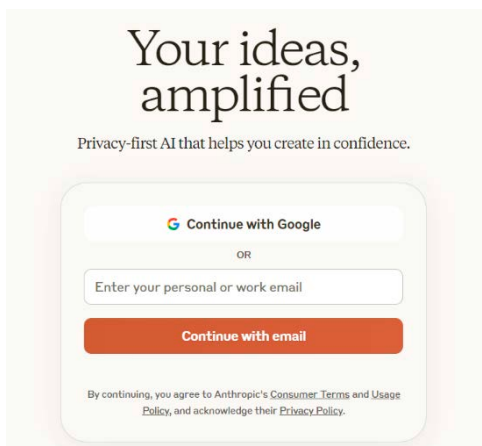
- Спілкування природною мовою через вебінтерфейс.
- Допомога з різноманітними завданнями: написання текстів, аналіз даних, програмування, математичні обчислення, навчання, креативне письмо тощо.
- Можливість завантажувати документи для аналізу.
- Підтримка багатьох мов, включаючи українську.
- Збереження історії спілкування.

Особливості роботи:

- Немає потреби в спеціальних командах – можна спілкуватися як зі звичайним співрозмовником.
- Відповіді формуються з урахуванням контексту розмови.
- Асистент може визнавати свої обмеження та просити уточнення.
- Дотримується етичних принципів та не допомагає зі шкідливими завданнями.

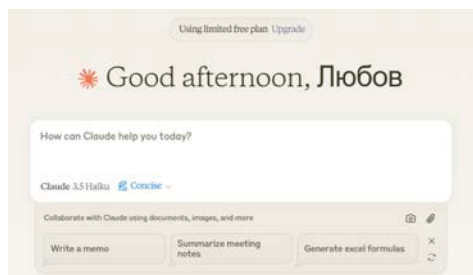
Реєстрація та вхід:

- Перейдіть на сайт claude.ai
- Створіть обліковий запис, використовуючи email, або авторизуйтесь через пошту.

Початок спілкування:

- Після входу ви побачите поле для введення повідомлень.
- Почніть з простого привітання або одразу опишіть своє завдання.
- Пишіть чіткі та зрозумілі запити.
- Можна спілкуватися українською та багатьма іншими мовами.

Корисні функції:

- Завантаження файлів: натисніть на іконку скріпки для аналізу документів
- Нова розмова: використовуйте «+» для початку нового діалогу
- Історія: доступ до попередніх розмов у боковому меню
- Зворотний зв'язок: можна оцінювати відповіді

Поради для кращих результатів:

- Розбивайте складні завдання на менші частини.
- Вказуйте бажаний формат відповіді.
- Не соромтесь просити пояснити незрозумілі терміни.
- Уточнюйте деталі, якщо потрібно.

Обмеження:

- Не може відкривати покликання.
- Не має доступу до інтернету в реальному часі.
- Не запам'ятовує інформацію між сесіями.
- Не може створювати зображення.

Безпека:

- Не діліться конфіденційною інформацією.
- Перевіряйте важливу інформацію з інших джерел.
- Дотримуйтесь правил використання сервісу.

Canva – це ефективна онлайн-платформа для генерації різноманітних графічних продуктів: від елементарних логотипів до комплексних презентацій. Завдяки широкому спектру зразків, фотографій, гарнітур і графічних елементів, ви можете без зусиль втілити будь-яку креативну концепцію. А зрозумілий з першого погляду інтерфейс дозволяє працювати в Canva навіть тим, хто не володіє спеціальними знаннями, та сприяє концентрації на змісті, а не на технічних тонкощах.

Загальні інструкції

1. Реєстрація та вхід:

- Перейдіть на сайт Canva www.canva.com.
- Зареєструйтесь, використовуючи електронну пошту, обліковий запис Google або Facebook.
- Після реєстрації ви потрапите на головну сторінку Canva.

Увійдіть або зареєструйтесь за лічені секунди

Для продовження роботи з Canva (це безкоштовно) використайте свою електронну пошту або іншу службу.

 Продовжити з обліковим запи...

 Продовжити з обліковим запи...

 Продовжити з електронною а...

Продовжити іншим способом

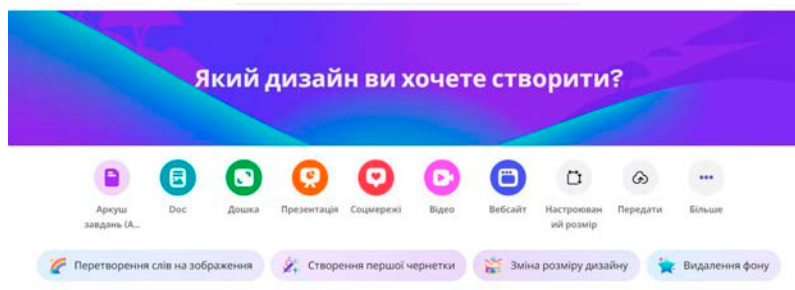
Продовжуючи, ви приймаєте [умови використання](#) Canva. Нашу [політику конфідельності](#) можна прочитати тут.

 Зареєструватися через робочу ел. адресу

2. Вибір типу дизайну:

- На головній сторінці ви побачите різні категорії дизайнів: презентації, пости в соціальних мережах, логотипи, плакати, листівки тощо.
- Виберіть потрібний тип дизайну або скористайтеся пошуком.
- Також можна вибрати «Створити дизайн» та задати власні розміри.

3. Використання шаблонів:

- Canva пропонує велику кількість готових шаблонів для різних типів дизайну.
- Перегляньте доступні шаблони та виберіть той, який вам подобається.
- Натисніть на шаблон, щоб відкрити його в редакторі.

4. Редагування дизайну:

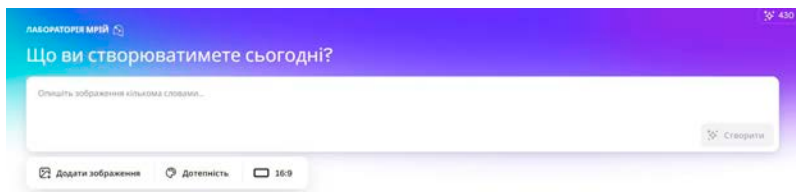
- **Текст:** натисніть на текстове поле, щоб змінити текст, шрифт, розмір, колір та інші параметри.
- **Зображення:** завантажте власні зображення або скористайтеся бібліотекою Canva. Перетягніть зображення на дизайн. Можна змінювати розмір, положення та застосовувати фільтри.
- **Елементи:** додавайте різні елементи, такі як лінії, фігури, іконки, ілюстрації.

- **Фон:** змініть колір фону або додайте фонове зображення.
- **Сторінки:** якщо створюєте багатосторінковий документ, додавайте нові сторінки та редагуйте їх окремо.

5. Панель інструментів:

- Ліворуч знаходиться панель інструментів з різними вкладками: «Дизайн», «Елементи», «Передані», «Текст», «Малювання», «Проекти», «Додатки».
- Використовуйте ці вкладки для додавання та редагування елементів дизайну.

Dream Lab у Canva пропонує можливість створювати унікальні зображення за допомогою інструментів на базі ШІ. Це особливо корисно для тих, хто прагне створювати оригінальні ілюстрації без дизайнерського досвіду.

Як створити зображення в Dream Lab:

- **Увійдіть до Canva:** відкрийте платформу через вебсайт або мобільний додаток.
- **Перейдіть до Dream Lab:** <https://www.canva.com/dream-lab>.
- У відповідне поле введіть текстовий опис бажаного зображення (наприклад, «Захід сонця над океаном із кораблем»), можна українською.

Додаткові ресурси

- Оберіть стиль (реалістичний, мультиплікаційний, акварельний тощо) та розміри зображень.
- Ви можете завантажити зображення для прикладу, а ШІ створить схожий варіант у цьому ж стилі.
- **Виберіть співвідношення сторін.**

Виберіть співвідношення сторін

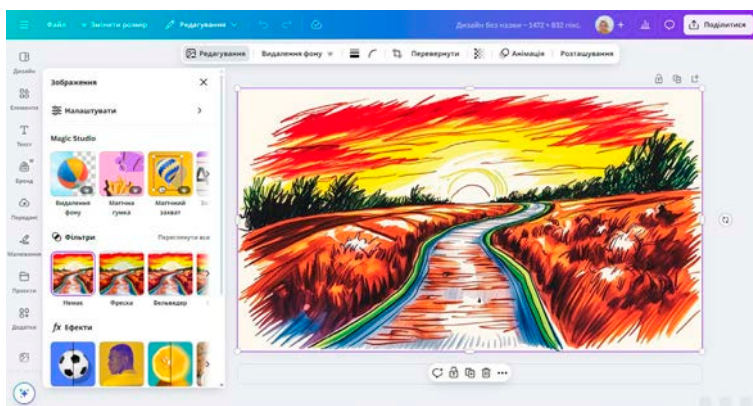

- **Згенеруйте зображення:** натисніть «Створити» та зачекайте декілька секунд, поки система створить дизайн.

Додаткові ресурси

- **Редагуйте зображення:** якщо результат вас влаштовує, використуйте його як є, або додайте елементи, текст чи фільтри за допомогою редактора Canva.

- Історія згенерованих зображень зберігається.

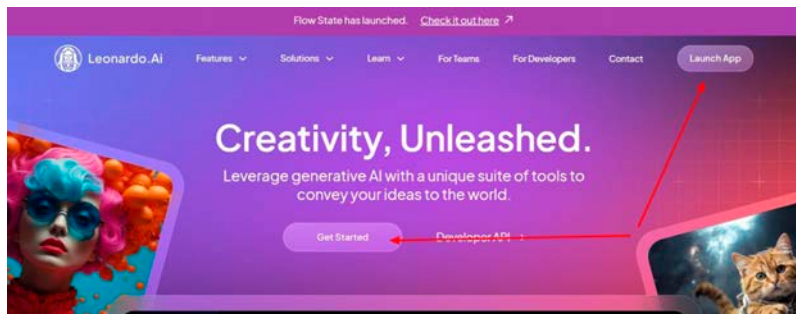

Leonardo.Ai

Leonardo.Ai — це онлайн-платформа, яка дозволяє створювати високоякісні зображення, ілюстрації, 3D-текстури та анімації на основі текстових описів. Вона підходить для дизайнерів, художників, маркетологів, розробників ігор та всіх, хто хоче візуалізувати свої ідеї без глибоких знань у дизайні. Умовно безкоштовний сервіс, у безкоштовній версії використовуються внутрішні кредити.

1. Реєстрація та вхід

- Перейдіть на leonardo.ai та натисніть Launch App.
- Зареєструйтесь за допомогою Google, Microsoft або електронної пошти.
- Після підтвердження облікового запису увійдіть у систему.

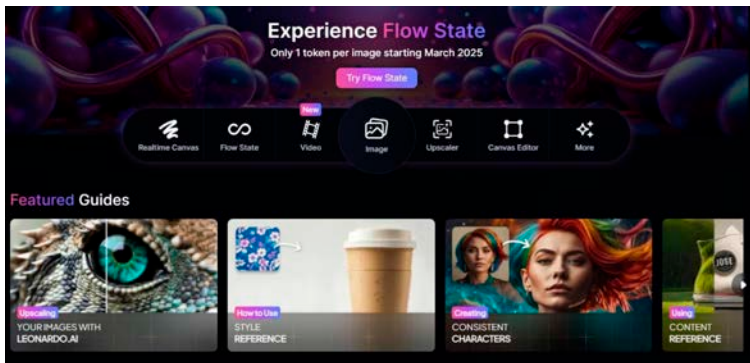

2. Огляд інтерфейсу

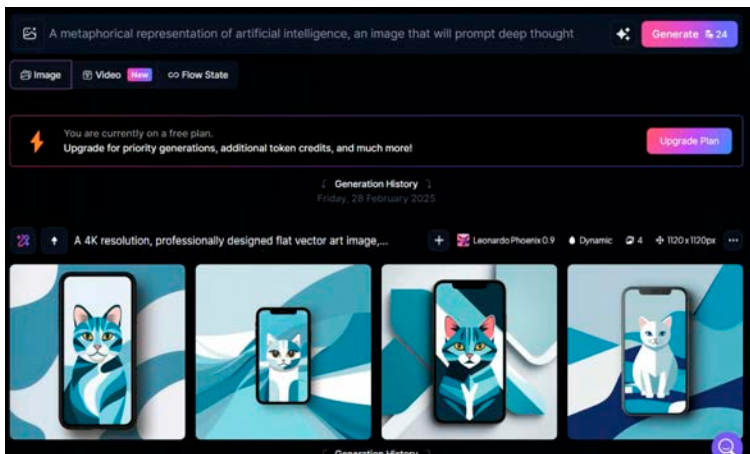
- **Home:** галерея зображень, створених спільнотою.
- **Image:** головний інструмент для створення зображень.
- **Canvas Editors:** редактор для редагування зображень.
- **Models & Training:** вибір моделей генерації (наприклад, Phoenix).
- **Library:** ваші збережені проєкти.

3. Створення першого зображення

- Перейдіть до розділу **Image**.

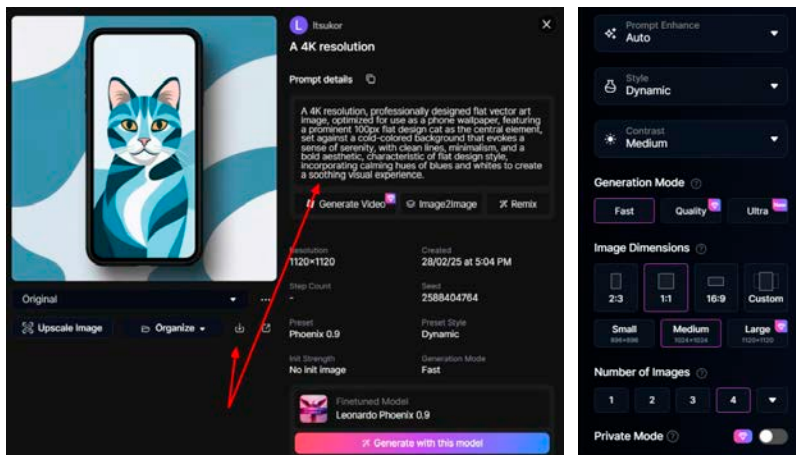

- У полі **Prompt** введіть опис зображення англійською мовою (українською краще не вводити), наприклад:
«A futuristic city skyline at sunset, ultra-detailed, digital art»

Додаткові ресурси

- Оберіть модель генерації (наприклад, **Phoenix**).
- Налаштуйте параметри: розмір, кількість варіантів, стиль тощо.
- Натисніть **Generate** й зачекайте кілька секунд. Пам'ятайте: на це витрачаються кредити.
- Оберіть найкращий варіант і натисніть на зображення, тепер ви можете зберегти картинку, або відредагувати промпт. Зверніть увагу! Повторна генерація так само знімає кредити.

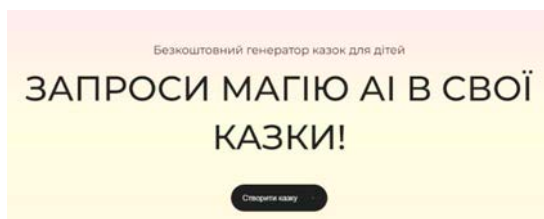
Додаткові рекомендації щодо використання сервісу:

1. Формулюйте промпти через чатботи на базі штучного інтелекту англійською.
2. Вивчайте загальну бібліотеку, ви можете скопіювати промпт згенерованого зображення й використати без змін, або видозмінити.
3. Використовуйте негативні підказки – те, чого немає бути на зображеннях.
4. У цьому сервісі ви можете створювати анімовані зображення та короткі відео.
5. Якщо потребуєте перекладу інтерфейсу, оберіть браузер Chrome з автоматичним перекладом сторінок.

Kazka.fun — це онлайн-сервіс, який використовує штучний інтелект для створення українськомовних казок для дітей. Сервіс надає можливість створювати унікальні казки, що можуть бути адаптовані під інтереси та вподобання дитини, сприяючи розвитку її уяви та любові до читання.

1. Перейдіть на офіційну сторінку сайту kazka.fun.

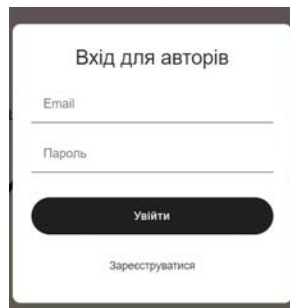

2. Ознайомтеся з головною сторінкою

- На головній сторінці знайдете інформацію про сервіс, основні функції та приклади.
- Є кнопка для створення казки, яка зазвичай виділена й помітна.

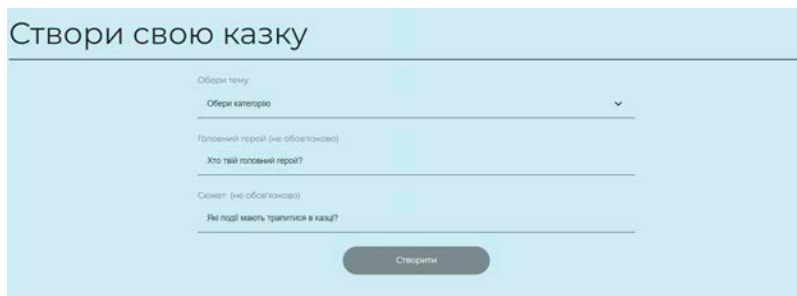
3. Реєстрація

- Під час першого використання сайт пропонує створити обліковий запис. Зареєструйтеся.
- Вкажіть електронну пошту, пароль та ім'я користувача.

4. Створення казки

- Натисніть кнопку «Створити казку».
- Заповніть форму:
Тема (з випадного списку).
Ім'я персонажа (не обов'язково).
Сюжет (події, які мають відбутися – не обов'язково).
- Натисніть «Створити».

Створи свою казку

Обери тему

Обери категорію

Головний герой (не обов'язково)

Хто твій головний герой?

Сюжет (не обов'язково)

Які події мають трапитися в казці?

Створити

5. Перегляд казки

- Після кількох секунд сервіс згенерує казку.
- Ви можете прочитати її одразу на екрані або зберегти текст.

6. Додаткові функції

- **Редагування:** якщо казка потребує змін, скористайтеся функцією редагування. Ви можете змінити назву та зміст.
- **Зміна ілюстрацій:** сервіс самостійно добирає ілюстрацію до казки, її можна змінити на іншу з бібліотеки.

Suno.ai — це інноваційний сервіс, який використовує штучний інтелект для генерації музики на основі текстових підказок. Він дозволяє користувачам створювати музичні композиції різних жанрів, вводячи текстові описи або лірику. Сервіс аналізує введені дані та генерує відповідні музичні треки, що відповідають заданому настрою або стилю.

Основні функції та можливості:

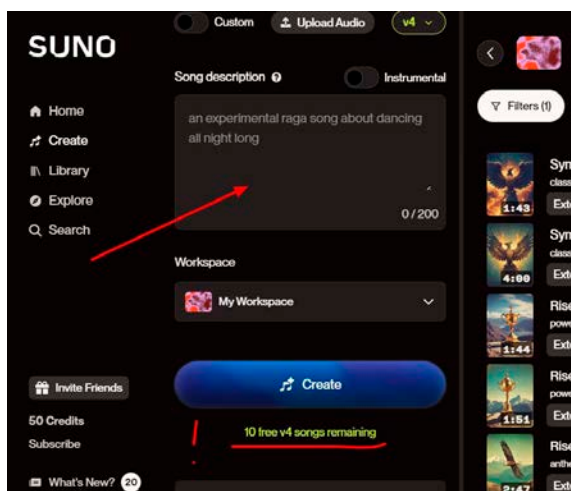
- Генерація пісень на основі текстового опису (промпту).
- Створення пісень з власним текстом.
- Генерація інструментальної музики.
- Різні музичні стилі та жанри.
- Висока якість згенерованої музики.
- Простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс.

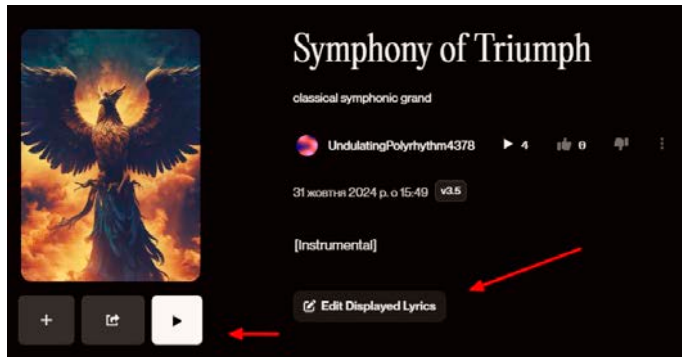
1. Зареєструватися на сайті [Suno.ai](https://suno.ai) зручним способом.

A screenshot of the Suno.ai mobile app's account creation screen. The background is dark. At the top, the word "SUNO" is in large, white, bold letters. Below it, the text "Create your account" is centered. Underneath, a smaller line of text says "Welcome! Please fill in the details to get started." There are four buttons for social login: Apple, Discord, Google, and Microsoft. Below these is the word "or". Then, there's a section for phone number registration. It says "Phone number" and "Optional" on either side of a text input field. The input field has a dropdown for the country code (currently showing "UA") and a placeholder "Enter your phone number". Below the input field is a large, dark button labeled "Continue" with a right-pointing arrow. At the bottom, there's a small line of text: "By continuing, you accept our Privacy Policy and Terms of Use". At the very bottom is a white button labeled "Sign in".

2. Почати створювати пісню

- **Створити промпт (текстовий опис) для пісні.** Чим детальніший та конкретніший промпт, тим кращий результат. Наприклад, замість «весела пісня» краще написати «весела поппісня в стилі 80-х з синтезаторами та оптимістичним текстом про літо».
- Або ввести власний текст пісні.
- Натиснути кнопку генерації.
- Переглянути та прослухати згенеровані варіанти.

3. Завантажити найкращий варіант або внести корективи (якщо доступно).

Недоліки використання Suno:

- **Обмежена можливість контролю:** Хоча є можливість вносити корективи, повний контроль над процесом створення музики обмежений.
- **Можливі проблеми з авторським правом:** Важливо з'ясувати питання авторського права на згенеровану музику, особливо якщо планується її комерційне використання.
- **Залежність від якості промпту:** Якість згенерованої музики значною мірою залежить від якості промпту.

Curipod – це сервіс на базі штучного інтелекту, який генерує інтерактивні уроки буквально за 5 хвилин. Може створювати презентації, опитування, вікторини, інтерактивні сесії. Працює з будь-якими темами – від початкової школи до університету. Наповненість залежить від віку учнів. Реєстрація відбувається різними способами.

Curipod дозволяє створювати інтерактивні презентації-уроки, що включають:

- **Генерацію слайдів за ключовими словами** – введіть тему, отримайте готові матеріали.
- **Інтерактивні опитування й вікторини** – тестування знань учнів у реальному часі.
- **Колективні вправи з малювання** – додавайте творчість.
- **Відкриті запитання** – збирайте думки, перевіряйте розуміння.
- **Автоматична адаптація контенту** – ШІ підлаштовується під тему.
- **Аналіз відповідей** – швидко оцінюйте результати.

Усе це – в єдиному зручному середовищі, де учні взаємодіють зі смартфона, планшета або комп'ютера, а вчитель бачить їхні відповіді в реальному часі.

Основні можливості:

- Автоматичне створення слайдів за темою, яку вводить учитель. Кожен слайд редагується!
- Вбудовані інтерактивні елементи: голосування, відкриті питання, малювання, хмари слів.
- Підтримка різних форматів відповіді – не лише текстових.
- Можна додати пояснення термінів, візуальні схеми, емоційні рефлексії.
- Основна мова – англійська, але підтримує українську.
- Сервіс може зробити вашу презентацію, створену на іншому сервісі, інтерактивною.

Зробіть мої слайди інтерактивними за допомогою штучного інтелекту

1. Завантажте тему презентації: 2. Вибір слайдів: 12+ слайдів

3. Завантажте запитання (optional/question):
Include discussion questions... Make reflection questions... I want my students to be drawing... Make it relevant for my students living in...

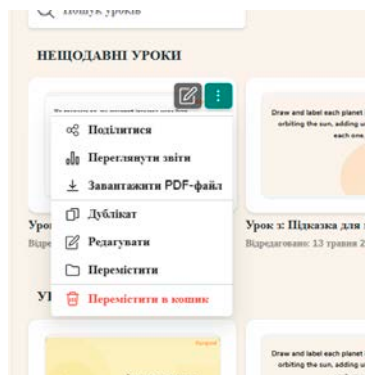
4. Вибір мови: українська

Візьміть стандарт

Створити слайди

Що можна зробити з готовою презентацією: поширити, копіювати, редагувати, використовувати необмежену кількість разів, переглядати звіти, завантажити як PDF.

Дається необмежена кількість спроб на створення чи трансформацію презентацій.

Lumen5 – це платформа, що перетворює статті на захопливі відео. Це ідеальний інструмент для контент-маркетингу. Він дозволяє легко ділитися інформацією. Відео привертають більше уваги ніж звичайний текст. Lumen5 робить цей процес простим та ефективним.

Реєстрація та вхід в Lumen5

1. Перейдіть на сайт <https://lumen5.com>
2. Зареєструйтеся або увійдіть через Google / Email.
3. Натисніть «Create Video».

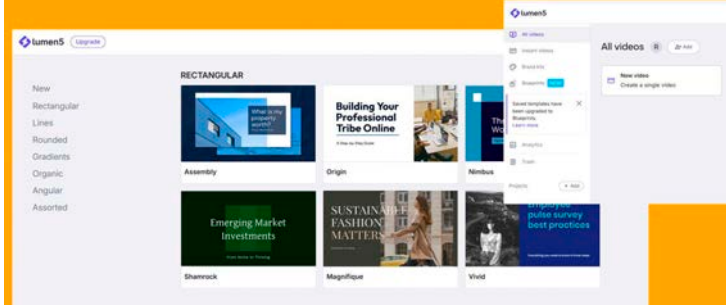
Вибір правильного шаблону

1. Відповідність темі: шаблон повинен відповідати тематиці статті.
2. Візуальний стиль: оберіть стиль, що відповідає вашому бренду.
3. Анімація: переконайтеся, що анімація не відвертає увагу.

Шаблон відіграє важливу роль у створенні відео. Він визначає візуальний стиль та структуру. Правильний вибір зробить відео більш привабливим.

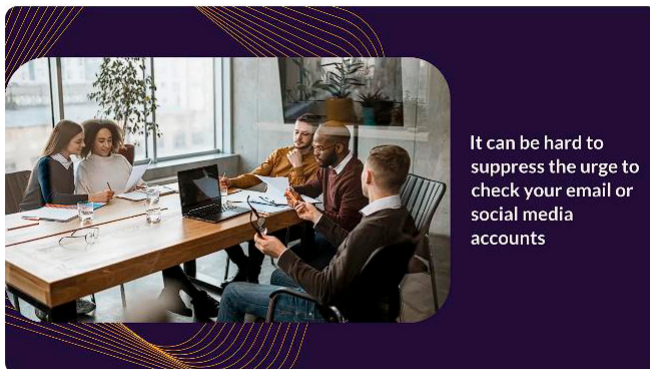
Вибір шаблону та формату

1. Виберіть формат: 1:1 – для Instagram; 9:16 – для Stories або TikTok; 16:9 – для YouTube.
2. Оберіть шаблон з готовим стилем, можна змінити кольори, шрифти.

Розпочніть зі структури: оберіть формат відео.

Tracer

Format ○

16:9

1:1

9:16

9:16

Use this template

Редагування тексту для відео

1. Короткі речення: використовуйте короткі та прості речення.
2. Ключові слова: виділяйте ключові слова для акценту.
3. Зрозуміла мова: уникайте складних термінів та жаргону.

Текст у відео повинен бути лаконічним та зрозумілим. Він має швидко передавати основну ідею статті.

Промт для ChatGPT

Приклад промту для ChatGPT, який можна використати для створення статті або сценарію відео в Lumen5:

Напиши статтю на тему "Kaluš Orchestra — переможці Євробачення 2022: нова хвиля української музики".

Включи:

- короткий історичний гурт Kaluš та Kaluš Orchestra;
- опис виступу на Євробаченні 2022, пісню "Stefania" та її символіку;
- цікаві факти про перемогу (наприклад, рекордну кількість голосів глядачів);
- вплив перемоги на популярність української музики у світі;
- статистику.

Ось стаття на тему:

Kaluš Orchestra — переможці Євробачення 2022: нова хвиля української музики

Завантажити документ

Kaluš Orchestra — переможці Євробачення 2022: нова хвиля української музики

Kaluš Orchestra: від рен-гурту до світового триумфу

Kaluš Orchestra — український рок-гурт, який завдяки перемозі на Євробаченні 2022, змінив кардинально свій імідж. Заснований у 2018 році Дмитром Світличним, Співачка Kaluš випускає українськомовні пісні, які стають і великим проривом Kaluš Orchestra, що підняв рівень української музики.

Триумф на Євробаченні 2022: пісня, що підірвала серця

Гурт Kaluš Orchestra представив пісню на Євробаченні 2022 в номіні "Stefania", продемонструвавши новий рівень гурту. Співачка виступила з емоційною піснею, яка отримала велику підтримку глядачів. Короткий історичний гурт Kaluš змінив імідж.

Цікаві факти про перемогу Kaluš Orchestra:

- Після перемоги гурт виступав у понад 400 містах Європи, що є найбільшим досягненням в історії Євробачення.
- Співачка перемогла в номіні "Stefania" з найбільшою кількістю голосів глядачів.
- Перемога гурту Kaluš Orchestra на Євробаченні 2022 — це великий прорив української музики, який став символом нової хвилі української музики.

Статистика популярності "Stefania" та вплив на українську музику

- Пісня потрапила в топ-10 найбільш популярних пісень на YouTube в 2022 році.
- Музичні кліпи: > 10 мільйонів переглядів на YouTube.
- Топ-5 у Spotify в Україні після перемоги.

Додайте вміст для свого сценарію

1. Вибірть опцію «Outline an idea»
2. Скопіюйте текст або вставте вручну.
3. Lumen5 автоматично розбиває текст на слайди.
4. Відредагуйте кожен слайд — залиште короткі ключові фрази (до 20 слів).

Add content for your script

This content will be used for your video script.

Outline an idea Paste text Import a URL Upload a document

Paste or write text you want to be converted into a video script.

Цікаві факти та статистика

Kaluš Orchestra:

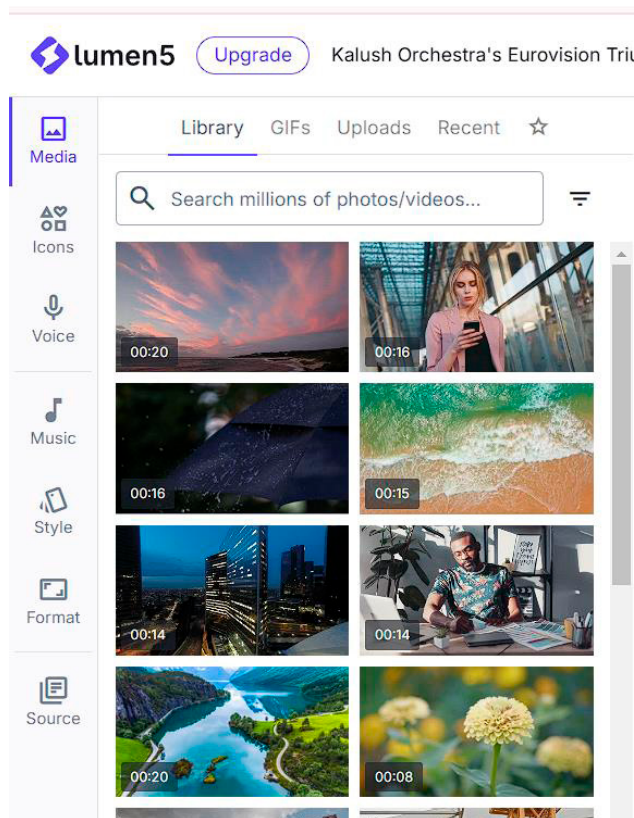
- Набрали 631 бал на Євробаченні 2022 — одна з найвищих оцінок в історії конкурсу.
- 1 Кліп «Stefania» набрав понад 68 млн переглядів на YouTube станом на початок 2023 року.
- Після перемоги гурт виступав у понад 20 країнах світу.
- Потрапив до топ-50 Spotify у 16 країнах, включено в Німеччину, Польщу, Швецію.

Compose script

Використання візуальних матеріалів:

- **Зображення:** використовуйте якісні зображення, що ілюструють текст.
- **Відео:** додайте короткі відео для динаміки.
- **Музика:** оберіть музику, що створює настрій.

Візуальні елементи роблять відео більш привабливим та захопливим. Вони допомагають утримувати увагу глядачів.

Додавання зображень і відео

1. Lumen5 автоматично підтягує стокові фото / відео, пов'язані з текстом.
2. Ви можете:
 - Змінити фон вручну.
 - Завантажити власні фото/відео.
 - Використати пошук за ключовими словами: *Ukraine music, band, concert, festival, Eurovision* тощо.

Перегляд і рендер

1. Натисніть Preview – перевірте відео на помилки.
2. Натисніть Publish та оберіть якість (720p або 1080p).
3. Завантажте відео або поділіться покликанням.

Аналіз результатів та покращення відео

1		2
Перегляди	3	Залучення
Слідкуйте за кількістю переглядів відео.	Аудиторія Вивчайте демографічні дані глядачів.	Аналізуйте кількість лайків та коментарів.

Аналіз результатів допоможе покращити якість відео. Звертайте увагу на перегляди, залучення та демографічні дані. Це дозволить створити більш ефективний контент.

+ Порада для інтерактиву:
В кінці відео додайте слайд, наприклад: *А яка твоя улюблена українська група?*
Напиши в коментарях!

Lumen5 – це чудовий інструмент для створення відео зі статей. Підготовка, вибір шаблону та редагування тексту – важливі етапи. Не забувайте про візуальні елементи та оптимізацію. Аналізуйте результати для покращення якості.

Почніть створювати відео за допомогою Lumen5. Експериментуйте з різними шаблонами та візуальними елементами. Аналізуйте результати та покращуйте свої навички.

Загальні висновки

1. Штучний інтелект є інструментом, а не самостійним суб'єктом журналістської діяльності.

Його варто розглядати як допоміжний засіб для оптимізації рутинних процесів, аналізу даних та візуалізації, але не як джерело журналістських смислів чи рішень. Людина-журналіст залишається носієм відповідальності, етики та змісту.

2. Майбутніх журналістів та комунікаційників потрібно готувати до взаємодії з ШІ на основі етичних принципів, критичного мислення та усвідомленого використання цифрових технологій.

Це означає — не лише навчати працювати з інструментами, а й формувати відповідальне ставлення до інформації, джерел, конфіденційності та авторського права.

3. Освітній процес має будуватися на інтерактивності, практиці та гейміфікації.

Важливо не лише передати знання, а й створити умови для особистісного залучення учасників, рефлексії та вироблення власного ставлення до викликів ШІ. Формати, засновані на діалозі, грі, симуляції та творчості, значно ефективніші за лекційно-наказовий підхід.

4. Три пілотні вебінари, проведені за підтримки Фонду Фрідріха Науманна, підтвердили високий рівень зацікавленості викладачів у темі впровадження ШІ в комунікативну освіту.

Це свідчить про нагальну потребу в методичних матеріалах, практичних кейсах та системному підході до підготовки кадрів у медіа та освітній сфері.

Які фільми про ШІ варто подивитись

«Перевага» (2014 р.)

Вчений Вілл Кастер займається дослідженням штучного інтелекту, його метою є створення машини, що здатна самостійно мислити й відчувати емоції.

«Штучний інтелект. Смертельний збій» (2022 р.)

Фільм втілює людські страхи перед штучним інтелектом, чиї збої не можна передбачити зі 100% точністю в майбутньому.

«Творець» (2023 р.)

2055 рік. Штучний інтелект виходить із підпорядкування та влаштовує ядерний вибух над Лос-Анджелесом.

«Великий баг» (2022 р.)

Люди живуть в розумних будинках. Андроїди їм допомагають. Але самі люди з кожним днем тупішають. Жанр – комедія.

Практичний посібник

Тетяна Іванова

Любов Цукор

EDU-AI: Методика використання ШІ
для викладачів комунікативного циклу

Редагування Наталія Пономаренко

Макетування та обкладинка Юлія Ліщук

Тетяна Іванова,

докторка педагогічних наук,
професорка, завідувачка кафедрою
соціальних комунікацій Маріуполь-
ського державного університету.
Авторка підручників «Медіаграмот-
ність», навчально-методичних
посібників «Будь у тренді: МІГ в online»,
«Як не стати гейміфікатором: методики
та технології проведення ігор
із медіаграмотності», «Інтерактивні
форми та методи у процесі викладання
журналістських дисциплін»,
«Медіаграмотність під час війни»
та багатьох методичних рекомендацій
із викладання курсу «Основи медіагра-
мотності» для різних цільових груп
та аудиторій. Вона також має великий
досвід проведення тренінгових та
освітніх програм із медіаграмотності
і журналістської етики для медіаосві-
тян та журналістів Молдови, Казахста-
ну, Киргизстану, Таджикистану.

Любов Цукор,

головна редакторка
Освітнього проєкту «На Урок»,
ШІ-ентузіастка, освітня експертка,
EdTech-тренерка, популяризаторка
інклюзії, організаторка
інтернет-конференцій, практичних
інтенсивів та вебінарів для
педагогів, авторка наукових
статей та методичних матеріалів.